

ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ СІЛЬСЬКИХ ТА СЕЛИЩНИХ РАД

ВІСНИК

№10
2014

ВІТАЄМО ЗІ СВЯТОМ!

**Дай Боже Вам любові і тепла,
Добра в сім'ї і затишку в оселі,
Щоб щастя світла музика текла
В різдвяні свята, щедрі і веселі!
Хай здійснює бажання рік Новий,
Добро і радість в душах розцвітає,
З чудовим святом, радості і мрій
Ми щиро і сердечно Вас вітаєм!**

Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад

Один рік – короткострокова перспектива у загальній стратегії життєвого циклу, проте вагома. Усе велике складається з малого. З щоденної кропіткої роботи кожного, хто просуває своє у загальне, суспільне.

Так завжди, рік минув, підбили підсумки, спланували що маємо робити наступного року, а життя внесло свої корективи.

Як на мене в Україні народжується нове місцеве самоврядування. Хоч у кожного своя думка з цього приводу.

Євромайдан став відправною точкою нового витка життя українців. Допоки політики шукають компромісу в реалізації своїх «великих» завдань, на місцях, у селах і селищах, єдиною легітимною владою залишається місцеве самоврядування. Про це каже Микола Фурсенко.

Сільським територіям для розвитку вкрай необхідні стратегічні плани. Наші партнери Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO пропонує допомогу у розробці стратегій розвитку сільських територій. Про умови конкурсу можна прочитати на сторінках цього номеру. А ще в посиланнях на порталі <http://vassr.org>, який, до речі, оновлено також за участі Проекту вже цього року.

Тепер у кожному селі буде свій сайт! Проте, чи буде візитівка кожного села, залежить від активності керівників сільських громад, активістів, які мають долучитись до нашого спільного завдання. Більш детальніше про це – у наступному номері Вісника ВАССР.

Число партнерів ВАССР у 2013 році збільшилось. Угоди про співпрацю з Асоціаціями сприяють укріпленню горизонтальних зв'язків ВАССР як структури, яка надає послуги сільському населенню. Читайте про це у рубриці «Діяльність асоціації».

На мою думку, в 2013 році ВАССР, як громадська організація, стала на один щабель вище. Про нас почули і нас почули. Заговорили регіональні відділення Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад. Активізувались районні структури організації.

ВАССР планує розпочати декілька нових проектів, про які прочитаєте у цьому номері. Створене жіноче крило організації, є плани інтеграції у східно-європейську спільноту, створення ресурсного центру та багато чого іншого. Нас чекає цікавий рік! Давайте проживемо його разом! Читайте і слідуйте за подіями у номерах нашого видання. Журнал можна одержати, підписавшись у будь-якому поштовому відділенні за підписним індексом 68544. Запрошуємо до співпраці рекламодавців.

Хочу подякувати усім партнерам, дописувачам, сільським та селищним головам, позаштатним кореспондентам, журналістам регіональних ЗМІ, які, вболіваючи за наше українське село, дають власні пропозиції зміни ситуації, беруть активну участь в обговоренні проблемних питань, популяризують, діляться власним досвідом вирішення складних життєвих ситуацій, і цим самим сприяють просуванню реформ в Україні.

**З повагою,
Головний редактор журналу
«Вісник Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад»
Наталія Ключник**

Всеукраїнський науково-популярний журнал «Вісник сільських та селищних рад». Автор ідеї, відповідальна за випуск, головний редактор:
Наталія Ключник
Керівник проекту:
Вадим Івченко
Дизайн та верстка:
Ольга Чумакова

Засновник: **Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад**
Адреса редакції: м. Київ, вул. Артема, 73, електронна пошта: vassr.visnuk@mail.ru
Видавець: **Інформаційна Агенція «Рідне село»**

Періодичність виходу: один раз на місяць.
Матеріали подаються мовою оригіналу.
Повне або часткове передрукування матеріалів, опублікованих у журналі «Вісник сільських та селищних рад», допускається лише з письмового дозволу редакції.

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

МИ НЕ ПОЗА ПОЛІТИКОЮ, МИ В ЦЕНТРІ ЇЇ	4
ШАНОВНІ ЖИТЕЛІ СІЛ ТА СЕЛИЩ УКРАЇНИ!	6
ПРЕЗЕНТАЦІЯ ІНФОГРАФІЧНОГО ВІДЕОФІЛЬМУ «ЧАС РОБИТИ ВЕЛИКІ ЗМІНИ: ПРО РЕФОРМУ, ЯКУ БОЯТЬСЯ І БЕЗ ЯКОЇ НІЯК!»	7
НЕВЖЕ ВИГІДНО ЗРУЙНУВАТИ ОСНОВУ ДЕРЖАВНОЇ ПІРАМІДИ?	8
НАМ ПОТРІБНА СИСТЕМА БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ	9
ПРО АФРИКУ І НЕ ТІЛЬКИ	10
У ЄВРОПУ НАС НЕ БЕРУТЬ ЧЕРЕЗ КОРУПЦІЙНУ ЦЕНТРАЛІЗАЦІЮ ВЛАДИ... ..	14
ЗАЙНЯТИСТЬ І БЕЗРОБІТТЯ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ	16

ДІЯЛЬНІСТЬ АСОЦІАЦІЇ

ЧОТИРИ ПРОВІДНІ ВСЕУКРАЇНСЬКІ АСОЦІАЦІЇ ОБ'ЄДНАЛИ ЗУСИЛЛЯ.....	20
АСОЦІАЦІЯ МАЛИХ МІСТ УКРАЇНИ ТА ВАССР ПІДПИСАЛИ МЕМОРАНДУМ ПРО СПІВПРАЦЮ	21
ТЕПЕР У КОЖНОМУ СЕЛІ БУДЕ СВІЙ САЙТ!	22
У НАС Є ДІАЛОГ, А ЗНАЧИТЬ ПОРОЗУМІННЯ	24
У НОВИЙ РІК СТУПИЛИ З ТВЕРДИМИ НАМІРАМИ	25
ЛЮДИНА ЖИВЕ ДО ТОГО ЧАСУ, ПОКИ ПРО НЕЇ ПАМ'ЯТАЮТЬ	27
ЗА СЛОВОМ – ДІЛО!.....	28

ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА

ВАССР СТВОРЮЄ ЖІНОЧЕ КРИЛО	30
КОНЦЕПЦІЯ СТВОРЕННЯ ЖІНОЧОГО КРИЛА ВАССР	32
ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОПРАВНОСТІ ВЖЕ ЗАГОВОРИЛИ З ТЕАТРАЛЬНИХ ПІДМОСТКІВ	34

КРАЦІ ПРАКТИКИ

ВИЗНАЧЕНО ПЕРЕМОЖЦІВ КОНКУРСУ.....	36
ДЛЯ ДОТАЦІЙНИХ СІЛЬСЬКИХ БЮДЖЕТІВ ШЛЯХ ОДИН – ОБ'ЄДНАННЯ ЗУСИЛЬ МЕШКАНЦІВ ГРОМАДИ, БІЗНЕСУ, ФЕРМЕРІВ І ВЛАДИ	37
ДЕМОКРАТІЯ УЧАСТІ АБО ЯК ЗАЛУЧИТИ ГРОМАДЯН ДО СПРАВ ГРОМАДИ.....	38
НАМ СВІТИТЬ СОНЦЕ!	39
АГЕНЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ – ПРОФЕСІЙНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ	40
ПРИКЛАД УСПІШНОГО УПРАВЛІННЯ СПІЛЬНИМ МАЙНОМ ..	42
СТАРИЙ ЛИСЕЦЬ ПРАГНЕ СТАТИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОЮ ГРОМАДОЮ	44
СІЛЬСЬКА ТОЛОКА, АБО ДВІ СОБАКИ РАЗОМ НАЛОВЛЯТЬ БІЛЬШЕ ЗАЙЦІВ, ЧИМ ЧОТИРИ СОБАКИ ПО РІЗНУ!	46
ЩЕ ОДНА «ФУТБОЛЬНА» ІСТОРІЯ	50

DESPRO

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Швейцарська Конфедерація

USAID | Проект АгроІнвест

Друк: ФОП Лушник В.М.
Свідоцтво про державну реєстрацію
ФОП: серія В02 № 714196
від 26.03.2004 р., видане Виконавчим
комітетом Світловодської міської ради
Кіровоградської області

Загальний наклад: 5 тис. примірників.
Ціна – договірна.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Редакція не завжди поділяє думку авторів та не несе відповідальності за зміст авторських матеріалів на сторінках видання.
За зміст рекламних матеріалів відповідальність несе рекламодавець.

МИКОЛА ФУРСЕНКО: МИ НЕ ПОЗА ПОЛІТИКОЮ, МИ В ЦЕНТРІ ЇЇ

Коли народ виходить на площу, оголошує Народне віче – це значить, що має бути почута думка кожного, бо назрів момент змін. Євромайдан, який розпочався з Києва та поширився на територію усїєї України, приклад тому. Люди хочуть САМО врядування, бо у самому сенсі цього терміну вкладено, що воля народу – чинити у своїх інтересах та в інтересах держави.

■ **Микола Фурсенко**

Годі політикам торгуватись, годі шукати лазівки, щоб заговорити прості істини, давно прописані, і не нами. Бо добробут народу не оцінюється даними статистичних звітів, а реальним станом справ. Селяни в Україні бідують, їх діти тікають світ за очі, аби вижити. Сільські громади шукають допомоги всюди. Дірв'яні бюджети латати нічим... Держава декларує затяжну кризу економічну, тепер й політичну. А що робити сільським громадам? Залишається одне: або виходити на майдан, або самоорганізуватись й давати собі раду самостійно, звертаючись до українських та міжнародних фондів та програм за допомогою.

У складній ситуації, в якій опинилась Україна, позиції членів Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад щодо політичної ситуації в Україні різняться. Це загрожує унітарності й незалежності Української держави. Полярність позицій і поглядів щодо дій уряду Заходу та Центру зі Сходом й частиною Півдня України єдині лише в одному: ми не можемо допустити, щоб Україну розірвали на шматки, бо кожен селянин буде відстоювати свою родину, своє село, свою державу.

Більш як 350 років Україна бореться за незалежність. Зараз той момент, коли можемо її втратити. У цей важкий час єдиний вихід для громадян сільських і не тільки сільських громад – розвивати чи сформувати заново Своє врядування, Добре врядування, Справжнє врядування, де ідея самоорганізації виходить на передній план.

У нас є всі підстави зробити саме так: зберегти спокій, здоровий глузд, виваженість, толерантність у своїх висловах і діях. Можливо, переглянути чи відновити в пам'яті заговорені постулати щодо власних прав та повноважень, і використати свої повноваження стосовно місцевого самоврядування в повному обсязі.

140 Стаття Конституції України характеризує місцеве самоврядування як Право територіальної громади, жителів села чи міста, самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування:

сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи.

Конституцією гарантується самостійність місцевого самоврядування, не втручання будь-яких владних структур у вирішення питань місцевого значення.

Проте будь-яка самостійність – це в першу чергу відповідальність. Тобто, відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування передбачає, що наслідки за вирішення питань місцевого значення повністю лягають на систему місцевого самоврядування, а посадові особи місцевого самоврядування несуть потрійну відповідальність: перед територіальною громадою, перед державою та перед фізичними та юридичними особами. Закон «Про місцеве самоврядування в

Україні» закріплює визначені Конституцією права: місцеве самоврядування в Україні є гарантоване державою право на реальну здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання в сільську громаду жителів кількох сіл, селищ, міст – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Ми довго обговорювали Концепцію реформування місцевого самоврядування, обирали модель, яка для України була б доброю, механізми її реалізації.

Міжнародні експерти допомагали розібратись нам у цьому процесі, проте документ не набрав чинності, бо залишився не підписаним. Залишилось позаду кілька років формування документу, експертиз, оцінок, обговорень, і наша велика спільна робота не може бути реалізована? Невже вона так і залишиться на папері? Ми хочемо розвивати громади, ми прагнемо брати участь у публічному

**Підхід ВАССР – кожне село,
навіть якщо воно має 1000 жителів,
якщо там є можливість працювати і жити, має бути збережене.**

обговоренні важливих питань державного рівня, брати участь у законотворчих процесах, ми хочемо володіти своєю землею і бути господарями на ній.

Історія каже: у важкі часи українці завжди могли знайти правильне рішення. Зараз ми бачимо наш шлях у самоорганізації, забезпеченні життєздатності територіальних громад. Лідери – сільські, селищні голови – повинні взяти на себе відповідальність за згуртування громад навколо основної цінності: зберегти Україну як державу.

Ми за мирне вирішення конфліктів, але не можемо допустити втрати незалежності та унітарності держави. Нам не потрібні громадянські сутички, але ми не віддамо те, що має залишитись у спадок нашим дітям й онукам! Майдан, Народне віче –

це форми прямої демократії, які існували споконвіку й існувати будуть! Насилля – не властиве українському народу.

А що ж таке політика? Термін «політика» походить від давньогрецького слова «polis» (місто-державна) та його похідних: «politike» (мистецтво управляти державою або територією), «politeia» (конституція), «polites» (громадяни). Єдиного визначення поняття «політика» нема – тлумачать нам.

Наша політика, членів асоціації сільських та селищних рад, спрямована на активізацію самоврядування як легітимної, обраної народом влади, захищеної Конституцією та Законами України. Реалізувати яку необхідно шляхом самоорганізації населення на своїй території, вироблення позиції задля збереження українських родин, культурних цінностей українського народу. Тому ми не поза політикою, ми в самому її серці. Тільки колір нашої політики – блакитно-жовтий, як наша земля, що родить золоте колосся та мирне небо над нами.

Навіть сам термін «самоврядування», який виник в Англії у XVIII ст. і використовується в науці конституційного права для характеристики особливостей організації державного ладу як стану народу, який самоврядується за допомогою парламенту та місцевих представницьких органів. За діяльністю самоврядування не має будь-якої адміністративної опіки зовні.

Тому закликаю керівників сіл та селищ України використати свої лідерські якості, знання, вміння, досвід та зорганізувати громади, взяти на себе відповідальність за збереження спокою та активізувати процеси розвитку місцевого самоврядування, зокрема на своїй території. ■ VASSR

5 порад сільським головам, які хочуть змінити ситуацію в своїх громадах і не знають, з чого почати:

1. Кожен голова повинен бути фахівцем своєї справи і налагодити роботу в своїх населених пунктах так, щоб люди визнали тебе лідером громади.
2. Виокремити і знайти команду, яка має захищати громаду і запропонувати людям затвердити їх або у депутатський корпус, або членами виконкому, або лідерами громадських організацій.
3. Треба, щоб люди відчули, що громада – це живий організм. Кожен, приналежний до громади, приносить користь.
4. Необхідно забезпечити піклування і допомогу, щоб люди пенсійного віку відчували, що вони не самотні.
5. Боротися за те, щоб в селі залишалась молодь, а отже створювати сприятливі умови для життя та праці молоді людини.

ЯК ПІДНЯТИ СЕЛО З КОЛІН

Який він, план розвитку села, про який мріє кожне місто чи село в Україні? Як об'єднати різних жителів у одну міцну громаду? Де знайти фінансування і не чекати дотацій від держави та чому мешканці Фурсів можуть вважати себе справжніми власниками своєї землі? Як змінити ситуацію в своїх громадах радить Микола Фурсенко – голова селищної ради Фурсів.

Пан Микола – випускник української програми Гарвардського інституту державного управління ім. Джона Ф. Кеннеді, голова Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад, колишній офіцер і нащадок козаків.

– Вже 13 років наша громада не є дотаційною, живе виключно за свій рахунок. За основу соціально-економічних перетворень ми взяли принцип будівництва місцевого самоврядування у наших польських друзів.

Депутатський корпус, виконавчий комітет, 10 громадських організацій, 22 вуличні комітети, які працюють в селі, спільними зусиллями зробили багато: збудовані дороги, газопроводи, електромережі, котельні для індивідуального опалення, відновлено будинок культури, збудовано новий житловий будинок на 80 квартир, відновлено стадіон. Крім того, створена картинна галерея як осередок народного мистецтва, до якої ми залучаємо дітей, а наші миці стають народними майстрами України. У галереї було проведено декілька виставок, після чого нас запрошували на всеукраїнські акції.

Потрібно повернути людей обличчям до їх проблем, донести до них те, що вони самі можуть вирішити проблеми, не шукаючи спонсорів.

Спочатку я провів кілька загальних зібрань, сам ходив і об'єднував вуличні комітети. Ми створили сучасну ветеранську організацію, яка об'єднувала понад 1500 пенсіонерів. Потім ми почали працювати над історією села... За допомогою науковців і дослідників України заглибились у дослідження родового гербу села, який створили бояри козаки – фурси ще 1600 року.

Коли громада об'єдналась і на другий план відійшли політичні пристрасті, почали вирішувати соціально-економічні проблеми, за рахунок розвитку місцевого підприємництва. Людям стало комфортно жити і працювати в селі, і у нас сьогодні 375 об'єктів оподаткування, що допомагає мати пристойний бюджет та вирішувати нагальні проблеми.

Щоб покращити активність громади, почали брати участь у міжнародних конкурсах, залучили до села американську фундацію, на основі якої було створено корпоратив, до якого залучились і інші сусідні села.

Екологічні проблеми, пов'язані з відродженням джерел і питною водою, ми вирішили за допомогою міжнародного проекту Великої Британії, який ми виграли. Сьогодні приїжджають з усіх регіонів України, щоб перейняти наш досвід вирішення екологічних проблем.

Щоб керувати селом, треба щоб кожен житель села чув сільського голову. Для цього створена газета, яка висвітлює проблеми і доносить їх до місцевих жителів на своїх сторінках. Також діє актив села, депутати та вуличні комітети, які працюють безпосередньо зі своїми жителями на відповідних ділянках.

Основний принцип – де живеш, там працюєш, а де працюєш – платиш податки, які потрапляють до бюджету села. Так успішно сформувався план соціально-економічного розвитку ще 12 років тому, який сьогодні ми намагаємось виконати й удосконалюємо.

Розвиток села залежить від керівника. Особливо скільки у нього вистачить сил, зусиль і мужності, щоб бути на цій посаді не просто як профанація. Адже більшість сільських рад дотаційні і голова не може і не знає як себе реалізувати. Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад намагається донести до Президента ідею, щоб кожне село мало свою власну економічну складову.

Де мудрі керівники, які знаходять спільну мову з державною адміністрацією, обласними, районними радами – там є певні успіхи і розвиток. Де немає налагодженого контакту, там не вирішені питання соціально-економічного розвитку. А без цього село не врятуєш. Село врятує тільки економічна складова, де люди будуть жити, працювати і мати достаток.

<http://gurt.org.ua/interviews/20061/>

ШАНОВНІ ЖИТЕЛІ СІЛ ТА СЕЛИЩ УКРАЇНИ!

22 січня 2014 року в м.Харкові відбулося розширене засідання Ради Національного конгресу органів місцевого самоврядування України, представником якої є Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад.

Нагадаємо, що згідно підписаної угоди між Українською асоціацією районних та обласних рад, Асоціацією міст України та Всеукраїнською асоціацією сільських та селищних рад Рада конгресу складається із 18 членів, по 6 представників від кожної Асоціації.

Узгодження позицій Ради Конгресу, де окрім членів Ради були присутні президент Української асоціації районних та обласних рад, президент Асоціації міст України, голови обласних рад, члени правління ВАССР, було напруженим.

Схід, Захід та Центральна Україна – кожен мав свою позицію. Проте спільною була одна – припинити кровопролиття людей, сісти за стіл перемовин, враховуючи не політичні уподобання, а реальні можливі шляхи виходу із кризового стану.

Рада Конгресу не підтримала ті пропозиції, які носили відверто політичний характер і не виявляють волю усіх членів органів

місцевого самоврядування, вона висловлюється за справедливе, безкровне, аполітичне і просто людське віднайдення виходу із кризи. Войовничі настрої конфліктуючих сторін порушують унітарність України і можуть призвести до розколу держави. Рада засуджує насильницький характер врегулювання суспільного конфлікту.

У ході дискусій Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад відстоювала свою позицію, підтримала компромісні рішення Ради Конгресу, які носять аполітичний характер і не провокують розгортання міжрегіональної ворожнечі.

Ми закликаємо усіх приймати холодні, виважені рішення, аби зберегти життя людей, демократію в країні та унітарність держави!

Текст узгодженого Звернення наведено нижче та опубліковано на сайті ВАССР <http://vassr.org>

ЗВЕРНЕННЯ розширеного засідання Ради Національного конгресу місцевого самоврядування України

Органи місцевого самоврядування не можуть залишатися осторонь, коли екстремістськими силами грубо зневажається законодавство, руйнується інфраструктура нашої столиці, ставиться під загрозу життя і безпека громадян, цілісність нашої держави.

Ми відповідаємо за забезпечення життєдіяльності територіальних громад, за те, щоб наші громадяни жили в комфортних містах і селах, а їх права були надійно захищені. Ми переконані у тому, що реального розвитку нашої держави можна досягти тільки щоденною, наполегливою роботою як влади, так і всіх учасників політичного процесу в законодавчому полі, визначеному Конституцією України.

Прийняття Державного бюджету дозволило місцевим органам влади розпочати формування відповідних бюджетів та забезпечити своєчасну виплату заробітної плати та пенсій. Їх виконання стане надійною основою для розвитку всіх без винятку територій та підвищення якості життя мільйонів наших співвітчизників. Саме цього чекають українці.

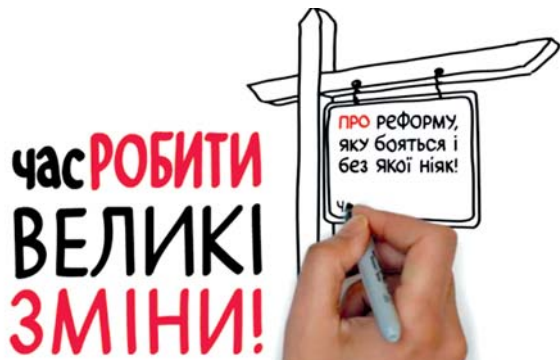
Засуджуємо будь-які протизаконні акції та дії, які загрожують безпеці громадян і цілісності нашої держави. Ми звертаємось до жителів усіх територіальних громад: заходу і сходу, півдня і півночі України – не піддавайтесь на провокації тих, хто закликає до насильства та ворожнечі в державі. Ми звертаємось до усіх, хто справді зацікавлений у збереженні нашої

держави, у продовженні курсу на її демократичний розвиток, до політичних і громадських лідерів з проханням сісти за стіл переговорів задля вирішення життєво важливих питань розвитку держави.

Всі протиправні та насильницькі дії повинні бути негайно припинені.

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ІНФОГРАФІЧНОГО ВІДЕОФІЛЬМУ «ЧАС РОБИТИ ВЕЛИКІ ЗМІНИ: ПРО РЕФОРМУ, ЯКУ БОЯТЬСЯ І БЕЗ ЯКОЇ НІЯК!»

Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO та Інститут громадянського суспільства презентували відеофільм, виконаний у техніці мальованої інфографіки «Час робити великі зміни: про реформу, яку бояться і без якої ніяк!».

Про реформу місцевого самоврядування в Україні говорять дуже багато і давно. У програмах політичних партій та кандидатів у Президенти України завжди присутні ідеї щодо необхідності реформи і децентралізації влади. В Україні вже ухвалювали та скасовували раніше прийняті документи щодо концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, знову і знову розпочинаючи черговий етап розробки проекту реформи та його народного обговорення. Упродовж 2013 року відбувалось чергове обговорення реформи.

Але не завжди зміст обговорення є коректним та правильним. Складність даної теми часто породжує незрозуміння причин та способу проведення реформи, яке має місце і серед тих, хто представляє її.

Для інформування широкої громадськості про причини, що спонукають Україну до реформи, та про її сутність Швейцарсько-український проект «Підтримка децентра-

лізації в Україні» DESPRO та Інститут громадянського суспільства створили відеофільм, виконаний у техніці мальованої інфографіки. Відео складається із трьох частин: «Чому?» – де пояснюється необхідність реформи; «Як?» – де мова йде про зміст реформи, і яким чином вона має бути реалізована; «Міфи» – де розвіюються основні міфи щодо реформи.

«Ми створили цей відеофільм, аби продемонструвати людям у доступній формі, чому потрібна реформа, який її зміст і логіка проведення. У нашому виконанні можна побачити, що це не так складно і не так страшно, як про це говорять.

Ця реформа – наш шанс отримати ефективну владу та стати ближчими до розвинутих європейських країн. Криза просто так не проходить, для її розв'язання потрібні реформи. Ми переконані, що реформа відбудеться, це лише питання часу», – наголосив автор відеофільму,

директор Інституту громадянського суспільства Анатолій Ткачук.

«Сприяння процесу впровадження реформи місцевого самоврядування в Україні – основне завдання проекту DESPRO. Звичайно, тема непроста. Тому ми покладаємо великі надії на те, що ця інфографіка стане доброю основою для розуміння людьми основних питань щодо реформи. Хотілося б, щоб словосполучення «реформа місцевого самоврядування» наповнилось реальним змістом свідомості громадян», – зазначила керівник Швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO Оксана Гарнець. За її словами, формат відео якнайкраще демонструє сутність питання, адже візуальні образи допомагають людині краще зрозуміти та запам'ятати матеріал.

Відеофільм можна переглянути на сайті <http://despro.org.ua>

Увага! Розпочинається відбір сільських громад щодо розробки стратегій місцевого розвитку

ШВЕЙЦАРСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ПРОЕКТ «ПІДТРИМКА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ» DESPRO ОГОЛОШУЄ ПРО ВІДБІР СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД, ЯКИМ БУДЕ НАДАНА ПІДТРИМКА ЩОДО РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЙ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ.

Даний відбір сільських громад здійснюватиметься у цільових областях проекту DESPRO (Вінницькій, Дніпропетровській, Івано-Франківській, Сумській областях) на основі кількісних та якісних критеріїв відбору та оцінювання сільських громад із чисельністю населення громади не меншою, ніж 1000 осіб та яка не перевищує 3000 осіб. У відібраних сільських громадах буде здійснено загальну оцінку соціально-економічного стану та якості життя, надано підтримку у розробленні місцевих стратегій розвитку, а також визначено можливі проекти розвитку сільської території, які можуть фінансуватися із зовнішніх джерел.

ВАЖЛИВО! Сільські громади, які будуть відібрані для співробітництва з проектом DESPRO, та які успішно завершать підготовку місцевих стратегій розвитку, матимуть переваги під час конкурсного відбору на участь у спільних проектах з водопостачання.

Пропонуємо заповнити аплікаційну форму та надіслати її з усіма необхідними додатками у період до 23 лютого 2014 року (включно) до офісу проекту DESPRO електронною поштою: m.bryl@despro.org.ua або за адресою: 01001, Україна, м. Київ, вул. Бориса Грінченка 2, офіс 2
Контактна особа: Марина Бриль, експерт з підтримки національної політики DESPRO

НЕВЖЕ ВИГІДНО ЗРУЙНУВАТИ ОСНОВУ ДЕРЖАВНОЇ ПІРАМІДИ?

Питання розвитку сільських територій через використання земельних ресурсів таке, про яке багато говорять, а ще більше «заговорюють». Бо насправді усі розуміють, що питання «життя або смерті» села напругу залежить від можливості ефективного використання землі на користь місцевих громад.

Юрій Шило,
Давидівський сільський голова

■ Юрій Шило

Чи можливе нині в умовах земельної реформи ефективне використання землі? Чи нині можуть розпоряджатися землею, на якій проживають, громади? Які резерви мають для розвитку територій? Багато питань, а відповідей мало.

Селяни можуть розпоряджатися власними паями, а ще тими землями, які знаходяться у межах села. І те, й друге – мізерна доля, яка не дасть селу інвестиційної привабливості. Основний резерв розвитку села – землі запасу та ті, що за межами села, відтепер будуть приносити прибуток не селу, а спеціально створеним структурам. А що залишиться селянину? Не ефективна державна політика у сфері землекористування призвела до того, що український селянин перестав бути господарем на власній землі.

До 2002 року землями на території сільської ради, як за межами, так і в межах сіл, розпоряджалися сільські ради. Договори оренди укладали сільські ради, тому й знали: де, кому, на який термін і на яких умовах надана кожна сотка землі.

З 2002 по 2013 рік право розпоряджатися землями за межами населених пунктів перейшло до райдержадміністрацій. Тут почалися непорозуміння. Якщо чесно, то деякі очільники райдержадміністрацій, зловживаючи своєю владою, без погодження з сільською радою просто дербанили землю. Голови райдержадміністрацій, змінюючись на посадах, як рукавички, пороздавали землі запасу і землі резервного фонду. Кому, на яких умовах і на який термін – нікому не повідомили.

Відсутність генеральних планів сіл та селищ, неможливість їх виготовлення через загальнодержавну фінансову скруту, дотаційні бюджети сільських рад, блокування руху коштів через державне Казначейство призвело до надзвичайно негативних наслідків. Земельні ділянки накладаються одна на одну, сільські ради не володіють ситуацією про реальний залишок земель. При всьому цьому з метою не допущення заростання землі бур'янами і розповсюдження шкідників, а також для наповнення сільських бюджетів, райдержадміністрації видавали розпорядження про надання дозволу на розробку проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки для ведення фермерського господарства.

На період виготовлення проекту землеустрою і укладення договору оренди укладалась попередні договори оренди, які облікуються в податковій інспекції і орендна плата надходила стовідсотково до сільського бюджету. Але сьогодні державна земельна агенція створила такі умови, що люди по три і більше років не можуть оформити договори оренди.

Так, наприклад, по Давидівській сільській раді Якимівського району Запорізької області гр. Сергієнко Анатолій Іванович і Тиховод Анатолій Миколайович протягом двох років не можуть оформити договори

оренди на землі для ведення фермерських господарств. Остання відмова була в зв'язку з тим, що проект не відповідає ст. 34 Закону України «Про державний земельний кадастр». Коли юристи перевірили відповідність проекту вимогам цієї статті, то не знайшли не відповідності.

Складається враження, що земельна агенція навмисно затаює час, щоб передати право розпоряджатися не оформленими землями Державному земельному банку.

Незрозуміло, де у всій цій схемі залишається місце сільським бюджетам? Про які ініціативи Президента України та соціальний захист сільського населення і розвиток інфраструктури села може йти мова, коли орендна плата буде повністю йти до земельного банку, а місцеві бюджети будуть отримувати лише земельний податок, що у тридцять разів менший від орендної плати, яку отримують сільські бюджети навіть за попередніми договорами? Здається, це не просто прорахунки чиновників, а спланована програма знищення села й сільського населення. Натомість усіюди говорять про розвиток села, заговорюючи справжній стан справ.

Держава – це піраміда, на піку якої знаходиться Президент, Верховна Рада, Кабінет Міністрів. Проте фундаментом цієї піраміди є сільські і селищні ради. Чим міцніший буде фундамент, тим спокійніше будуть себе почувати ті, хто знаходиться на її вершині. А сьогодні своїми необдуманими рішеннями Держава хоче вибити фінансову основу з фундаменту державної піраміди.

То про яку стабільність, спокій і розвиток місцевого самоврядування ми можемо вести мову? ■ VASSR

НАМ ПОТРІБНА СИСТЕМА БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Україна стоїть напередодні запровадження глобальних реформ системи місцевого самоврядування, адміністративно-територіального устрою і земельних відносин, охорони здоров'я та освіти, запровадження нових форм організації господарювання в аграрному секторі економіки. Організація системи безперервної освіти місцевих органів управління сільськими територіями – одне з пріоритетів ВАССР

Децентралізація влади, розширення повноважень органів місцевого самоврядування і підвищення відповідальності за розвиток територій потребуватиме якісно нового рівня фахової підготовки службовців органів місцевого самоврядування в сільській місцевості.

Про це стверджують організатори та учасники науково-практичної конференції «Організація системи безперервної освіти місцевих органів управління сільськими територіями», яку провела Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад.

Під час заходу обговорювалися питання організації безперервної освіти місцевих органів управління сільськими територіями, роль дорадництва та сільських і селищних голів в управлінні сільськими територіями та інші.

Найбільш складно вони проходять у сільській місцевості, в якій розташовано 27243 села, 1207 селищ, проживає одна третина всього населення України у більше, як 11000 територіальних громадах.

Посилюватиметься самостійність місцевого самоврядування в управлінні сільськими територіями. Для сільських, селищних рад з'явиться можливість та виникне необхідність самостійно визначати політику в різних сферах життєдіяльності територіальної громади, села.

Україна проголосила одним із пріоритетних напрямів суспільно-політичного розвитку формування громадянського суспільства. Це викликатиме суттєві зміни у відношеннях між територіальною громадою сільських територій та сформованими нею органами місцевого самоврядування.

Мають відбутися суттєві зміни взаємовідносин між сільським жителем та сільською владою. Важливою функцією стане створення умов для прояву усіх видів активності і визначення механізмів участі територіальної громади у вирішенні сільських проблем.

Сільська, селищна рада стане виконувати не тільки оперативне завдання управління територією. Вона має бути і організатором життя територіальної громади, її лідером, інтелектуальним центром.

Запропонована Система безперервної освіти покликана формувати широке бачення, соціальну компетентність кожної посадової особи в органах місцевого самоврядування і одночасно забезпечувати спеціалізацію в кожній сфері управління сільською територією. ■ VASSR

ПРО АФРИКУ І НЕ ТІЛЬКИ. З ОЛІВЦЕМ ПО ПІВДЕННО-АФРИКАНСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Місцеве самоврядування в різних країнах розвивалось чи розвивається дуже по різному. Спробуймо разом здійснити віртуальний тур до ПАР з метою ознайомлення з їхньою системою місцевого самоврядування та місцевого розвитку разом з Анатолієм Ткачуком.

Анатолій Ткачук,
директор з науки та розвитку Інституту громадянського суспільства.
Фотографії – Вячеслав Сороковський

■ Анатолій Ткачук

Передмова

Якщо ви спробуєте через український Google пошукати інформацію про цю африканську державу, ви знайдете не так багато інформації. А та, що є, не виглядає цікавою, а головне – свіжою. З одного боку це зрозуміло, адже Південно-Африканська республіка (ПАР) знаходиться дуже далеко від України, на самому півдні африканського континенту, і не належить до пріоритетів української зовнішньої політики.

Що ми, українці, взагалі знаємо про ПАР? Що там був колись апартеїд, там багато золота, алмазів та СНІДу. Загалом ніби й усе. А як взагалі влаштована система влади у цій державі, як співіснують там білі і чорні мешканці, як виглядають міста і села – нам взагалі не відомо.

Саме тому можливий тур до ПАР з метою ознайомлення з їхньою системою місцевого самоврядування та місцевого розвитку став для мене зовсім несподіваним, але й дуже цікавим для того, аби розкрити хоча б для себе таку далеку Південну Африку.

Дорога

Загалом – це дорога на край світу, адже саме там знаходиться ПАР. Південніше тільки Антарктида, але там немає постійного населення. Вибір маршрутів може бути різним, але як мінімум одна пересадка необхідна.

Найпростішим виглядає варіант через Дубай. Тим паче до Дубаю можна дістатись бюджетними авіалініями. Далі до Кейптауну, напевно, найкращою авіакомпанією світу – «Емірейт». Загалом від Києва до Дубаю – 5,5 години, а від Дубаю до Кейптауну – 9,5 годин польоту. Висидіти в літаку так довго досить важко, але загалом це того вартує.

Літаки в «Емірейту» всі новенькі та надсучасні: Боїнг-777 або Ербас А-340. Хороший сервіс. Такого сервісу уже давно немає на інших авіакомпаніях.

У самій ПАР дуже гарні дороги (мається на увазі покриття). Вони не такі широкі, як у США чи в Європі, досить петляючи (адже багато гористих місцевостей), але мають дуже якісне покриття, яке не пливе на сонці і не створює надобвів від великих фур.

Варто також пам'ятати, що громадський транспорт загалом розвинутий досить слабо, тож доводиться користуватись таксі або брати авто на прокат.

Природа

Природа країни просто вражає. Мені не вдалось проїхатись по всій країні, але навіть одна провінція (а це був Західний Кейп) вражає зміною природи: від океанічних узбережь Індійського та Атлантичного океанів через вологі субтропіки та скелясті гори до пустельних рівнин.

Проїжджаючи дорогами ПАР, ви можете побачити різноманітних антилоп, які виглядають з придорожніх кущів, цілі ферми страусів, європейські вишукані

котеджі, жакливі у своїй злиденності квартали чорношкірої бідноти, де помешканням слугують будки із фанери, бляхи та картону. Контрасти тут на кожному кроці. І не тільки серед міста.

Часом рухаючись курною дорогою через спекотну пустелю, де тільки колючі чагарники і якісь синюшні осоки, раптом з'являється сліпучо-червоний, синій чи жовтий кущ, весь у неймовірно гарних квітах! Звідки у нього вода для такого розкішного цвітіння, чому він раптом зацвів серед цієї кам'янистої пустелі – невідомо.

Так само і ферми. Раптом за десятки кілометрів від міста серед гір з'являється оаза – кілька гарних будівель, зелені газони, басейн, майданчик із кількома автівками – це ферма якогось білого африканця, який або вирощує маслини чи виноград, або розводить кіз чи використовує свою ферму для прийому туристів, які хочуть побачити дику природу пустелі.

Державний та територіальний устрій, місцеве самоврядування

Чи не вперше я їхав у державу, про яку так мало знав. Приїхавши до цієї дивовижної країни, зустрічаючись з місцевими політиками і чиновниками, було складно зрозуміти структуру взаємовідносин між різними рівнями влади та їхні впливи на місцевий розвиток. Проте згодом все ставало більш зрозумілим.

ПАР – досить децентралізована президентська республіка. Главою держави і уряду є Президент (правда, такої кількості портретів Президента в кабінетах чиновників, як у нас, немає і близько).

Парламент складається із двох палат: національної асамблеї та національної ради провінцій. Вибори національної асамблеї – пропорційні, до національної ради провінцій депутати обираються від провінційних рад.

Загалом ПАР, яка має близько 1,2 млн квадратних кілометрів території, деє близько 46-48 мільйонів населення, складається із 9-ти провінцій. У свою чергу провінції поділяються на райони, які складаються із муніципалітетів. Муніципалітети є досить великими утвореннями, у які входять декілька міст та сільські території. У районі може бути 4-7 муніципалітетів, а в муніципалітеті – 1-2 великих міста, 3-4 невеликих містечка і низка сільських територій із дисперсним розселенням людей. У провінції, де ми були, середній муніципалітет – близько на 30 тисяч населення та приблизно на 2 тисячі квадратних кілометрів території!

На кожному рівні адміністративно-територіального устрою діють органи місцевого самоврядування: представницькі та виконавчі. На рівні муніципалітету існує муніципальна рада, що складається із депутатів, які обираються на виборах на пропорційній основі. Частина депутатів працюють в раді на повній основі і входять у виконавчий орган, частина – на частково оплатній основі. Мер муніципалітету обирається зі складу депутатів, переважно від партії, що має більшість у раді.

На районному рівні ситуація виглядає складнішою, оскільки депутати на цьому рівні формуються у різний спосіб: частина обирається муніципальними радами, частина – на загальних виборах. Принцип обрання від муніципальних рад пропорційний партійному представництву у муніципальній раді. Такі підходи дуже ускладнюють структуру рад, але змушують до компромісу та взаємоузгодження дій і правлячу більшість, і опозицію. Тим паче, що партійна більшість у районній раді може бути іншою, ніж у якомусь муніципалітеті, провінційній раді чи парламенті.

В усіх складових містах чи селищах муніципалітету є його представництва: у більших містах – це цілі офіси, а у малих містечках, селищах – старости.

Між муніципалітетами та районом чітко розведені повноваження. З районним рівнем немає закріплених власних джерел надходжень, а лише кошти, які надходять із державного бюджету і які йдуть на виконання власних семи повноважень, основними з яких є дороги та медицина. Керівник району своєю основною діяльністю вважає координацію зусиль муніципалітетів для їхньої співпраці у сфері місцевого розвитку, залучення інвестицій, раціонального використання природних ресурсів.

У нашому випадку керівник району Іден, пан Вессі, показав справжню вправність у своїй діяльності. Адже він, не маючи прямого адміністративного чи фінансового

Гірська дорога поблизу Кейптауну

Насадження оливкових дерев

Ферма неподалік м. Аудшурен

Зустріч учасників візиту в авіашколі, м. Аудшурен

Шкільний хор вітає учасників урочистого зібрання у школі м. Плеттенберг-бей

Узбережжя Атлантичного океану, м. Кейптаун

впливу на муніципалітети та підприємців, насправді є шанованою та впливовою людиною в усіх муніципалітетах, що входять до цього району.

Замальовки з натури

Муніципалітет Oudtshoorn (Аудшурн – здається, так звучить це у розмові). Територія – 3537 квадратних кілометрів, населення – 95933 особи, домогосподарств – 21 тисяча. Типовий муніципалітет, що складається з дуже різноманітних за складом населення та структурою доходів містечок та територій. Тут є справжні середземноморські містечка з розкішними котеджами та бідні негритянські поселення.

Перше, що вражає, коли ти рухаєшся дорогою до головного міста муніципалітету, – напівпустеля з великою кількістю страусових ферм. Тут їх безліч. Якщо немає ферми, то страуса можна побачити просто посеред пустельного ландшафту. Без сумніву, страуси тут – як вугілля для Донбасу. На них базується основна частина економіки Аудшурну.

Ланцюжки доданої вартості, які формуються завдяки страусам, виглядають приблизно так: вирощування страусів на фермі – мало трудових затрат наглядачів, але потребує огорожі ферм, подачу води; забій страусів – обладнання цехів забою, патрнання, здійснення шкіри, очистка пір'я; переробка продуктів страуса – використання яєць на харчові продукти, продажу на інші ферми для продукування страусів, виробництво яєчного порошку, використання шкаралупи яєць на різноманітні вироби, використання м'яса на споживання людьми й тваринами на фермах та сафарі-парках, використання шкіри.

Шкіра страуса переробляється на найсучаснішій фабриці на місці. При фабриці створені швейні виробництва, що виготовляють велику кількість продукції – від ременів та взуття до шкіряних курток та автомобільних аксесуарів.

Проте місцева влада зараз досить стурбована такою залежністю місцевої економіки від страусів і здійснює серйозні кроки у напрямку її диверсифікації – розвитку нових сфер послуг та виробництва. З цією метою тут підготовано та ухвалено дуже цікаву стратегію розвитку – «Аудшурн – бачення 2030».

Розробка цієї стратегії повністю вписується у систему стратегічних документів розвитку у ПАР. Ще у 2008 році Національна планувальна комісія розробила Національний план розвитку до 2030 року. Стратегічна мета цього плану – знизити рівень бідності та вирівняти в правах людей. І це не випадково. Незважаючи на те, що ПАР

є найрозвиненішою економікою Африки, у ній більшість чорношкірого населення є дуже бідною, і навіть із завершенням ери апартеїду ще не відбулось вирівнювання людей різних соціальних груп у правах, зокрема, у правах на доступ до публічних послуг.

Ще однією інтегруючою метою цієї стратегії є підтримка лідерства та партнерства в усіх ланках суспільства.

На основі національної стратегії та стратегії розвитку провінції Західний Кейп муніципалітет Аудшурна розробив власну стратегію розвитку до 2030 року.

У стратегії муніципалітету є компоненти, що спрямовані на людський розвиток: використання потенціалу людини для розвитку, покращення освіти, лідерство та партнерство. Сферами реалізації стратегії є економіка, соціальна складова, навколишнє середовище.

Цікавим виглядає гасло стратегії: «Великий Аудшурн – місце для роботи, навчання, гри і відпочинку» (аналогією можна вважати гасло Стратегії регіонального розвитку Хмельницької області до 2020 року «Поділля – край, де хочеться працювати, жити, відвідувати і повертатись!»). У цьому гаслі фактично прописані стратегічні цілі, які визначають напрями перетворень: створення робочих місць, передусім у сферах туризму, спорту, освіти та розвитку людського капіталу через навчання.

Фактично процес уже рухається у цьому напрямі, і ми це побачили на власному досвіді. Для туризму використовується усе: підземні печери, сафари, ферми з дикими звірами і мавпами, дегустація вин, відвідування фабрик з виготовлення товарів зі шкіри страуса та фабрик народних промислів; створюються нові й нові стадіони, проводяться різні змагання та фестивалі. Школи перетворюються на справжні навчальні заклади з хорошою освітою, йде підготовка до створення власного університету.

Важливо те, що Стратегія не просто документ на полиці. Її впровадження супроводжується значною інформаційною підтримкою: під її гаслами проводяться різні публічні заходи, її вивчають у школах, популяризують серед потенційних інвесторів тощо.

Проте, як і всюди, існує певна опозиція щодо дій влади. Так, на зустрічі у муніципальній раді, де були присутні депутати та активісти різних середовищ, було зауваження щодо контактів із Україною. Навіщо контактувати з країною, яка так далеко і не є провідною державою світу?

На це дуже емоційно і навіть пафосно відреагував керівник району (мер дістрікту, як вони його називають) пан Вессі: «Ви питаєте, навіщо співпрацювати з Україною, навіщо їхати в Україну? Ви так думаєте, це ваше право. Але ми будемо це робити. Ми так довго виборювали право на вільне пересування, що вам нас не спинити. Добре, що в Україні уже є південноафриканське вино, але у нас є ще багато чого, над чим ми можемо працювати разом із українцями. Ми відкриваємо ПАР Україні, ми відкриваємо Україну ПАР».

Здається, ця фраза увібрала в себе багато мудрості місцевого політика і повністю відповідає стратегії розвитку муніципалітету. Адже дійсно, де шукати нові ринки і їм і нам? Де шукати нових туристів? Де шукати нові об'єкти для відвідування?

Ще один гарний приклад реалізації нових підходів щодо розвитку муніципалітету – це школа з підготовки пілотів цивільної авіації у місті Аудшурн. У цій школі готують пілотів... для Китаю. Вартість підготовки одного пілота 75 тисяч доларів за 1 рік.

Планується довести кількість випускників до 400 на рік. І це на африканських сільських територіях! Просто тут була злітно-посадкова смуга, яка уже давно не використовувалась ані військовими, ані цивільними літаками. І от проект приватної компанії щодо перетворення цієї споруди в школу пілотів отримав підтримку місцевої влади і разом вийшов гарний результат.

Новий проект створив для місцевих мешканців 40 робочих місць, за рік їх буде уже 80. Компанія, що реалізує проект, взяла зобов'язання в рамках своєї роботи готувати протягом кожного набору одного пілота та одного механіка з місцевих мешканців безкоштовно, якщо будуть такі кандидати. Один механік уже пройшов навчання. Це перехід на зовсім інший щабель соціального життя!

Взагалі, перебування у цьому муніципалітеті, спілкування з мером, його працівниками, людьми, які чекають прийому в офісі муніципалітету, показали, що навіть в умовах проблем, які є значно серйознішими, ніж у нас, можна шукати способи їх розв'язання. Для цього має бути бажання, відповідальність та переконання у необхідності дій, не зважаючи на ці проблеми.

Вища школа для дітей Муррей – додаткове підтвердження реальності змін. Велика шкільна зала використовується, мабуть, для шкільних урочистостей. Учні у залі десь під 100 осіб, усі в гарній шкільній формі. По середині зали розставлені столи, за якими дорослі від

різних установ: комуни, муніципалітету, управління освіти. Акція в рамках одного з компонентів стратегії розвитку «бачення 2030» – бути лідером у галузі розвитку, що базується на знаннях.

Почергово з трибуни виступають мер, директор школи, «мама Роза» – британка, яка заснувала тут школу ще в часи апартеїду, різні чиновники. Періодично між виступами гостей співає шкільний хор у 100 осіб! Звучання дуже потужне! Акція присвячена введенню в дію великого проекту – огорожі шкільної території для контролю безпеки та доступу до школи.

Аби зрозуміти успіхи школи, варто знати, що започатковувала школу в другій половині 80-х британка, яку всі називають «мама Роза» і яка навчала 42-х дітей у цій найбіднішій території, заселеній чорношкірими. Зараз у школі 980 дітей, і це чи не найелітніша школа серед цієї частини району Іден.

Цікавим був виступ мера. Мер не з цього містечка, центр муніципалітету десь за 20 км! Але що він говорив і як він говорив! Це дійсно було класно. Мер, напевно, із родини вождів. Не зважаючи на свій малий зріст, він виглядає впевнено, говорить чітко, лиса голова в чітких симетричних шрамах від спеціальних процедур. «Ми як муніципалітет дотримуємось обіцянок, даних громаді».

Ми дали можливість вам отримувати знання, аби випускники вашої школи могли вчитись в університеті», – зазначив він. Далі мова йшла про молодіжні обміни, солідарність, стратегію розвитку, де є місце для всіх. Потім фотографування з учнями, причому з усіма по черзі, оскільки неможливо усім увійти в кадр, а з найкращими учнями – фотографування було персональним. Для мера це не важко, але для дітей із глибинки – це подія.

Замість епілогу

Це перші записки, зроблені по гарячих слідах за результатами поїздки у Південну Африку 25.02 – 04.03.2013 року. Це лише один муніципалітет, лише окремі події. Є ще багато інших вражень та роздумів, які простимульовані серйозними проблемами, що є у цій країні, і можуть мати небезпечні наслідки. Це, передусім, різка межа між бідними і багатими, які живуть поруч, певна політична влада у темношкірих африканців і домінування в економіці білих африканців. Складні проблеми. Але, здається, влада їх розуміє і намагається вирішувати. Принаймі в ПАР таких проблем між білим і чорним населенням, які були в сусідній Зімбабве, немає. Сподіваюсь, що й не буде. ■ VASSR

У ЄВРОПУ НАС НЕ БЕРУТЬ ЧЕРЕЗ КОРУПЦІЙНУ ЦЕНТРАЛІЗАЦІЮ ВЛАДИ...

Розбудувати державу без стабільності в галузі будівництва не можливо, а вона сьогодні перебуває у глибокій кризі. Тільки у Києві спостерігається падіння будівництва на 30%, а в регіонах тим більше.

Наука, покликана розвивати будівельну галузь, досліджувати нові світові технології, впроваджувати вітчизняні розробки фактично завмерла в очікуванні найгіршого.

■ Іван Салій

– Прикро навіть думати про це. Натомість виробники будматеріалів відчувають гостру потребу у новітніх розробках та послугах науковців, – коментує стан справ Голова Наглядової ради Асоціації «Всеукраїнський союз виробників будівельних матеріалів та виробів», Голова комітету підприємців-виробників будматеріалів та виробів при Торгово-промисловій палаті України, Віце-президент Конфедерації будівельників України І.М. Салій.

– Дійсність. Про неї маємо говорити чесно та відверто, не додаючи фарб, не вживаючи епітетів, без пафосу. А вона така, що останнім часом оптимізму не додає. За шість місяців 2013 року обсяги будівельних робіт в Україні зменшились на 19,1%, зокрема, у Рівненській області – на 57,2%, у Миколаївській – на 36,2%, в Донецькій – на 34,4%, в Києві – на 27,4%, у Волинській області – на 25,1%, в Житомирській – на 24,5%, в Харківській – на 19,8%, в Дніпропетровській – на 11,6%, у Київській – на 11,5%, в Одеській – на 12,2%.

Галузь будівництва в Україні складає 2% ВВП, потужності галузі будматеріалів використовується лише на 40 – 50%. Якби не експорт, то половина підприємств

давно б зупинили роботи. Сьогодні у багатьох сегментах виробництва будівельних матеріалів Україна досягла імпортозаміщення на рівні до 80%. Натомість, українські міста та села зачекались «євроремонтів», а «хрущівки» і панельки перших серій – теплової реабілітації та капітального ремонту. Нам належить будувати нові міста й нові села з котеджною забудовою, бо 1200000 сімей сподіваються на нове житло. Сьогодні у них лише 7,5 м² житла на одну особу, а потрібно 30-40 м².

А що каже на це держава? Практично відсутнє бюджетне житлове будівництво за державні кошти – 0,04% за січень-березень 2013 року. Україна будує нового житла по 0,15-0,2 кв. м на одного мешканця. Європа, Китай та окремі регіони Росії – більше 1,0 кв. м, тобто, в 5-6 разів більше. Бентежить строкатість будівельної активності по регіонах. В окремих регіонах влада нічого не будує, а житло будується лише за кошти населення.

Сьогодні кожен державний службовець, політик і просто громадянин має поставити питання: чому в країні, де такі багаті чорноземи, де надра заповнені корисними копалинами, де привабливий клімат й працьовиті люди – такий низький рівень життя? Нам гріх скаржитись на врожаї; хоч не на повну потужність, та все ж працюють виробництва, люди щодня йдуть на роботу. А чому ж казна порожня? Коли відверто, чесно скажемо, де насправді проблема? Якщо взяти, приміром, канадське місто. Відомості про його бюджет спрямовуються у кожну сім'ю листом. А чи знають, наприклад, кияни бюджет Києва? Він близько 18 млрд грн. Проте політики, заробляючи політичні дивіденди, декларують, що 100 млн врятує місто. Як? Коли лише на виплати вчителям необхідно 4,7 млрд грн, а 3,5 млрд грн – медикам. Нещирість влади, бізнесменів і політиків призводить до незворотних процесів: руйнується економіка, не витримує конкуренції малий та середній бізнес, занепадають галузі!

Хіба проблема тільки в грошах чи наповненні бюджетів розвитку усіх рівнів, робочих місцях

та інвестиційному кліматі? Чому кошти не надходять в місцеві бюджети? Не можна міста та села залишати без бюджетів розвитку! Вони й так як не потерпають, то просто гинуть без фінансування. А платежі «зависають» на казначейських рахунках.

Сьогодні потрібні нові, кардинальні рішення по банківській системі, зміни законодавства на користь виробничників, а не лише торгашів. Держава провела реструктуризацію банків, витративши на це значні кошти. Чому ж тоді в нас такі високі ставки депозитів? Депозит 15-20% породжує кредит в 22%. У той час у Європі чи Америці прагнуть кредити звести до нульової ставки. Ми куди йдемо? Якщо відверто, то нас у Європу не беруть через корупційну централізацію влади, недоугу банківську систему та відсутність у селах каналізацій й очисних споруд! Не секрет, що окремі положення Податкового, Земельного кодексів спрямовані на вирішення проблем можновладців та олігархів. І з цим треба щось робити!

Централізація влади й коштів – шлях в нікуди! Коли я керував містом Київ, ми запровадили систему «місто в місті»: дали можливість районам створити фонди майна, надали повноваження самостійно займатись приватизацією окремих об'єктів. Без погодження жодна земельна ділянка у районі не виділялась! Райони мали свою фінансову смугу: самі здавали в оренду майно, регулювали орендні ставки. У районі був свій архітектор, який слідував за зовнішнім виглядом міста, його інфраструктурою. Оце й була справжня децентралізація влади! Зараз район Києва Троєщина за своїми обсягами наздоганяє крупний обласний центр, а там навіть ради немає!

У Києві будується один-єдиний об'єкт – Поштова площа, вартістю 300 млн грн. Нині будівництво переривається через брак коштів, люди страйкують! Кажуть: криза! У Німеччині теж криза, проте падіння будівництва сягає лише близько 1%. Ніяка криза не заважає їм добудовувати розпочате будівництво шкіл, об'єктів соціального значення.

Будівельна галузь в Україні у 2012 році у ВВП України мала 2,1%. Італія – 10%, далека Бразилія – 12%, Білорусь – було 10-12%, стала 14-16%. Соромно, що Україна, яка добуває 5 млн тонн кращої у світі глини (каолінової, білої), незамінної для виробництва сантехніки та плитки, тільки 1 млн тонн використовує для власного виробництва, а 4 млн експортує. Як результат, сантехніку й плитку з української глини нам везуть з Італії.

У будь-якій країні в період кризи бідні біднішають, а багатші багатшають. У нас відбувається те ж саме. На мій погляд, в кризу нас заводять олігархи, бізнес й банкіри. Вони хочуть вийти з кризи за рахунок народу й держави. Люди повинні мати робочі місця, а робота для будівельника є в кожній квартирі.

Ми несемо відповідальність за галузь, і повинні ініціювати нові рішення влади й бізнесу. П'ять років тому 14 потужних будівельних підприємств України об'єдналися в асоціацію, аби спонукати владу до державно-приватного партнерства та сприяти успішності влади та бізнесу як запоруку добробуту людей. Тоді Асоціація була створена з метою консолідації зусиль з точки зору розвитку галузі. Профільне міністерство будівельних матеріалів спрямовувало свої зусилля на розвиток не комерційних спільних програм держави з бізнес-структурами. Ми намагались знайти майданчик для опанування галузі, донесення думки фахівців до Кабміну та урядових організацій. Нині у складі Асоціації більше 100 членів, які працюють у комітетах. Частіше усього ми зустрічаємося на підприємствах, в інститутах, формулюємо проблематику для вирішення в міністерстві регіонального розвитку або Кабінеті Міністрів. Позицію озвучуємо публічно. Ми вичерпали всі відомі нам методи впливів, прийняли всі можливі й необхідні постанови та закони, які мали б врегулювати галузь, проте це ніяким чином поки що не позначилося на розвитку галузі.

За нашими розрахунками, сьогодні частка індустріального (заводського) великопанельного будівництва в Україні ледь сягає 10% (для порівняння, у провідних державах Європи – 40%). Там навіть одно- та двоповерхові будови монтують за кілька днів із заводських виробів. Тому широко представлена та активізована владою пропозиція побудувати за бюджетні кошти 22 нових домобудівних комбінатів правильна, але має практично реалізуватися дещо у віддаленій перспективі.

Раніше Україна мала 84 домобудівних комбінати, нині «на плаву» залишилися 8, на яких до сьогодні збережено кадри, реально будується житло. Спеціалісти нашої асоціації пропонують владі замість бюджетного

будівництва нових заводів домобудування, провести, як пілотні проекти, термінову модернізацію 10-15 діючих підприємств, у першу чергу, домобудівного комбінату № 4 в Києві та будівельної компанії «Домобудівник» в Чернігові. Вартість модернізації одного підприємства (виробництва будівельних конструкцій потужністю на 100 тис. м² жителя) становить 8-10 млн євро, окупність проекту – 4-5 років (для порівняння, вартість нового будівництва складе 20-30 млн євро). Підприємства для модернізації виробництва мають отримати гарантії уряду для одержання кредитів. Упевнені, що вже через рік у нас будуть зведені будинки нових серій.

Нарешті має з'явитися масштабне державне замовлення під нові технології на 5 років. Вітчизняні виробники будівельних матеріалів, виробів та конструкцій здатні забезпечити збільшення обсягів будівельних робіт у 2-3 рази за базовими будівельними матеріалами. Заводська готовність будівельно-монтажних елементів дозволяє прискорити будівництво у 2,5-3 рази, знизити його матеріаломісткість на 30-40%.

Іван Салій: У Європу нас не беруть через корупційну централізацію влади, недолугу банківську систему та відсутність у селах каналізації й очисних споруд

Проте будівельна галузь має розвиватись комплексно. Тоді й лише тоді можна говорити про зниження вартості будівництва. Бо коли обіцяють, що інфраструктуру побудує місто, в якого відсутні бюджетні кошти, то це здешевлення для індивідуального інвестора, а не здешевлення будівництва.

Нам потрібні нові технології виробництва будівельних матеріалів. Технологія по «1 цеглині» для індивідуального будівництва, яка поки що використовується у будівництві, вже не ефективна. З'явилися нові «бетонні» технології. Вони мають велике майбутнє. Ми можемо сьогодні запропонувати на ринку близько тисячі марок бетонів. Нові добавки змінюють не тільки якісні характеристики будівельного матеріалу, а взагалі уяву про його можливості. В Україні маємо потужні підприємства, такі як Промислово-будівельна група Ковальської. Вони перші поставили 5 ліній виготовлення екструдированого бетону – плит перекриття на будь-яку висоту. Якщо колись ми розпочнемо масове житлове будівництво, то воно можливо тільки індустріальним методом.

В Україні, як і в світі, актуальною залишається тема будівництва торговельних комплексів, логістичних центрів, ферм з металоконструкцій. Імпортували метало-конструкції на один із заводів з виробництва цегли мало не з Саудівської Аравії. Останні 5 років набирає обертів виробництво

вітчизняного залізобетону. А це відновлення роботи домобудівельних комбінатів. Будуть використовуватись тришарові панелі, але необхідно переоснастити кілька підприємств. Тоді котеджний будинок можна буде збудувати за 3 дні.

Для водопостачання та водовідведення у світі використовують пластикові труби. Вони мають як переваги, так і недоліки. Там, де є підземні води, такі конструкції без утяжування бетонними конструкціями не можуть повноцінно виконувати свої функції. На останніх виставках у Парижі й Мюнхені були представлені технології, де бетонщики роблять бетонні труби й пластмасові вкладення. В Україні поки що виготовляють таку трубу з вкладкою занадто великого діаметру, а у Європі – значно меншу.

Ноу-хау у виробництві будівельних матеріалів багато. Поле для досліджень і винаходів розоране, тільки сій. Усі світові технології відомі для тих, хто всім серцем вболівають за збудовані об'єкти, відшукують нові технології, обмінюються

досвідом, проводять дослідження у лабораторіях на підприємствах чи наукових інститутах. Має жити й розвиватись будівельна галузь! Тоді праця науковців не буде марною, не ляже під довге сукно чи на запилену полицю.

Наука з суто теоретичної площини має перейти у практичну. Науковці мають бути захищені з боку держави, мати контракти з виробничниками, виконувати їх замовлення на дослідження, розробляти нові технології. А це можливо лише через налагодження роботи галузі. Коли галузь працює – є замовлення. Державні науково-дослідні інститути потребують матеріально-технічного, кадрового оновлення.

У розвитку галузі будівництва та будівельних товарів має бути консолідуюча державна програма. Є програми муніципальні, регіональні, але, щоб вони діяли, треба виконати те, що вимагає закон державно-приватного партнерства. А закон гласить: Держава – партнер, а не контролюючий орган. Відомо, що партнерство сприяє розвитку галузі, а не шукає «вузькі» місця. Дороги, каналізація, енергопостачання, очисні споруди – усе це загальнодержавні завдання. Це той мінімум, який має бути забезпечений для громадян, які сплачують податки. Держава має стати партнером підприємця не на словах, а на ділі. Сподіваємося, що колись це буде. ■ VASSR

ЗАЙНЯТІСТЬ І БЕЗРОБІТТЯ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Із загальної чисельності зайнятого населення України майже третину становлять особи, що проживають у сільській місцевості.

За даними Державної служби статистики України, у I півріччі 2013 року чисельність зайнятого населення у сільській місцевості збільшилася, порівняно з відповідним періодом 2012 року, на 102 тис. осіб та становила 6 млн 365,4 тис. осіб.

Рівень зайнятості сільського населення віком 15-70 років у I півріччі 2013 року становив 63,1% проти 61,6% за I півріччя 2012 року.

Серед жителів сільської місцевості більш розповсюдженою залишається зайнятість у неформальному секторі економіки (у 2012 році у цьому секторі було зайнято 65,1% сільських мешканців). У містах обсяг цієї зайнятості був незначним завдяки більш сприятливій кон'юнктурі на ринку праці.

У липні 2013 року середньооблікова кількість штатних працівників у сільському господарстві становила 613,8 тис. осіб.

Рівень оплати праці у працівників сільського господарства залишається одним з найнижчих, порівняно з іншими видами економічної діяльності. У липні 2013 року середньомісячна заробітна плата штатних працівників у сільському господарстві становила 2527 грн. У середньому по країні цей показник становив 3429 грн.

У середньому за I півріччя 2013 року кількість найманих працівників сільського господарства, які перебували у відпустках без збереження заробітної плати, становила 2,2 тис. осіб (у I півріччі 2012 року – 5,0 тис. осіб). У режимі неповного робочого дня (тижня) працювали 22,1 тис. осіб (у I півріччі 2012 року – 29,8 тис. осіб).

Чисельність безробітних (за методологією Міжнародної організації праці), що проживають у сільській місцевості, у I півріччі 2013 року становила 531,1 тис. осіб, що на рівні показника за відповідний період 2012 року.

Рівень безробіття у сільській місцевості знизився з 7,8% економічно активного населення у I півріччі 2012 до 7,7% у I півріччі 2013 року.

У січні-серпні 2013 року мали статус зареєстрованого безробітного 438,8 тис.

безробітних з числа сільських мешканців, що на 10,6% більше, ніж у січні-серпні 2012 року. На сьогодні сільські мешканці становлять 39% всіх безробітних, що перебувають на обліку в службі зайнятості. Чисельність працевлаштованих службою зайнятості збільшилася, порівняно з відповідним періодом минулого року, на 24% та становила 169 тис. осіб.

Станом на 1 вересня 2013 року мали статус зареєстрованого безробітного 157,4 тис. осіб з числа сільських мешканців.

Кількість вакансій для працівників сільського господарства залишається недостатньою. Станом на 1 вересня 2013 року вона становила 4,5 тис. одиниць. На одне вільне робоче місце претендувало 11 осіб.

Рівень оплати праці у працівників сільського господарства є найнижчим, порівняно з іншими галузями економіки. Через низький рівень заробітної плати, ускладнену транспортну доступність до робочого місця, заборгованість з виплати заробітної плати значну частину наявних вільних робочих місць на селі не укомплектовано.

Нестача вакансій спостерігається за всіма основними класами професій. У розрізі окремих професій попитом користувалися трактористи, робітники на низькокваліфікованих ручних роботах у сільському господарстві, озеленювачі, садівники, виноградарі, доярі, тваринники, робітники фермерського господарства. На селі традиційно не вистачає лікарів та вчителів.

Для задоволення потреб у кадрах у сфері надання послуг на селі, розвитку підприємницької ініціативи та орієнтування безробітних громадян на самостійну зайнятість державною службою зайнятості проводиться їх навчання за професіями, які дають змогу відкрити власну справу. У разі відсутності підходящої роботи, за бажанням безробітних, їм виплачується одноразово вся належна їм допомога по безробіттю для зайняття підприємницькою діяльністю.

Протягом 8 місяців 2013 року 2,2 тис. безробітних селян отримали допомогу по безробіттю одноразово для організації підприємницької діяльності.

Основними напрямками організації безробітними підприємницької діяльності на селі є фермерство, птахівництво,

тепличне господарство, торгівля, пошив одягу, автосервіс, транспортні послуги. Одним з перспективних напрямів вирішення проблем сільського безробіття є розвиток сільського зеленого туризму, особливо в районах зі значним надлишком робочої сили.

З метою залучення молодих працівників до роботи в селах і селищах новим Законом «Про зайнятість населення» також передбачено програму підтримки випускників, які виявили бажання працевлаштуватися в сільській місцевості. Зокрема, дипломований випускник, який уклав договір на строк не менш як 3 роки з роботодавцем, розташованим у сільській місцевості, отримуватиме житло на строк його роботи та одноразову адресну допомогу в 10-кратному розмірі мінімальної заробітної плати (житло та допомога надаватимуться за рахунок бюджетних коштів). За умови роботи в такому населеному пункті не менш, ніж 10 років житло передаватиметься працівнику у власність.

Серед новацій, які пропонує новий закон про зайнятість, – можливість для осіб віком від 45 років отримати ваучер на навчання новій професії або підвищення кваліфікації для підтримки власної конкурентоспроможності на ринку праці. У списку найбільш затребуваних у громадян спеціальностей для отримання ваучера є також спеціальності сільськогосподарської сфери. Це «землепорядкування», «агрономія», «тракторист – машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва», «плодоовочівник».

Державна служба зайнятості України

Щодо державної підтримки культури і мистецтва в Україні

Президент України підписав Указ «Про додаткові заходи щодо державної підтримки культури і мистецтва в Україні». Згідно з документом, Кабінету Міністрів України доручено затвердити відповідний план заходів на середньострокову перспективу, передбачивши у ньому, зокрема, сприяння створенню якісного вітчизняного культурного продукту, підтримку діяльності професійних мистецьких колективів, культурно-мистецьких навчальних закладів, музеїв, заповідників, бібліотек, клубів, інших закладів культури, насамперед у сільській місцевості, у тому числі ремонт будівель таких закладів, модернізацію їхньої матеріально-технічної бази; подальший розвиток кіноіндустрії; забезпечення доступності послуг закладів культури для різних категорій населення; надання підтримки мистецьким проектам творчої молоді; сприяння діяльності національних творчих спілок та громадських об'єднань у сфері культури і мистецтва; розвиток міжкультурного діалогу та по-

пуляризацію української культури за кордоном; активізацію діяльності щодо залучення інвестицій у сферу культури, застосування механізмів державно-приватного партнерства, сприяння розвитку благодійної діяльності.

Указом започатковано також проведення у День пам'яток історії та культури всеукраїнської акції з благоустрою територій пам'яток культурної спадщини. Згідно з Указом, засновано 250 щорічних стипендій Президента України для молодих письменників і митців у сфері музичного, театрального, образотворчого, хореографічного, естрадно-циркового та кіномистецтва.

З 200 до 300 збільшено кількість дворічних та довічних державних стипендій для видатних діячів культури і мистецтва, у тому числі – з 20-ти до 50-ти зростає кількість довічних державних стипендій для лауреатів Національної премії України імені Тараса Шевченка.

Указом визначено, що Всеукраїнський день працівників культури та майстрів народного мистецтва відзначатиметься щорічно 9 листопада разом із Днем української писемності та мови.

- Закон №642-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правового регулювання діяльності юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців»;
- Закон №713-VII «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставок окремих податків»;
- Закон №714-VII «Про внесення змін до Закону України «Про державну службу»;
- Закон №715-VII «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2013 рік»;
- Закон №716-VII «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Проект Закону про право територіальних громад на об'єднання

У Верховній Раді України зареєстровано проект Закону України «Про право територіальних громад на об'єднання» (№3849 від 8.01.2014 р.), розроблений Урядом. Передбачений чинним законодавством порядок об'єднання територіальних громад є недостатньо дієвим і не визначає процедуру об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст.

Положення законопроекту щодо об'єднання територіальних громад узгоджується з вимогами статті 132 Конституції України, за змістом якої створення адміністративно-територіальних одиниць повинно здійснюватися з урахуванням насамперед економічних, політичних, екологічних,

географічних, демографічних, історичних, культурних та інших факторів.

Проект передбачає створення правових умов та можливостей для укрупнення шляхом добровільного об'єднання територіальних громад, що є важливим фактором посилення гарантій місцевого самоврядування, підвищення його ролі у вирішенні питань місцевого значення; формування дієздатних територіальних громад, головним завданням яких має стати поліпшення забезпечення потреб громадян, оперативне та якісне надання їм базових соціальних та адміністративних послуг, поліпшення умов сталого розвитку відповідних територій, більш ефективного використання

бюджетних коштів та інших ресурсів; створення передумов для удосконалення системи органів місцевого самоврядування на відповідній територіальній основі.

Проектом Закону також передбачено встановлення основних умов об'єднання територіальних громад, порядок його ініціювання, порядок утворення об'єднаної територіальної громади та порядок діяльності органів місцевого самоврядування в об'єднаній територіальній громаді до формування нових органів. Врегулюються питання правонаступництва, управління об'єктами комунальної власності, формування бюджету, форми державної підтримки.

НКРЕ з 1 січня 2014 знизила ціну на газ для промспоживачів на 10%

Національна комісія регулювання електроенергетики з 1 січня 2014 року знизила ціну на газ для промислових споживачів на 10% – до 3113 тис. грн за 1 тис. куб. м, а для бюджетних підприємств – на 29,2%, до 2448 тис. грн за 1 тис. куб. м (без урахування ПДВ, цільової надбавки, тарифів на транспортування, розподіл і постачання).

Раніше Кабінет міністрів України видав постанову про зниження цін на природний газ для споживачів. У документі уряд рекомендує Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, за погодженням з Міністерством економічного розвитку і торгівлі України встановити з 1 січня 2014 року граничний (максимальний) рівень ціни продажу

природного газу. Так, для установ та організацій, що фінансуються з державного та місцевих бюджетів, максимальна ціна складе 2448 грн (близько 306 дол) за 1000 куб. метрів (без урахування податку на додану вартість, збору до затвердженого тарифу на природний газ у вигляді цільової надбавки, тарифів на транспортування, розподіл і постачання природного газу за регульованим тарифом).

Промисловим споживачам та іншим суб'єктам господарювання пропонується ціна 3113 грн (389 дол) за 1000 куб. метрів на 1 квартал 2014 (без урахування податків). Для суб'єктів господарювання, які виробляють теплову енергію – 1309,2 грн (163 дол) за 1000 куб. метрів (з урахуванням податку на додану вартість, збору до

затвердженого тарифу на природний газ у вигляді цільової надбавки, тарифів на транспортування, розподіл і постачання природного газу за регульованим тарифом).

При цьому для промпідприємств планується щоквартальне зниження ціни, яка з другого кварталу повинна скласти 2752 грн, третього – 2602 грн, четвертого – 2502 грн. Кабмін стверджує, що станом на 1 січня 2014 залишило імпортованого газу в ПСГ, які є власністю НАК «Нафтогаз України», складуть 765000000 кубометрів за ціною 3207 грн за тисячу кубометрів. Згідно з укладеним 17 грудня 2013 додатковою угодою до діючого контракту, з 1 січня 2014 року очікувати прямих надходження імпортованого газу за ціною 268,5 дол, або 2202 грн за 1000 куб. м.

■ Акцизний податок на алкогольні та тютюнові вироби

З 1 січня 2014 року в Україні зросли ставки акцизного податку на алкогольні та тютюнові вироби.

Зокрема, зросли такі ставки акцизного податку:

- на спиртові дистилати та спиртні напої, одержані шляхом перегонки виноградно-го вина або вичавок винограду з 29 гривень до 32 гривень за 1 літр 100-відсоткового спирту.
- на тютюнові вироби без фільтра – до 77,50 грн за 1 тис. шт, з фільтром – 173,20 грн за 1 тис. шт.

Мінімальне акцизне податкове зобов'язання відтепер становитиме 101,60 грн за 1 тис. шт. сигарет без фільтра, цигарок та 231,70 грн за 1 тис. шт. сигарет з фільтром. Відсоткова акцизна ставка залишається без змін – 12%. Нагадаємо, Кабінет міністрів України у березні 2013 року затвердив нові зразки акцизних марок для алкогольних напоїв та тютюнових виробів та збільшив ціну на акцизні марки більш, ніж у два рази. Так, вартість акцизної марки на алкоголь з 1 вересня ц. р. збільшилась з 0,103 грн/шт. до 0,27 грн/шт., а для тютюнових виробів – з 0,055 грн/шт. до 0,142 грн/шт.

З нового року буде впроваджено:

- перенесення на 2015 рік передбаченого пунктом 10 підрозділу 2 Розділу XX Податкового кодексу України зниження ставки з податку на додану вартість (до 17%);
- поступове протягом трьох років зниження ставки податку на прибуток підприємств з 19% до 16%, а саме: застосування у 2014 році ставки податку на прибуток у розмірі – 18%, у 2015 році – 17%, з 2016 року – 16%;
- продовження терміну дії звільнення від оподаткування податком на додану вартість необроблених шкур та чиненої шкіри без подальшої обробки, відходів та брухту чорних і кольорових металів та деревини окремих товарних позицій згідно з УКТ ЗЕД (пункти 16 та 23 підрозділу 2 Розділу XX Податкового кодексу України) до 1 січня 2015 року;
- введення звільнення від оподаткування податком на додану вартість операцій з макулатурою до 1 січня 2015 року;
- продовження без обмеження терміну застосування звільнення від оподаткування податком на додану вартість операцій з постачання на митній тери-

- торії України та вивезення в митному режимі експорту зернових культур окремих товарних позицій згідно з УКТ ЗЕД (в прийнятому Законі – пункт 197.21, норма Податкового кодексу України, яка діяла до 1 січня 2014 року – пункт 15 підрозділу 2 Розділу XX);
- скасування пільги з податку на додану вартість по операціях із ввезення на митну територію України природного газу;
- запровадження норми, згідно з якою від'ємний фінансовий результат за операціями з цінними паперами, сформований станом на 1 січня 2014 року, не враховується при визначенні фінансового результату за операціями з цінними паперами за результатами звітних (податкових) періодів 2014 року;
- підвищення ставок акцизного податку на спирт та інші алкогольні напої на 14%;
- збільшення вдвічі ставок збору за спеціальне використання лісових ресурсів.

Ці та інші зміни передбачені Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставок окремих податків», який Верховна Рада України прийняла 19 грудня 2013 року.

■ Спрощення системи реєстрації права оренди земельних паїв

За інформацією Державної реєстраційної служби України раніше, щоб зареєструвати оренду земельного паю, спочатку необхідно було зареєструвати право власності на саму земельну ділянку,

потім – договір оренди на неї, і тільки після цього можна було оформити продовження цього договору. З 12 лютого можливо буде безпосередньо в реєстрі в окремому розділі без первин-

ної реєстрації права власності реєструвати договори оренди та їх продовження. Таким чином значно спрощується процес реєстрації. Це особливо актуально для сільської місцевості.

■ Про затвердження Плану заходів щодо запобігання і протидії корупції

Наказ Держземагентства України від 27.12.2013 № 548 «Про затвердження Плану заходів щодо запобігання і протидії корупції у центральному апараті Держав-

ного агентства земельних ресурсів України та його територіальних органах на 2014 рік». Наказом затверджено План заходів щодо

запобігання і протидії корупції в центральному апараті Державного агентства земельних ресурсів України та його територіальних органах на 2014 рік.

■ Про коефіцієнт індексації нормативної грошової оцінки земель за 2013 рік

Лист Державного агентства земельних ресурсів України від 10.01.2014 № 12-28-0.22-95/2-14 «Про коефіцієнт індексації нормативної грошової оцінки земель за 2013 рік». Нормативну грошову оцінку земель станом на 01.01.2014 за 2013 рік необхідно індексувати на коефіцієнт індексації, що дорівнює 1,0, який відповідно

до пункту 289.2 статті 289 Податкового кодексу України розраховано виходячи з індексу споживчих цін за 2013 рік – 100,5%. У 2014 році нормативна грошова оцінка земель населених пунктів, земель сільськогосподарського призначення та земель несільськогосподарського призначення (крім земель у межах населених пунктів), яка проведена за вихідними

даними попередніх років підлягає індексації станом на 01.01.2014 на коефіцієнт 3,2, який визначається виходячи з добутку коефіцієнтів індексації за: 1996 рік – 1,703, 1997 рік – 1,059, 1998 рік – 1,006, 1999 рік – 1,127, 2000 рік – 1,182, 2001 рік – 1,02, 2005 рік – 1,035, 2007 рік – 1,028, 2008 рік – 1,152, 2009 рік – 1,059, 2010 рік – 1,0, 2011 рік – 1,0, 2012 рік – 1,0, 2013 рік – 1,0.

■ Скорочення переліку документів, необхідних для реєстрації новобудови

З 12 лютого 2014 набирає чинності Постанова Кабінету Міністрів України № 868, яким буде врегульовано Порядок державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень і порядок надання інформації з Державного реєстру прав на нерухоме майно.

Відтепер інвесторам треба буде звертатися за реєстрацією майна зі значно меншим пакетом документів, ніж це було раніше.

Тобто, якщо раніше людині як інвестору житлового будівництва, потрібно було принести повний пакет документів на весь

будинок і потім вже тільки на свою квартиру, то тепер забудовник буде надавати реєстраційній службі весь пакет, а громадянин, як власник свого одного приміщення, буде підтверджувати право власності на цю конкретну нерухомість.

■ 31 січня вступають у дію зміни до Податкового кодексу для платників єдиного податку

Відповідно до Закону України від 24.10.2013 р. № 657-VII «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо обліку та реєстрації платників податків і вдосконалення деяких положень» з 1 січня 2014 року щодо єдиного податку почне діяти ряд змін.

Відтак, почнуть діяти такі нововведення:

- свідоцтво платника єдиного податку

буде замінено Реєстром (реєстрація, внесення змін й анулювання реєстрації суб'єкта господарювання як платника єдиного податку здійснюватиметься шляхом внесення відповідних записів до Реєстру платників єдиного податку. При цьому Свідоцтво вже не видаватиметься);

- у разі анулювання реєстрації платника єдиного податку за рішенням податкових

органів суб'єкт господарювання може знову перейти на спрощену систему оподаткування лише після спливу чотирьох послідовних кварталів;

- анулювання реєстрації платника єдиного податку органом Міндоходів здійснюється у разі наявності податкового боргу на кожне перше число місяця протягом 2 кварталів поспіль.

■ В Україні набуває чинності закон про новий митний тариф

В Україні 1 січня опублікований євроінтеграційний закон № 584-VII «Про митний тариф України».

Закон передбачає зменшення пільгових ставок ввізного мита на деякі готові або консервовані продукти (ракоподібні, молюски та інші водяні безхребетні) – з 20% до 15%; приготовані або консервовані

фрукти, горіхи та інші їстівні частини рослин без додавання спирту і цукру – з 15% до 10%; моторні транспортні засоби, обладнані для тимчасового проживання людей – з 6% до 5%; нові легкові автомобілі з робочим об'ємом циліндрів двигуна понад 3-х тисяч кубічних сантиметрів – з 6% до 5%; човни, катери моторні і морські – з 8% до 7,5%.

Президент України Віктор Янукович підписав цей закон 19 жовтня. У вересні ВР прийняла в другому читанні законопроект № 2105а «Про внесення змін до Митного тарифу України, затвердженого законом України «Про Митний тариф України». За відповідне рішення проголосували 384 народних депутатів при мінімально необхідних 226.

■ Мінімальна зарплата і прожитковий мінімум

В Україні з 1 січня 2014 змінився розмір мінімальної зарплати і прожиткового мінімуму. У 2014 році в Україні соціальні стандарти

будуть змінюватися три рази. У Державному бюджеті України на 2014 рік передбачені зміна прожиткового мінімуму, мінімальної заробітної плати

три рази – з 1 січня, з 1 липня і з 1 жовтня. Протягом року загальний показник прожиткового мінімуму збільшиться на 80 грн.

Розмір прожиткового мінімуму в Україні на 2014 р. в УАН

Прожитковий мінімум 2014	Січень	Липень	Жовтень
Прожитковий мінімум 2014 (загальний показник)	1176	1207	1256
Прожитковий мінімум 2014 на дітей до 6 років	1032	1059	1102
Прожитковий мінімум 2014 на дітей від 6 до 18 років	1286	1320	1373
Прожитковий мінімум 2014 для працездатних осіб	1218	1250	1301
Прожитковий мінімум 2014 для осіб, що втратили працездатність	949	974	1014

■ 31 січня в Україні почнуть «дєрти» податки на нерухомість

В Україні почнуть брати податки з великих квартир та будинків. 1 січня, почали оподатковувати велику нерухомість. Об'єктом оподаткування стали квартири і будинки, які перевищують площу в 120 м² і 250 м² відповідно. Квартири і будинки меншої площі є предметом податкової пільги.

Підлягає оподаткуванню сумарна площа квартири і будинку, якщо вона перевищує 370 м² Ставка податку становить 1% від мінімальної зарплати для сумарної площі нерухомості від 370 м² до 740 м² і 2,7% – якщо вона перевищує 740 м². Також відомо, що з «пільгового» житла будуть знімати пода-

ток, якщо стане відомо, що його використовують в комерційних цілях. Нагадаємо, що обкладати податком на нерухомість пропонують не площу житла, а її вартість. Фахівці переконані, що податок має бути комунальним і витрачатись на утримання будинків.

■ Тарифи на опалення закладів бюджетної сфери

З 1 січня 2014 року знизяться тарифи на опалення закладів бюджетної сфери в середньому на 22-25%.

Про це заявив глава Національної комісії, що здійснює держрегулювання у сфері комунальних послуг Валерій Саратов. Вже підраховано, що таке зниження тарифів

дозволить заощадити протягом наступного року близько 2 млрд грн бюджетних коштів. Водночас віце-прем'єр-міністр Александр Вілкул відмітив, що зекономлені ресурси можна буде витратити на розвиток регіонів.

За рішенням Комісії знижені тарифи встановлені для 160 підприємств теплостачання.

Для організацій бюджетної сфери тарифи знизяться приблизно на 25% з 728 гривень за Гкал до 599 за Гкал.

У той же час для бізнесу тариф знизиться з 776 гривень за Гкал до 683 гривень. Рішення Комісії пов'язано зі зниженням ціни на природний газ.

■ Кабмін не встановив на 2014 рік ліцензування і квотування експорту деяких продуктів

Уряд не встановило на 2014 рік ліцензування і квотування експорту сировини, імпорту вугілля, коксу, м'яса і сала. Ця продукція відсутня у списку товарів, експорт та імпорт яких підлягає

ліцензуванню і квотуванню у 2014 році, затвердженому постановою № 950 від 25 грудня. У документі, розміщеному на сайті уряду, в список продукції, експорт якої підлягає

квотуванню, як і раніше, внесений газ, однак розмір квоти не визначений. У 2013 році діяли обмеження на імпорт коксу та коксівного, ліцензування імпорту м'яса і сала.

ЧОТИРИ ПРОВІДНІ ВСЕУКРАЇНСЬКІ АСОЦІАЦІЇ ОБ'ЄДНАЛИ ЗУСИЛЛЯ

17 грудня 2013 року відбулася знакова подія – чотири провідні Всеукраїнські асоціації об'єднали свої зусилля з метою забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій та впровадження реформ в аграрному секторі.

Прогаляни та прорахунки у державній політиці – зокрема, щодо ринку земель сільськогосподарського призначення, – на різних етапах реформування аграрного сектору економіки стали причиною руйнування економічного потенціалу українського села, загострення економічних, екологічних, соціальних проблем. Українське село перестає бути привабливим для молоді і втрачає майбутнє.

Усі розуміють, що змінити ситуацію можна лише за умови формування та реалізації комплексної політики сталого розвитку сільських територій за участі громадських організацій.

Така мотивація підштовхнула до прийняття рішення об'єднати зусилля чотирьом провідним всеукраїнським асоціаціям: Всеукраїнській асоціації сільських та селищних рад, Союзу учасників сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України, Асоціації фермерів та приватних землевласників України, Національній асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України. Бо кожна із них створена і працює заради поліпшення життя селян.

Основна мета офіційно задокументованої співпраці – впровадження спільних заходів, які прискорять позитивні зрушення в аграрному секторі та сприятимуть соціально-економічному розвитку українського села.

– Головне – прискорити реформи в аграрному секторі України, – каже Микола Фурсенко, голова Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад. Підписання угоди про співпрацю між нами – це лише перший крок. Наступними стануть вироблення спільних заходів, які б зрушили з місця «заговорений» процес реформування. Бо говоримо багато – робимо мало. Кожна із наших організацій, відповідно до своїх завдань, надає послуги, захищає інтереси селян. Проте життя показує: потрібні комплексні заходи, аби не дублювати функції одна одної, а зробити наші спільні дії скоординованими і ефективними.

У Меморандумі про співпрацю, підписаному під час прес конференції між сторонами, зазначається, що в межах своїх статутних завдань та порядку, визначеному чинним законодавством України, неурядові

організації здійснюватимуть системне довгострокове співробітництво з метою забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій та впровадження реформ в аграрному секторі.

Основними напрямками співпраці визначено:

- Участь у формуванні та забезпеченні розвитку сільських територій, в тому числі соціальної сфери села, подальшого реформування відносин власності на селі.
- Розроблення і здійснення заходів, спрямованих на комплексний розвиток соціального капіталу, соціальної інфраструктури сільської місцевості.
- Сприяння розвитку місцевого самоврядування та сільських громад.
- Робота із сільською молоддю.
- Участь у забезпеченні захисту земельних і майнових прав селян.
- Підтримка розвитку особистих селянських і фермерських господарств, сільськогосподарської обслуговуючої кооперації, сільськогосподарської дорадчої діяльності тощо.
- Розроблення і здійснення заходів, спрямованих на зайнятість сільського населення, в тому числі сільського зеленого туризму, сприяння розвитку фізичної культури і спорту в сільській місцевості тощо.
- Підготовка проектів нормативно-правових актів, державних цільових і галузевих програм комплексного розвитку сільських територій, соціальної сфери села з питань врегулювання земельних і майнових відносин, розвитку особистих селянських та фермерських господарств, сільськогосподарської обслуговуючої кооперації.
- Участь у формуванні та реалізації інвестиційної політики в аграрному секторі, підготовка у межах своїх повноважень і узагальнення пропозицій щодо визначення

пріоритетних напрямків інвестиційної діяльності та розробка організаційних механізмів їх реалізації.

- Розроблення та організація здійснення заходів щодо екологічно безпечного використання і збереження місцевих природних ресурсів.
- Проведення спільних організаційних, навчальних, комунікативних, інформаційних та інших заходів, спрямованих на реалізацію положень цього меморандуму.

При здійсненні співробітництва Сторони відповідно до цього Меморандуму мають право:

- Спільно розробляти проекти нормативно-правових актів, національних, державних цільових, галузевих та регіональних програм, проводити їх експертизу з питань врегулювання відносин власності та реалізації земельних і майнових прав селян у процесі реструктуризації сільсько-господарських підприємств, розвитку сільських територій та соціальної сфери села, зайнятості сільського населення, розвитку особистих селянських та фермерських господарств, сільськогосподарської обслуговуючої кооперації, сільськогосподарської дорадчої діяльності.
- Брати участь у формуванні та реалізації соціальної політики у сільській місцевості, розробці та впровадженні нормативно-правових актів, а також у створенні відповідних умов щодо надання комунально-побутових та інших послуг сільським жителям.
- У межах своїх повноважень розробляти стратегію, методологію та відповідні рекомендації щодо розвитку селянських та фермерських господарств, сільськогосподарської обслуговуючої кооперації, сільськогосподарської дорадчої діяльності, здійснювати заходи щодо реалізації державної політики у сфері зайнятості сільського населення, сприяння розвитку фізичної культури і спорту в сільській місцевості, сільського зеленого туризму тощо.
- Готувати пропозиції щодо вдосконалення державної політики в аграрному секторі та сільській місцевості.
- Проводити спільні або ініційовані однією зі Сторін науково-практичні конференції, семінари, симпозиуми, круглі столи, наради та інші заходи, спрямовані на вирішення проблем сільської місцевості.

АСОЦІАЦІЯ МАЛИХ МІСТ УКРАЇНИ ТА ВАССР ПІДПИСАЛИ МЕМОРАНДУМ ПРО СПІВПРАЦЮ

«Роль Всеукраїнських Асоціацій в контексті проведення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади» – тема, яку обговорювали наприкінці 2013 року під час круглого столу та прес-конференції. В рамках заходу було підписано угоду про співпрацю між Всеукраїнською асоціацією сільських і селищних рад України та Асоціацією малих міст України.

Головна мета підписання – об'єднати зусилля всеукраїнських організацій, що діють в сфері місцевого самоврядування, задля впровадження спільних заходів, які прискорять проведення реформи місцевого самоврядування на користь територіальних громад.

Захід проводився за підтримки Швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO.

Участь у роботі круглого столу взяли: голова Асоціації малих міст України Павло Козирев, голова Всеукраїнської асоціації сільських і селищних рад України Микола Фурсенко, експерт Ради Європи, директор з науки та розвитку Інституту громадянського суспільства, депутат Верховної Ради України 1-го скликання Анатолій Ткачук, керівник програми Ради Європи Андрій Гук, керівник Швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO Оксана Гарнець, виконавчий директор Асоціації малих міст України Валентина Полтавець, заступник голови Правління – керівник виконавчої дирекції Всеукраїнської асоціації сільських і селищних рад Вадим Івченко, міські та селищні голови.

МЕМОРАНДУМ

про співробітництво між Всеукраїнською асоціацією сільських та селищних рад України та Всеукраїнською громадською організацією «Асоціація малих міст України»

м. Київ

2013 р.

Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад в особі Голови Асоціації Фурсенка Миколи Івановича, що діє на підставі Статуту (далі – Сторони), та Всеукраїнська громадська організація «Асоціація малих міст України» в особі Голови Асоціації Козирєва Павла Генріховича, що діє на підставі Статуту, узаємно визнаючи важливість співпраці органів місцевого самоврядування та угодження їх позицій з ключових питань територіальної організації влади в Україні, місцевого і регіонального розвитку, взаємодії з міжнародними організаціями, завданням яких є зміцнення і забезпечення місцевого самоврядування, прагнучи зміцнити вплив місцевого самоврядування на законодавчий та нормотворчий процес, з метою забезпечення координації зусиль під час формування державної регіональної політики в Україні, керуючись принципами рівноправності, взаємодії та взаємної вигоди,

1. Доволилися співпрацювати в межах повноважень кожної зі Сторін в таких напрямках:
  - 1.1 Відстоювання інтересів територіальних громад та захист прав органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб;
  - 1.2 Співробітництво в нормотворчій діяльності;
  - 1.3 Направлення узгоджених пропозицій органів місцевого самоврядування Президентові України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України щодо розвитку місцевого самоврядування, удосконалення територіальної організації влади;
  - 1.4 Обмін досвідом, кращими муніципальними практиками та інформацією;
  - 1.5 Вивчення та втілення міжнародного досвіду у відповідних сферах діяльності Сторін;
  - 1.6 Проведення спільних заходів, як то конференції, семінари, круглі столи, зустрічі, інші інформаційні та організаційні заходи;
  - 1.7 Реалізація спільних проєктів та програм у сферах, які відповідають двостороннім інтересам;
  - 1.8 Висвітлення у засобах масової інформації про спільні дії Сторін та кожної про свого партнера.
2. З метою забезпечення реалізації принципів Меморандуму про співпрацю обидві Сторони повинні розробити і підписати плани співпраці строком на два роки. Цей документ повинен включати в себе заходи та проєкти, реалізація яких здійснюватиметься протягом наступних двох років.
3. Меморандум не накладає на Сторони жодних юридичних, фінансових чи інших зобов'язань, крім обумовлених у ньому.
4. Сторони погоджуються, що не будуть нести фінансових витрат по проведенню заходів без попереднього узгодження з позицією іншої Сторони.
5. Будь-яка зі Сторін може припинити дію цього Меморандуму шляхом направлення письмового повідомлення іншій Стороні. Припинення дії цього Меморандуму набуде чинності через два місяці після дати отримання такого повідомлення іншою Стороною.
6. Меморандум складений у двох примірниках і набирає чинності з дня його підписання Сторонами.

Сторони, що підписали Меморандум:

Голова Всеукраїнської громадської організації «Асоціація малих міст України»

П. Г. Козирев

Голова Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад України

М. І. Фурсенко

ТЕПЕР У КОЖНОМУ СЕЛІ БУДЕ СВІЙ САЙТ!

У січні 2013 року побачив світ перший номер друкованого видання «Вісник Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад».

У січні 2014 року з'явився новий електронний ресурс web-портал ВАССР.

Далі про те, чим він буде цікавим і корисним для членів асоціації.

Наталія Ключник,
заступник керівника виконавчої дирекції ВАССР

■ **Наталія Ключник**

Не секрет, що інформаційний голод, який переживає у розвиненому інформаційному суспільстві сільське населення, аж ніяк не сприяє розвитку громад, поліпшенню їх якості життя.

Як правило, основним інформаційним джерелом для сільських та селищних територіальних громад є районні, сільські газети, які найбільш наближені до потреб сільського читача. Проте, у переважній більшості, «районки» ледве животіють через фінансову скруту. Кількість їх скорочується з кожним роком.

Телебачення, радіо не завжди є незаангажованим інформаційним джерелом, здатним оперативно, достовірно подавати інформацію для керівників органів місцевого самоврядування сільських територій.

Недостатня розвиненість інформаційного простору українського села є одним з факторів, який перешкоджає ефективному інформуванню селян

та налагодженню комунікативного зворотного зв'язку громади і влади. Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад (ВАССР) – громадська організація, головним статутним завданням якої є об'єднання зусиль сільських та селищних рад, спрямованих на захист прав та інтересів відповідних територіальних громад, створення умов для ефективнішого здійснення повноважень місцевого самоврядування.

Комунікації з членами асоціації (8,5 тис. сільських та селищних рад) здійснюються електронною поштою або телефоном, що не є ефективним інструментом для своєчасного надання інформації, консультацій, роз'яснювальної роботи для членів асоціації ОМС.

Застосування інформаційно-комунікативних технологій для ефективного функціонування органів місцевого самоврядування у сільській місцевості з метою задоволення потреб територіальних громад є наразі пріоритетною проблемою. Разом з тим, рівень розповсюдження та використання даних технологій в Україні надзвичайно низький.

Європейський досвід наочно доводить, що цю проблему можна порівняно швидко вирішити. Вирішення її різко підвищує рівень місцевої демократії, спроможність органів місцевого самоврядування села, району, області реагувати та вирішувати нагальні проблеми громад, підвищити освітній та фаховий рівень працівників органів місцевого самоврядування та громадян, зменшує час на аналіз та вивчення місцевих проблем та прийняття ефективних управлінських рішень.

Для інформування членів асоціації та територіальних громад сільських територій та забезпечення зворотного зв'язку Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад розробила та затвердила Програму «Створення єдиного інформаційного простору для сільських та селищних рад».

На I етапі виконання програми ВАССР стала співзасновником всеукраїнської газети «Рідне село». Наступним кроком виконання Програми став випуск науково-популярного журналу «Вісник Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад», який поширюється на території всієї України.

← → ↻ 🌐 vassr.org/node/590

04053, Україна, м. Київ, вул. Артема, 73 (13 поверх)
тел./факс: (044) 585-90-12, 585-90-13
e-mail: vassr@vassr.org

ПОШУК

ПРО НАС   НОВИНИ   ПРАВОВА ДОПОМОГА   НАВЧАННЯ   ГРАНТИ   КРАЩІ ПРАКТИКИ   ФОРУМ

ВІТАЄМО З НОВИМ РОКОМ ТА РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ!

Вітаємо з Новим роком та Різдвом Христовим!

Бажаємо Вам здійснення задуманого та нових цікавих проєктів! Нехай у Новому році на Вас чекають лише приємні сюрпризи, чудові новини, удача й успіх! Нехай колеги, друзі, улюблені і близькі люди радують Вас своїм розумінням і підтримкою, надійним плечем, вірною рукою. Бажаємо Вам та Вашим близьким світлого настрою, сміху, радості, ніжних прикрас і тривалості! Нехай справи йдуть в гору і удача з нами в ногу!

З любов'ю,
Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад

РЕГІОНАЛЬНІ ВІДДІЛЕННЯ

- АРК
- Вінницька область
- Волинська область
- Дніпропетровська область
- Донецька область
- Житомирська область
- Закарпатська область
- Запорізька область
- Івано-Франківська область
- Київська область
- Кіровоградська область
- Луганська область
- Львівська область
- Миколаївська область

Одним із основних комунікативних майданчиків інформування, обміну інформацією та наданням послуг для територіальних громад сільських територій стане web-портал. Зараз демо-версію його можна побачити за адресою: <http://vassr.org/>

Портал, необхідний для залучення більш широкого кола користувачів, які проживають у сільській місцевості, здійснюють місцеве самоврядування, проявляють громадську активність, самоорганізуються у розвитку та розбудові своїх територій, беруть участь у забезпеченні демократичних процесів, формуванні громадянського суспільства.

Базові принципи розвитку ресурсу

Базою для розвитку цього ресурсу є модель порталу з архітектурою змішаного типу. Так, одна із частин забезпечить формування думки громадськості (комунікація зверху вниз), інша – забезпечення зворотного зв'язку з ОМС базового рівня (комунікація знизу вгору) по принципу соціальної мережі.

Користувачам (кожній сільській, селищній раді) надана можливість безоплатно створити свою власну веб-сторінку.

У її складі сформувати візитівку про свою територіальну громаду, постійно оновлювати новинний блок, ілюстрований цікавими подіями із життя, додавати відеосюжети. Користувачі зможуть організувати власний блог (відео + друкований текст) і т.д. Усі ці можливості інформаційного ресурсу важливі, оскільки дають можливість презентувати досягнення громади, людський ресурс, історичне минуле, зацікавити інвесторів ресурсною базою свого краю тощо. Основною перевагою даного інформаційного ресурсу є безпосередня участь жителів, керівників органів місцевого самоврядування, громадських організацій, ініціативних груп сільських територій у його формуванні і наповненні. Відтак, формування контенту, важливого і актуального для саме цього сегменту користувачів.

У структурі інформаційного ресурсу передбачено забезпечення трьох основних завдань:

I. Інформування

Надзвичайно велика кількість інформації необхідна для повноцінного розвитку територіальних громад сільських територій. Вона стосується в першу чергу законодавчої бази, змін до законів і роз'яснень.

Суперечливість законодавства, непоінформованість керівників і спеціалістів сіль-

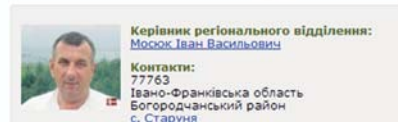
РАЙОНИ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ ЧЛЕНИ ВАССР

Тисменицький район
Богородчанський район
Болехівський район
Верховинський район
Галицький район
Городенківський район
Долинський район
Калуський район
Колонийський район
Косівський район
Надвірнянський район
Рогатинський район
Рожнятівський район
Снятинський район
Тисменицька районна рада
Тлуваський район

Івано-Франківська область

14 районів 12 районних відділень
501 сільрада 781, 914 тис. сільських жителів

РЕГІОНАЛЬНІ ВІДДІЛЕННЯ

АРК
Вінницька область
Волинська область
Дніпропетровська область
Донецька область
Житомирська область
Закарпатська область
Запорізька область
Івано-Франківська область
Київська область
Кіровоградська область
Луганська область
Львівська область
Миколаївська область
Одеська область
Полтавська область
Рівненська область
Сумська область
Тернопільська область
Харківська область
Херсонська область
Хмельницька область
Черкаська область
Чернівецька область
Чернівецька область
н.Севастополь

ських та селищних рад, відсутність у штатному розписі юристів призводить до унеможливлення повноцінного виконання своїх повноважень. Однією з основних інформативних функцій порталу буде своєчасне оприлюднення важливих змін до законів та масово-роз'яснювальна робота.

У структурі передбачено інформування про роботу ВАССР та її результати, робота з урядовими установами, міністерствами, відомствами, міжнародними організаціями. Уся інформація буде структурована за напрямками і легко доступна.

Про інноваційні методи господарювання, побудови і розвитку громадянського суспільства, пропозиції щодо організації тих чи інших процесів (наприклад СОК), користувачі зможуть дізнатись за допомогою спеціальної системи навігації, яка міститиме корисні посилання на важливі ресурси.

Інфоресурси – 10 унікальних напрямків (сторінок), серед яких радіопередача та телевізійні сюжети.

II. Обговорення

Усі запропоновані для інформування теми мають бути забезпечені зворотнім зв'язком: коментарями в реальному часі. Відтак, стандартним методом обговорення залишається коментар кожного учасника, який зареєструвався на ресурсі. Окрім того, система поширення інформації через соціальні мережі, забезпечена після кожної публікації, дозволить цікаві теми інформативного блоку поширити для обговорення більш широкого кола користувачів.

Вивчення і формування громадської думки реалізується через інформаційні хвилі, які пропонуватимуться для обговорення на форумі.

Анкетування, опитування в on-line, конференції, вироблення пропозицій та зміни буде запропоновано у цій функційній моделі.

III. Формування та використання бази знань

Одним із пріоритетних напрямків роботи ресурсу стане формування бази знань, курсів та тренінгів, які необхідні для розвитку сільських громад. Дистанційне навчання керівників ОМС, депутатів, лідерів громад – одне із завдань, яке виконає електронний ресурс. Вже в березні-квітні 2014 року розпочнеться набір у групу дистанційного навчання за пілотним дистанційним курсом. Перелік запропонованих тем сферно окреслює усі складові життя сільської громади, її розвитку та поліпшення умов життя.

Велика увага буде приділена кращим практикам розвитку територіальних громад різних рівнів. Особлива увага буде приділена обміну досвідом між муніципалітетами сільських територій, як вітчизняних, так і зарубіжних.

Базою знань для розвитку сільських територій стане оприлюднення результатів конкурсів кращих практик, які широко використовуються у практиці місцевого самоврядування різних рівнів. Окрім того, успішні рецепти забезпечення соціальної складової суспільного життя, розвитку молодіжного, екологічного та інших рухів зацікавлять значну частину мешканців сільських територій різного рівня. Успішні практики будуть мати чітку класифікацію (вітчизняні та міжнародні), а також структурованість напрямків для зручності пошуку.

Таким чином, портал для сільських та селищних рад – електронний ресурс, який забезпечить комунікаційний майданчик для сільських та селищних територіальних громад, яким відкривається можливість не тільки презентувати свою громаду, діяльність, активних людей села, але й почерпнути знання від інших практиків, які вже змінили життя у своєму селі та громаді. Відтак, ласкаво просимо до участі! ■ VASSR

У НАС Є ДІАЛОГ, А ЗНАЧИТЬ ПОРОЗУМІННЯ

■ Сергій Сокальський

– Сергію Вікторовичу, які підсумки року 2013 Вас найбільше тішать?

– Знаєте, найбільше тішило те, що ми за останній рік йшли поступальними кроками розвитку організації своєї роботи. Було зроблено багато по налагодженню співпраці, діалогу з органами влади місцевого самоврядування нашої області, держави, реалізації власних ініціатив з розвитку сільських територій. Воно ж як? Правлінням Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад затверджено план на рік, який спрямований на роботу у регіонах. Тому якщо ви поставите таке питання усім керівникам регіональних відділень, думаю, всі скажуть приблизно однаково: робота проводилась згідно планів. Проте якщо відійти від формальностей – ми багато чого зробили у цьому році, і це є добре.

– Які спільні проекти органи місцевого самоврядування мають з владою?

– Житомирським регіональним відділенням спільно з департаментом агропромислового розвитку Житомирської ОДА було розроблено план заходів про спільну діяльність на період 2013 року. Регіональне відділення бере активну участь щодо реалізації ініціативи «Рідне село». Нами були розроблені Методичні рекомендації по проекту «Рідне село», пропозиції до Концепції Державної програми сталого сільського розвитку України до 2025 року.

Ще на початку січня 2013 року, спільно з департаментом агропромислового розвитку Житомирської ОДА, відбулася обласна нарада з питань розвитку

сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Робота триває, бо це не просто: вирішили створити кооператив – створили. Кожна область має свої особливості та географічне розташування. Багато чого залежить від підтримки держави, впровадження земельної реформи. Актуальними є земельні питання, вони завжди на часі. Ринок земель, який рано чи пізно буде, він вплине на ті рішення, ті проекти, які ми починаємо зараз. Тому треба виважено відноситись до розпочатих проектів, щоб у наступному році вони мали своє продовження. Ми не припиняємо консультації, навчання, різноформатні наради та зустрічі – усе заради успішного, результативного та ефективного управління.

На початку 2013 року делегація від Житомирського регіонального відділення взяла участь у роботі Міжнародної конференції: «Ринок земель: організаційно-правова основа та прогноз соціально-економічних наслідків» у м. Києві.

У січні місяці за участю представників Житомирського регіонального відділення, відбулося розширене засідання Регіональної дорадчої ради Національного конгресу місцевого самоврядування України в Житомирській області під головуванням голови обласної ради Йосипа Запаловського.

У лютому місяці представники Житомирського регіонального відділення взяли участь у Програмі навчального семінару «Зимова школа», який було організовано Всеукраїнською асоціацією сільських та селищних рад за донорською підтримкою Швейцарсько-українського Проекту DESPRO «Підтримка децентралізації в Україні».

– Що дають вам такі навчання? Ви тамуєте свій інформаційний голод?

– Все існує у часі. Час диктує, що й як маємо робити. На жаль, у нашій країні важко щось передбачити чи спрогнозувати. Адже ми знаходимося у процесі реформування, постійних трансформацій. Змін та поправок до законів дуже багато. Часом сільському, селищному голові важко ув'язати їх з практичними справами та шляхами їх вирішення. Тут без допомоги не обійтись. У більшості сільських, селищних радах юристів немає, а це заважає працювати в правовому полі. Ті заходи, що організовує ВАССР надзвичайно корисні. Проте інформація має бути поширена, щоб кожен голова сільської чи селищної ради зміг одержати консультацію в повному обсязі

швидко й кваліфіковано з подальшим практичним застосуванням.

– Як допомагає вам у цьому процесі місцева влада?

– У нас завжди є діалог, допомога, порозуміння, а це значить, що є конструктивна робота. Працюємо спільно над вирішенням проблем, берем участь у колегіях Житомирської обласної державної адміністрації та регіональної ради з питань взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Є зворотна комунікація. Результати її видно.

30 квітня 2013 року голова Житомирського регіонального відділення взяв участь у роботі конференції «Кращі практики місцевого самоврядування», яка відбулася у м. Ялта в рамках Програми Ради Європи «Посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування».

У рамках реалізації цієї ж Програми Ради Європи 14-16 жовтня 2013 року, як голова Житомирського регіонального відділення, ми разом із іншими мали можливість обмінятися досвідом з нашими колегами із Союзу Гмін Республіки Польща. Візит нашої делегації став надзвичайно корисним для нас. Результати візиту були поширені серед сільських голів.

– Яку практичну допомогу Вам вдалося надати членам своєї асоціації?

– Завдяки зусиллям Житомирського регіонального відділення та керівництву Житомирської обласної ради за рік підключення до мережі Інтернет сільських та селищних рад зросло майже в 5 разів (із 618 сільських та селищних рад підключено 245), збільшилась наявність комп'ютерів, з'явився електронний цифровий підпис. Крім того є попередня домовленість з обласною радою про виділення коштів у 2014 році дотаційним сільським радам для завершення підключення до мережі Інтернет.

Житомирське регіональне відділення асоціації виступає в області ініціатором зі створення умов ефективного здійснення повноважень органами місцевого самоврядування.

За період 2012-2013 рр. хотілося би відмітити злагоджену роботу та співпрацю з Житомирською обласною радою, обласною державною адміністрацією, департаментом агропромислового розвитку ОДА та іншими. ■ VASSR

У НОВИЙ РІК СТУПИЛИ З ТВЕРДИМИ НАМІРАМИ

З травня 2012 по вересень 2013 відбулось 5 засідань Хмельницького регіонального відділення ВАССР та одні загальні збори 9 листопада 2012 року.

За цей час прийнято цілий ряд рішень, пропозицій, звернень, які є доленосними для українського села, сільських, селищних територій не лише Подільського краю, а України в цілому.

Зокрема:

- формування бюджету;
- капітальний та поточний ремонт доріг за рахунок субвенцій з державного бюджету;
- встановлення плати за посвідчення довіреностей, що вчиняються сільською, селищною радою;
- процедури закупівель електроенергії та природного газу;
- перехід на електронний документообіг з казначейством;
- взаємодія органів законодавчої та виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в процесі;
- вирішення питань соціально-економічного розвитку;
- ринок землі, кооперація, Програма «Рідне село»;
- делеговані повноваження.

Зокрема, на розширеному засіданні Правління Хмельницького регіонального відділення ВАССР в м. Хмельницькому 20 березня та 10 квітня в м. Красиліві, в обговоренні концепції реформування місцевого самоврядування активну участь взяли: голова РДА Петро Арсенюк, голова районної ради Василь Ходак, а також голови Малоклітнянської, Чернелівської, Кульчинківської сільських рад та член Правління ХР ВАССР Маківський сільський голова Анатолій Кушнір.

17 квітня в м. Кам'янець-Подільському за участю сільських голів та заступника РДА Ніни Фабіянської; а також участь у засіданні круглого столу в Управлінні МВС України в Хмельницькій області «Міліція і громада: шляхи співпраці» 18 квітня 2013 року.

І я з приємністю хочу відмітити єдність дій Хмельницької районної ради на чолі з головою Андрійчук Катериною Петрівною та сільськими громадами цього району.

Взаємодію органів законодавчої та виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в процесі розвитку сільських територій, виконання Програми «Рідне село», ринок землі, кооперація наглядними прикладами демонструє Дунаєвецький район – голова райдержадміністрації Кучерявий Юрій Володимирович, голова райради – Панасевич Тетяна Вікторівна. Про що свідчить виступ на колегії райдержадміністрації голови районного відділення Павла Матіяша.

В області створено виконавчу дирекцію, яка працює на громадських засадах виключно на внутрішніх фінансових резервах. Створено чотири робочі групи, робота яких спрямована на організацію комунікацій членів асоціації в реалізації їх запитів до центральних органів влади.

Започатковано діалог з депутатами Верховної Ради України, зокрема на пропозицію про співпрацю відгукнувся Мельниченко Володимир Володимирович (Камянець-Подільський виборчий округ).

Широкого резонансу набуло питання розгляду адміністративно-територіальної реформи і ми пишаємось, що наші земляки-хмельничани мають активну позицію у державі в цьому питанні. Це, зокрема, Анатолій Ткачук – директор з науки та розвитку інституту громадського суспільства, Юрій Гапушак – провідний експерт міжнародних проектів, Микола Баюк – Хмельницький центр підвищення кваліфікації держслужбовців, Віталій Олуйко – основоположник, фундатор Інституту регіонального управління і права та інші.

Регіональне відділення Хмельницької області дбає про вирішення проблем стану розвитку фізичної культури і спорту

в області. У кожному районі є представники обласної організації Всеукраїнського фізкультурно-спортивного товариства «Колос» АПК України.

На превеликий жаль, в державі склалась така ситуація, що сьогодні потрібно відроджувати все, в тому числі фізичну культуру і спорт. Як не прикро, але масові спортивні змагання, здача нормативів ГПО, що говорити, навіть волейбольні майданчики, зникають в селищах та селах. Єдине ще, чим більш-менш живе молодь, – футбол.

Хмельницьке регіональне відділення ВАССР, з метою активізації уваги органів державної влади, громадськості до проблем фізичного виховання та спорту ініціює проведення спортивних змагань. Ми готові до тісної співпраці, навіть фінансової участі (по мірі можливостей) у проведенні спортивних заходів.

Ми закликаємо Управління у справах сім'ї, молоді та спорту, обласну організацію ВФСТ «Колос», Хмельницьку обласну федерацію футболу вважати нас як рівноправних партнерів з відродження масового спорту в селах та селищах, проведення районних, обласних першостей. Хмельницьке регіональне відділення готове продовжувати або ж брати на себе організаційні питання.

Нами зроблені перші кроки під егідою ВАССР. У 2011 році в Дунаєвецькому районі було розіграно кубок пам'яті Чекмана Михайла Костянтиновича, який був фундатором та організатором створення Асоціації місцевого самоврядування в Україні та безпосередньо в нашій області. Тоді у змаганнях, які пройшли на високому організаційному рівні – нагородження переможців, призерів, кращих футболістів, – взяли участь виключно сільські команди. У минулому році в турнірі обласного рівня взяли участь 32 сільські, селищні команди. Фіналісти турніру одержали комплект форм, які люб'язно надав як спонсорську

допомогу тодішній член Правління ВАССР, а нині голова РДА Свалявського району Закарпатської області Дрогобицький Іван Іванович.

Потребує допомоги втілення у життя ще один із запланованих об'єктів області – багатотраждальний розважальний культурно-спортивний комплекс в селищі Дунаївці. Прикро, що, незважаючи на доручення Прем'єр-міністра щодо вирішення питання, нас досі «футболять» місцеві чиновники. Як при Радянській владі не було, так і при Незалежній Україні в селищі немає будинку культури і спортивного залу.

Отже, у нас є багато планів, а головне, що усі проблеми, які є, нам вирішувати спільно!

15 серпня відбулося виїзне засідання Хмельницького регіонального відділення в м. Волочиську за участю сільських голів району, голови районної ради Леоніда Шилланського, Директора Хмельницького центру підготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій, магістра державного управління Миколи Баюка та Директора інституту громадського суспільства з питань та розвитку, національного експерта Ради Європи Анатолія Ткачука по актуальних питаннях здійснення адміністративної реформи в Хмельницькому регіоні.

Виступи сільських голів на вище вказаних заходах, на радіотелекомпанії «Поділля – Центр», численні запрошення ЗМІ для надання інтерв'ю найнижчими органами влади – сільськими, селищними головами, – показують, що реформа місцевого самоврядування на часі, і її потрібно вводити в дію негайно. Кількість територіальних громад не є раціональним у використанні місцевих бюджетів, кошти яких йдуть в більшості на управлінський апарат. Виваженість і продуманість реформи – це насамперед поставить у краще, заможне становище громади.

А тому-то Хмельницьке регіональне відділення Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад в свою чергу пропонує:

1. Найближчим часом опрацювати спільні Меморандуми про співпрацю з радами та адміністраціями усіх рівнів щодо проведення потужної інформаційної та роз'яснювальної роботи для формування сучасного менеджменту місцевого самоврядування.
2. Визначити на всіх рівнях, що основною причиною невдач у проведенні реформ в Україні є її сучасний адміністративно-територіальний устрій.
3. Кожному депутату, головам територіальних громад, об'єднанням органів місцевого самоврядування на рівні села і селища чітко визнати: місцеве самоврядування на такому рівні є неідеальним, не відповідає Європейській Хартії, право на самоврядування повинно супроводжуватись можливістю його здійснювати, поняття спроможності АТО повинно бути деталізоване.
4. Надати органам місцевого самоврядування границі щодо утворення нових адміністративно-територіальних одиниць – АТО та їх економічно-фінансове обґрунтування.
5. Розробити Мінрегіонбуду чіткий критерій оптимізації районного поділу України з урахуванням географічних, історичних та інших чинників.
6. Визнати, що правове регулювання та сама практика місцевого самоврядування не задовольняють сучасних потреб України, тому негайно потрібно прийняти Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» у новій редакції з пропозиціями і зауваженнями асоціацій місцевих влад України.
7. Негайно ліквідувати проблеми місцевих бюджетів, проблеми дотаційності регіонів, практику втручання районних державних адміністрацій у формування бюджетів.
8. Законодавча, виконавча, місцева влада органів самоврядування повинні разом розробити системний підхід до вирішення проблем регіонального розвитку.
9. Просити Президента України Віктора Януковича посилити відповідальність місцевих чиновників усіх рівнів за практичні дії для створення належних умов щодо адміністративно-територіальної реформи.
10. Законодавчо врегулювати повсюдність місцевого самоврядування, головним завданням якого має бути покращення умов життя людей, надання їм якісних публічних послуг.
11. Фонду розвитку самоврядування при Президенті України більше опиратись на досвід та пропозиції органів місцевого самоврядування, керівників асоціацій, міських голів, депутатів обласних, міських, сільських та селищних рад у найкоротший термін розробити план спільних дій та системної освіти учасників задіяних в реформуванні суспільства.
12. Надати більш свободу для місцевого самоврядування у господарській сфері, що дасть збільшити власний фінансовий ресурс, законодавчо врегулювати вибір обслуговування місцевих податків і зборів, що забезпечить своєчасне проходження платежів, а отже і вирішення місцевих проблем.
13. Негайно потрібно перейти від обговорення проблем до їх практичного вирішення, враховуючи досвід своїх сусідів, країн-партнерів, які успішно реалізували такі реформи, і застосувати їх у вирішенні нагальних питань регіонального розвитку.

14. Виважено підійти та змінити підхід до аграрного сектора економіки із залученням іноземних інвесторів, до вирішення проблем безробіття в селах і селищах, що є небезпечним з точки зору продовольчої безпеки, адже у сільськогосподарському виробництві зайнята 1/3 загальної кількості населення (це статистика, практика показує значно менше), продукцією уже давно розпоряджається не селянин.
15. Враховуючи сучасні умови життя на селі, найперше звернути увагу і забезпечити фінансове завершення земельної, медичної, освітньої, соціальної реформи, яка має працювати на підвищення якості життя селян, а не іноземного капіталу.
16. Визнати однозначно, що вирішення проблемних питань і задач, поставлених Президентом України, іде через зміну законодавчої бази, а розвиток економіки територій та новий підхід у регіональній політиці через людський фактор керівника на місці.
17. Враховуючи, що діти – це майбутнє України, у бюджету країни на 2014 рік забезпечити збільшення фінансового нормативу бюджетної забезпеченості на одну дитину у дошкільній освіті, адже починаючи з бюджету 2011 року обраховані за Формулою видатки забезпечують фінансування захищених статей впродовж 9-10 місяців (економія на дітях – це нонсенс).
18. До Бюджетного кодексу внести зміни до ст. 103 та додати: сільські, селищні ради самостійно визначають умови та порядок використання цієї субвенції в межах цільового призначення. Змінити в ч. 1к ст. 103 цифру 15 на цифру 30 в п. 2 частини 2 с. 103 п 2.2.2 с. 103 викласти в такій редакції:
- 2) сукупний об'єм двигунів транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, зареєстрованих в населених пунктах територіальної громади (існуюча редакція не враховує ТЗ, власники яких мали пільгу по сплаті податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів).
19. В Законі України «Про оцінку земель» виключити ч. 4 ст. 23, так як порядок та строки набуття чинності рішень рад не є предметом регулювання цього закону. Земельний податок віднести до місцевих податків і зборів. ■ VASSR

ЛЮДИНА ЖИВЕ ДО ТОГО ЧАСУ, ПОКИ ПРО НЕЇ ПАМ'ЯТАЮТЬ

Увіковічення пам'яті за задумкою Голови Хмельницького регіонального відділення Анатолія Кухаренка через популяризацію розвитку футболу в сільських територіальних громадах було основним лейтмотивом змагань, проведених у 2013 році під егідою Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад та виконавчого комітету Дунаєвської селищної ради (Хмельницька область)

У серпні 2013 року під егідою Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад та виконавчого комітету Дунаєвської селищної ради (Хмельницька область) завершився фінальний турнір «Пам'яті Михайла Костянтиновича Чекмана» – засновника та фундатора органів місцевого самоврядування Хмельниччини та України в цілому, міського голови Хмельницької територіальної громади, який одинадцять років тому разом з дружиною трагічно загинув в автомобільній катастрофі.

Отже, в попередніх відбіркових змаганнях взяло участь 42 сільських, селищних команди Західного і Центрального району нашої республіки. До фіналу потрапило п'ять найкращих: «Товтри» – с. Нігин, Кам'янець-Подільський район, «Заслав'я» – селище Вінківці, Хмельниччина, «Чайка» – с. Глибочиця Житомирського району Житомирської області, команда с. Мала Любаша Костопільського району Рівнинщини та ФК «Крила Рад» селища Дунаївці.

Фінальний акорд змагань пройшов на високому організаційному рівні: безкоштовне харчування учасників

змагань, призи переможцям і переможеним, кубки, медалі, нагороди, і звичайно, основний трофей – великий перехідний кубок, який у впертій та безкомпромісній боротьбі завоював ФК «Крила Рад», обігравши в серії одинадцятиметрових у фіналі «любашанців» з Рівного; третє місце за «Чайкою» з Житомирщини, яким теж, до речі, дісталась «бронза» в серії одинадцятиметрових. Трішки не дотягнули до медалей «заславці» з одноіменної команди «Заслав'я» під керівництвом умілого наставника та професіонала справи Петра Бабія.

Приємно відмітити, що деякі команди прибули на фінальний турнір разом зі своїми очільниками влади на селі: зокрема, Малолубашинський сільський голова Світлана Ковальчук, Рівненська область; село Глибочиця Житомирської області з заступником сільського голови, гравцем команди Семетюком Валерієм Дмитровичем.

Турнір видався на славу. Сільські спортсмени чекають на нові баталії, а пам'ять про Михайла Костянтиновича Чекмана буде Вічною. ■ VASSR

ЗА СЛОВОМ – ДІЛО!

Головною місією свого життя Петро Олексійович Корякін визначає служіння людям. Він вміє творити добро для людей. Філософія його успіху – щоденна праця на благо громади.

■ Петро Корякін

У селі Чорне Великобурлуцького району Харківської області в сім'ї колгоспників 21 червня 1955 року народився син. Назвали його Петром. У сухих рядках його біографії скромно зазначається: закінчив в 1974 році Красноградський технікум механізації та електрифікації сільського господарства, а в 1985 році – Харківський інститут механізації та електрифікації сільського господарства, за спеціальністю інженер-механік. Цієї освіти виявилось замало для допитливого юнака.

До переліку дипломів про вищу освіту в 1998 році додався ще один. Петро Олексійович став випускником Харківського педагогічного інституту ім. Г. Сковороди.

З 1979 року до 1990 року був обраний на посаду сільського голови Черненської сільської ради. З 1992 року вчитель Грачівської школи, а потім, з 1998 року по 2004 рік, – директор школи.

З квітня 2004 року по теперішній час знову повернувся до місцевого самоврядування, де обраний на посаду сільського голови.

За 20-річний термін керівництва територіальною громадою багато добрих справ на його рахунок та його команди. Хоча громада і живе звичайним життям, але, щоденно турбуючись про справи насущні, має свої невеликі успіхи та вирішує повсякденні проблеми громади.

Варто відзначити, що позитивних результатів в роботі вдається досягти за рахунок особистого авторитету сільського голови, взаємного порозуміння сільської влади, громади, співпраці з приватними підприємцями, керівниками сільгоспідприємств ТОВ «Зоря», ТОВ «АФ «Росія», ФГ «Берізки», які долучаються до вирішення актуальних питань соціально-економічного розвитку громади.

Постійно ведуться пошуки таких форм праці, які б допомогли організувати та консолідувати владу та територіальну громаду на спільне розв'язування нагальних проблем.

Загальна площа Черненської сільської ради становить 8101 гектарів, в тому числі ріллі 5894 га. До складу сільської ради входить п'ять населених пунктів: села Чорне, Нефедівка, Купине, Грачівка та Лобанівка.

Основним джерелом поповнення доходної частини бюджету є плата за землю. З цією метою проведено грошову оцінку земель населених пунктів, що дало можливість збільшити надходження доходів до бюджету сільської ради та направити їх на благоустрій та виконання цільових програм. За останні роки у всіх закладах соціальної сфери, що розташовані на території сільської ради проведені поточні ремонти приміщень.

Так, у 2010 році сільська рада за сприянням місцевої громадської організації «Фарм» у межах проекту ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований» провели ремонт приміщення Черненської амбулаторії сімейної медицини та створили гідні умови для медичного обслуговування населення. Постійно фінансується з місцевого бюджету придбання медикаментів, палива, меблів та медичного обладнання.

Щороку велика увага приділяється школі, дитячому садку, надається їм субвенція більше 100 тис грн на покращення матеріально-технічної бази учбового закладу, а саме: замінено вікна на енергозберігаючі, поновлено меблі в дитячому садку і початкових класах школи, встановлено европаркан біля школи з метою безпечного перебування дітей у навчальному закладі. Оновлено спортивні знаряддя та тренажери на спортмайданчику. Дообладнано гральний майданчик в дитячому садку сучасними гойдалками та каруселлю.

З культурних закладів на території сільської ради працюють Черненський будинок культури, Грачівська і Черненська філія центральної бібліотеки, де проводяться зустрічі з ветеранами ВВВ, тематичні вечори. У літній час в с. Чорне працює

літній танцювальний майданчик, де проводяться різноманітні культурні розважальні заходи для молоді.

Художня самодіяльність сільського будинку культури має в достатній кількості музичних приладів. В 2011 році проведено ремонт сільського будинку культури, зроблено опалення; підприємство ТОВ «Зоря» на день територіальної громади подарувало сучасне музичне обладнання та костюми для учасників художньої самодіяльності. В 2013 році за рахунок бюджету розвитку в СБК придбано більярд, а для Грачівської бібліотеки – музичний центр.

У 2013 році завершена робота з відновлення вуличного освітлення, на сьогодні у вечірній час всі вулиці села Чорне, Нефедівка та Грачівка освітлені.

Справжньою окрасою села Чорне є зведений в 2000 році храм «Всіх святих в землі нашій просіявши», де святкуються всі православні свята і духовно збагачуються парафіяни.

Людей похилого віку, яким виповнилось 90 і більше років, за рішенням виконкому сільської ради в селах постійно шанують та вітають з Днем народження за участю громадської ветеранської організації тощо. Одиноким літнім громадянам постійно допомагають соціальні працівники територіального центру.

Історія сьогodenного місцевого самоврядування на території сільської ради є невід'ємною частиною життя Петра Олексійовича. Він постійно в пошуках новітнього, бере активну участь у семінарах асоціації сільських та селищних рад.

Хоча має і великий досвід у роботі місцевого самоврядування, але постійно підвищує свій рівень знань на курсах перепідготовки в Харківському регіональному інституті державного управління Національної академії при Президенті України. У 2013 році пройшов навчання в рамках проекту «Академія лідерства», проведеного виконавчою дирекцією Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад спільно з Програмою Ради Європи «Посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування».

З 2009 року обраний в члени правління Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад від Харківської області. У квітні 2012 року обраний членом контрольно-ревізійної комісії Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад, є заступником голови правління регіонального відділення Харківської обласної асоціації сільських та селищних рад.

Корякін Петро Олексійович неодноразово отримував відзнаки Великобурлуцької районної та Харківської обласної адміністрацій. ■ VASSR

ВАССР СТВОРЮЄ ЖІНОЧЕ КРИЛО

28 січня у приміщенні виконавчої дирекції Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад відбулося засідання ініціативної групи лідерів органів місцевого самоврядування, керівників жіночих організацій, депутатів органів місцевого самоврядування та активних жінок. Метою зібрання, яке відбулося у форматі світового кафе, було обговорення проблем жінок, які проживають на сільських територіях.

■ **Вадим Івченко**

Керівник виконавчої дирекції Вадим Івченко гостинно привітав гостей: Марію Алексеєнко – голову ЖКУ «Жіночий Консорціум України», Євгенію Шевчук – депутата Київської обласної ради, Валерія Шульгу – експерта з питань організаційного розвитку, Марину Шовгун – депутата сільської ради, Юлію Пелешок – старосту сільських голів Макарівського району Київської області та інших учасників ініціативної групи утворення жіночого крила ВАССР.

– Роль жінки для розвитку сільських територій неоціненна. Суспільно-політична криза завела село й сільських жителів у глухий кут. Відсутність сільських бюджетів,

обмеженість ресурсів для розвитку сільських громад призвели до відмирання сіл, міграції сільського населення до міст та за кордон. В таких умовах, коли більшість чоловіків сільських територій змушені шукати кращої долі поза межами села, роль організатора – лідера громади усе частіше бере на себе сільська жінка.

Під час проведення Академії лідерства, організованої та проведеної ВАССР у 2013 році за сприяння Програми Ради Європи «Посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування» та Зимової школи місцевого самоврядування, проведеною за сприяння Швейцарсько-українського

проекту «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO, виявилось, що жінки-лідери громад потребують освітньо-фахової організованої підтримки для здійснення як своєї громадської діяльності, так і виконання своїх повноважень в органах місцевого самоврядування.

Серед лідерів-жінок, вихідців із села, є науковці, політики, державні діячі – патріоти свого краю, які сьогодні відстоюють Конституційні права народу України.

Саме жінки – випускники Академії лідерства – виявили ініціативу створити жіноче крило асоціації.

За даними статистики Всесвітнього банку Україна посідає 151-е місце в світі за кількістю жінок у парламенті, незважаючи на те, що жінки становлять 65% від загального числа виборців.

Перше місце за кількістю жінок у парламенті в 2012 році посіла Руанда – 56%, за нею йде Андорра, де з 2008-го по 2012-й роки представництво жінок у законодавчому органі зросло з 25 до 50%. Замикає трійку лідерів Куба, де налічується 45% жінок-парламентарів.

В першій двадцятці країн-лідерів з участі жінок в роботі їхнього головного законодавчого органу знаходяться п'ять африканських держав: Руанда, Сенегал,

Південна Африка, Мозамбик і Танзанія. У всіх цих країнах цей показник становить 35% від загального числа парламентарів.

У списку країн, що перевищують 30-відсотковий бар'єр – Уганда, Ангола, Алжир, Бурунді, Туніс, Південний Судан, Ефіопія та Лесото.

Ситуація серед країн колишнього СРСР дещо гірша. Так, 25% бар'єр подолала лише Білорусь, посівши 43-є місце в загальному рейтингу (27%, зниження порівняно з 2011 р. на 5%).

Серед країн-членів ЄС перше місце (четверте в світовому рейтингу) посідає Швеція – 45%, решта провідних країн

спільноти знаходяться ближче до середини рейтингу: Німеччина – 26-е місце (з 33%), Франція – 40-е (27%), Польща – 59-е (24%), Великобританія – 65-е (23%), Італія – 73-е (21%).

Лідерами залишаються Скандинавські країни – компанію Швеції складають Фінляндія (43%), Норвегія (40%) і Данія (39%).

США в 2012 році посідали лише 91-е місце з 18% жінок-парламентарів у Палаті представників. При цьому їх загальна кількість, включаючи сенаторів, досягає в 2013-му майже 30%, що вважається найвищим показником за всю історію і стало проривом останніх виборів.

■ **VASSR**

– Програмно-ідеологічними засадами жіночого крила ВАССР стане національно-державна ідея та ідея рівноправності жінок, – висловила бажання ініціативної групи жінок-лідерів заступник Керівника виконачої дирекції ВАССР з внутрішньої політики, інформації та преси Наталія Ключник.

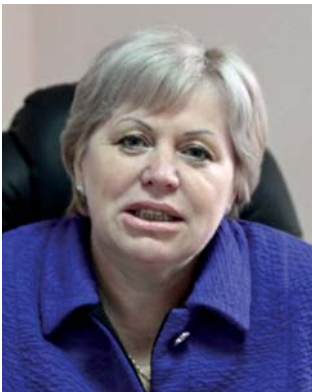
– На сьогодні найважливішим є збереження миру, злагоди у громадах. Складна політична ситуація в Україні має згуртувати громади, не допустити розбрату, хаосу та розпалювання суспільної ворожнечі. Суспільна активізація жінок, що проживають на сільських територіях, має посприяти цьому.

■ **Наталія Ключник**

Ми маємо бути готовими до змін, що стрімко наближаються. Допомогти жінкам-керівникам органів місцевого самоврядування налаштуватись на ефективне здійснення своїх повноважень у нових умовах – важливий момент сьогодення. Узгодження дій щодо захисту прав та інтересів територіальних громад і представлення їх на державному рівні, сприяння місцевому та регіональному розвитку сільських територій, соціальних, культурних прав і свобод жінок сільських територій та захоплення – не повний перелік завдань, які ставить перед собою новостворена організація жіноцтва ВАССР.

проявити свої професійні, творчі, організаційні здібності в повній мірі. Більшість сільських жінок займаються домогосподарством, але прагнуть до соціальної активності. За дослідженнями найбільше сільських жінок працює в медичних закладах; в фермерських господарствах та підприємстві, в сільрадах, в школах та сільгоспідприємствах (80-100%); найменше жінок на промислових підприємствах (20%). Суттєво різняться також кількість жінок на різних посадах, які вони обіймають: найбільше жінок спостерігається на посаді спеціаліста та нижчих посадах (47% і 63% відповідно), найменше – на керівних посадах (в середньому 16%).

■ **Юлія Пелешок**

– Наші завдання мають бути сконцентровані в першу чергу на надання освітніх послуг для жінок сільських територій, які шукають самореалізації. Як сільський голова, мушу зазначити, що роль, яку відіграє жінка у становленні, розвитку та організації життя сільської території особлива, – продовжує обговорення Юлія Пелешок, староста сільських голів Макарівського району, сільський голова. Часто сільська жінка не просто мати, берегиня, а й лідер громади, органів самоорганізації населення. Серед сільських жінок є лідери, які здатні згуртувати громаду та повести за собою. Проте через бідність, обмеженість ресурсів жінки сільських територій не можуть

– Так і у владі. – додала Марія Алексєнко, голова ЖКУ «Жіночий Консорціум України». В продовження теми підкреслила, що надзвичайно важливо оцінити усі ролі жіноцтва, у тому числі їх роль в політиці України на місцевому рівні. Жіночий Консорціум України має багато партнерів – організацій, які допомагають жіноцтву нашої держави відстоювати свої права, реалізувати свої можливості.

Пані Марія презентувала аналітичний звіт «Жінки у політиці України на місцевому рівні: шляхи, проблеми, участь», який

складений за результатами роботи шести фокус-груп за участю жінок-депутаток та кандидаток у депутати обласних, місцевих та районних рад.

Серія круглих столів з обговорення ролі і місця жінок у політиці має відбутись протягом лютого 2014 року у шести містах України. Підсумкова конференція запланована на кінець лютого у Києві.

■ **Марія Алексєнко**

■ **Євгенія Шевчук**

– Однією з проблем, характерних для жінок України, є обмежений їх доступ

до влади і власності, – коментує депутат Київської обласної ради Євгенія Шевчук. Громадська думка фіксує доволі чіткий розподіл повноважень жінок і чоловіків в українському суспільстві, який проявляється в тому, що чоловіки мають більше владних повноважень у сферах роботи і соціально-політичного життя, а жінки – у сфері сімейних відносин. Як наслідок, у нинішньому парламенті жінки складають лише 8%.

Немає жінок у складі діючого Уряду, серед голів обласних державних адміністрацій. З 442 депутатів Верховної Ради VII скликання – 42 жінки, тобто менше 10%. Однак третину всіх законодавчих актів до Верховної Ради подають саме жінки. У нинішньому складі Кабміну – троє

міністрів-жінок, ще двоє займають посаду заступників міністрів. А чотири жінки очолюють комітети Верховної Ради. За даними Національного агентства України з питань державної служби, жінки складають понад 78% від загальної кількості державних службовців.

Ми маємо підготувати когорту українського жіноцтва для повноцінної участі в управлінні державою як на місцевому, так і на державному рівні. Відтак, вже зараз необхідно виявити активних жінок – лідерів громад сільських територій, як от сільські чи селищні голови, депутати рад різних рівнів, лідерів громад, які готові взяти участь у діяльності жіночого крила Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад.

КОНЦЕПЦІЯ СТВОРЕННЯ ЖІНОЧОГО КРИЛА ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ СІЛЬСЬКИХ ТА СЕЛИЩНИХ РАД

Жіноче крило Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад є невід'ємною частиною ВАССР, добровільним неприбутковим об'єднанням жінок сільських та селищних рад, асоційованих колективних членів будь-якої форми власності об'єднаних з метою активізації громадської позиції жінок сільських територій, залучення їх до процесів розвитку, підтримки рівноправності участі жінок поряд з чоловіками.

1. Визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована Концепція
Суспільно-економічні та соціально-політичні перетворення, що відбулися в Україні за останні роки, актуалізують проблеми встановлення гендерної рівності. Так, за оцінками ряду всеукраїнських соціальних експертиз з'ясовано, що понад 60% українців усвідомлюють наявність в суспільстві гендерної нерівності. Діючі механізми та інструментарії забезпечення гендерної рівності в Україні залишаються недосконалими, що не дозволяє долати існуючі стереотипи щодо ролі жінок та чоловіків, повноцінно досягати цілей реалізації рівних прав та можливостей.

Основними наслідками гендерної нерівності стає загострення політичних, соціально-економічних, культурних та інших проблем у суспільстві. Особливо гостро такі проблеми проявляються на регіональному та місцевому рівнях, що, у свою чергу, негативно впливає на стан розвитку сільських та селищних територій країни.

Так, за офіційними статистичними даними рівень заробітної плати жінок становить близько 73 % заробітної плати чоловіків; безробітних жінок значно більше ніж безробітних чоловіків. Як наслідок – набагато нижчий рівень пенсій. Допомога з наглядом за дітьми, інвалідами та хворими на разі нижча прожиткового мінімуму.

Жінка фактично працює на 4-6 годин більше ніж чоловік, а праця у домашньому господарстві не враховується як продуктивна. Становлячи більшу частину населення України, жінки більше представлені серед бідних та незахищених верств населення.

Економічний дисбаланс позначається і на суспільно-політичній активності українців, рівень якої є досить низькою. Так, відповідно до гендерного розподілу результатів виборів до Верховної Ради України 2012 року, кількість жінок складає менше 10% (з 445 народних депутатів 402 чоловіки і лише 43 – жінки). Такий результат ставить Україну на 105 місце із 135 країн у світі за станом дотримання політичних прав жінок. Дещо краща ситуація щодо політичного представництва жінок на місцевому рівні. Так, серед більш ніж 240 тисяч депутатів місцевих рад всіх рівнів у 2006 році було обрано 43% жінок.

Проте, як на державному, так і на місцевому рівнях, визнаючи порушення прав жінок, дуже рідко згадують особливості такої соціально-демографічної групи як сільські жінки, не дивлячись на те, що нині вони складають більшість сільських жителів. Незадовільний стан

розвитку інфраструктури сільських територій, низький рівень механізації виробничих процесів, зайнятість важкою фізичною працею ведуть до перевантаження жінок. А зусилля, що докладаються сільськими жінками для здійснення домашньої праці, за правило, лишаються на рівні минулого та позаминулого століть. Крім того, сільські жінки мають гірший, порівняно з міськими, доступ до медичних, культурних та побутових послуг тощо.

Тому існує нагальна об'єктивна потреба в державі щодо об'єднання зусиль жінок-лідерок та жіночих організацій щодо вирішення проблем жінок – жительок сільських територій, в основу якого мають бути закладені принципи людського розвитку на засадах гендерної рівності.

Зважаючи на загострення суспільно-політичної ситуації, що останнім часом склалася в Україні, та враховуючи роль й місце жінки в українському суспільстві, Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад підтримує ініціативу жінок-лідерок щодо створення жіночого крила ВАССР.

Дана ініціатива ґрунтується на розумінні того, що сторонні люди не можуть надати повноважень жінкам – лише жінки можуть уповноважити себе робити вибір чи виступати від свого імені.

Набуття повноваження для жінок та чоловіків означає здійснення контролю над своїм життям: побудова особистих планів, розвиток вмінь та навичок, виховання самовпевненості, вирішення проблем та виховання віри у власні сили. Це не є лише колективним, соціальним та політичним процесом, це також індивідуальний процес – і не лише процес, але й результат.

Проте різноманітні заклади, включаючи міжнародні агенції співпраці, можуть надавати підтримку процесам розвитку самовпевненості, віри у власні сили та допомагати жінкам будувати власні плани.

Тому пропонується Концепція й визначає основну мету та завдання об'єднання зусиль жінок-лідерок, жіночих організацій, які поділяють Статутні цілі ВАССР щодо підготовки та здійснення локальних стратегій, спрямованих на представництво, захист інтересів та розвиток сільських територій, виходячи з пріоритетів гендерної рівності та гендерної справедливості в умовах орієнтації України на європейський вибір.

У Концепції основні терміни та поняття вживаються у такому значенні:

гендерна рівність – теоретичні положення та практичне застосування гендерної рівності

є центральними поняттями сталого розвитку громади. У гендерній рівності не йдеться про питання жінок. Мова йде про рівну участь чоловіків та жінок щодо покращення умов як власного життя, так і життя громади;

гендерна справедливість – справедливе відношення до жінок та чоловіків.

Для забезпечення справедливості необхідним є доступ до засобів, що компенсують історичні та соціальні невідгоди, притаманні певному соціальному середовищу. Справедливість веде до рівності;

гендерний аналіз – необхідний інструмент для розуміння локального контексту та підтримки гендерної рівності;

локальний розвиток – процес змін (систематичний та неперервний), що призводить до збільшення сумарних можливостей індивідуального розвитку кожного окремого жителя сільської громади;

сільські території – історично сформована у визначених межах системна сукупність, що поєднує в собі адміністративно-територіальну (сільські поселення, села, сільські ради) та територіально-функціональну, етнічну приналежність, характеризується певним укладом і яка відрізняється за визначеними ознаками (родинні, побутові, матеріальні, моральні (духовні), ідеологічні устої життя, характерні особливості психіки) такого укладу від міських, а також приміських (орієнтованих на місто, поєднаних укладом з містом) територій;

розвиток сільських територій – процес стабільного й збалансованого забезпечення розвитку сільської інфраструктури та сільсько-господарського виробництва на основі реалізації комплексу державного та місцевого рівня економічних, соціальних і екологічних заходів, спрямованих на збереження й збагачення людського потенціалу села – першооснови розвитку сільських територій.

2. Обґрунтування необхідності розв'язання проблеми

У ході підготовки лідерів сільських громад у рамках виконання Програми Ради Європи «Підвищення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування», проведення Академії лідерства та Зимової школи місцевого самоврядування 2013 року за підтримки Швейцарсько-української програми «Підтримка децентралізації

в Україні», експертами ВАССР було з'ясовано, що жінкам-лідеркам бракує відповідного рівня фахової підготовки та практичних навичок організації перетворювальної діяльності у сільських/селищних громадах. Проте бажання та розуміння необхідності здійснення такої роботи виявилось надзвичайно високим.

Основними причинами, що вимагають організації жіночого крила ВАССР, є необхідність формування комплексного підходу до розвитку сільських територій, враховуючи керівні принципи гендерної рівності, а саме:

- гендерна рівність має стати інтегральною частиною всіх програм, проектів та стратегій розвитку сільських територій;
- досягнення гендерної рівності вимагає визнання того, що кожна політика, програма чи проект рівною мірою стосується як чоловіків, так і жінок; проте це не означає того, що жінки мають стати такими самими як чоловіки;
- надання жінкам більших повноважень є центральним питанням у досягненні гендерної рівності;
- забезпечення рівної участі жінок та чоловіків у прийнятті економічних, соціальних та політичних рішень;
- гендерної рівності не можна досягти через партнерство між жінками та чоловіками;
- досягнення гендерної рівності вимагає спеціальних заходів для усунення гендерної нерівності.

3. Мета та завдання Концепції

Метою є сприяння формуванню та забезпечення необхідних організаційних, правових та фінансових умов для комплексного розвитку сільських територій України шляхом:

- активізації громадської позиції жінок, які проживають на сільських територіях та залучення їх до процесів розвитку;
- підтримки рівноправної участі жінок поряд з чоловіками у прийнятті рішень для забезпечення стабільного розвитку сільських територій;
- зменшення гендерної нерівності у доступі до ресурсів та результатів розвитку, а також у здійсненні контролю над ними.

Головними завданнями є:

- інформування жінок-лідерок сільських громад та жіночих організацій щодо створення в Україні добровільної недержавної об'єднаної платформи, спрямованої на розбудову сільських територій та розвиток місцевих територіальних громад на засадах гендерної рівності;
- налаштування ефективної системи вертикальних та горизонтальних комунікацій щодо обґрунтування можливостей та застосування переваг гендерного підходу в розбудові сільських територій;
- організація системних консультацій та підвищення фахового рівня жінок-лідерок громади на засадах розвитку, з урахуванням керівних принципів гендерної рівності;
- формування механізмів залучення жінок-лідерок до участі у процесах підготовки та практичної реалізації локальних стратегій розвитку сільських територій;
- формування середовища побудови партнерських взаємовідносин (громада-бізнес-влада) на основі гендерного підходу в умовах реформування та розвитку сільських територій України;
- участь у проведенні незалежної експертизи законодавчих та нормативно-правових актів держави та органів місцевого самоврядування з питань розвитку сільських територій з позицій гендерної рівності;
- підтримка міжнародних проектів та зв'язків з питань розвитку сільських територій на

базі керуючих принципів гендерної рівності й гендерної справедливості та участь у реалізації міжнародних проектів та програм відповідного профілю.

4. Конкурентні переваги реалізації мети та завдань Концепції

Організація та наповнення, на пропонованих засадах, діяльності жіночого крила ВАССР дозволить перемістити фокус державної, регіональної та місцевої гендерної політики на комплексну підтримку розвитку сільських територій та сприятиме:

- поліпшенню якості життя й економічного благополуччя жителів сільських громад (понад 13 млн осіб);
- створенню передумов для повноцінного розширеного відродження українського села, в умовах євроінтеграційних устремлень України;
- розширенню умов розвитку сільських територій, сільських, селищних громад як рушійної сили розбудови суспільних відносин;
- розробці й впровадженню локальних стратегій розвитку на основі раціонального використання місцевих ресурсів;
- формуванню конкурентоспроможного багатогалузевого й багатокладного сільського господарства, сільської економіки, за рахунок нарощування людського та соціального капіталів, розвитку партнерства держави, бізнесу, громад.

Така діяльність дозволить більш якісно реформувати систему управління сільським розвитком, підвищити ініціативність та відповідальність сільських територіальних громад, збільшити доходи сільського населення й доступність базових послуг, нормалізувати демографічну ситуацію. Це, щонайменше, відповідатиме інтересам та потребам сільського населення та суспільства в цілому.

5. Шляхи та засоби розв'язання проблем

Концепція створення жіночого крила ВАССР передбачає прийняття та реалізацію низки стратегічних завдань, спрямованих на розвиток сільських територій, враховуючи необхідність розроблення локальних стратегій розвитку кожного села/селища в межах сільської території та здійснення заходів галузевих програм з урахуванням принципів гендерної рівності.

З метою комплексного врахування ресурсів та забезпечення поступального розвитку

сільських територій, жіночому крилу Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад необхідно брати активну участь в процесах розробки, впровадження, моніторингу та оцінюванні локальних стратегій розвитку відповідної території, прийнятих (затверджених) відповідними радами.

Головним критерієм діяльності жіночого крила ВАССР має стати рівень задоволення потреб членів громади, підвищення життєвого рівня населення («підвищення стандартів») з урахуванням принципів гендерної рівності та гендерної справедливості.

Концепцією передбачається розробка та внесення відповідних пропозицій щодо змін до Бюджетного кодексу України, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», відповідних галузевих бюджетних програм, інших нормативно-правових актів, що регулюють питання місцевого розвитку на засадах гендерної рівності.

6. Оцінка очікуваних результатів та визначення ефективності діяльності

З метою оцінки результатів та визначення ефективності жіночому крилу ВАССР необхідно розробити та затвердити у встановленому порядку систему моніторингу та оцінювання, що передбачатиме систематичний збір даних про конкретні показники для забезпечення керівництва та основних зацікавлених сторін поточної діяльності з розвитку на засадах гендерної рівності.

Мета такого оцінювання – визначення відповідності та ступеня досягнення цілей, рівня ефективності чи результативності, впливу, сталості.

7. Оцінка фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів

Обсяги фінансових, матеріально-технічних ресурсів для цілей розвитку сільських територій на засадах гендерної рівності визначатимуться під час розроблення відповідних заходів.

Реалізація заходів має здійснюватися за принципом співфінансування за рахунок коштів громадян та сільських спільнот, суб'єктів господарювання, органів місцевого самоврядування, державного бюджету, коштів програм міжнародної технічної допомоги та інших не заборонених законодавством джерел. ■ VASSR

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОПРАВНОСТІ ВЖЕ ЗАГОВОРИЛИ З ТЕАТРАЛЬНИХ ПІДМОСТКІВ

В Україні багато різних театрів – і професійних, і аматорських. Та є один, що гідний особливої уваги. Бо дотепер не мав аналогів ані в нашій країні, ні навіть за кордоном.

Йдеться про Гендерний інтерактивний театр.

Детальніше про театр, тематику та особливості його виступів – в інтерв'ю з виконавчим директором Міжнародної Школи Рівних Можливостей Іриною Конченковою.

**Сергій Герасименко,
Національний прес-клуб «Українська перспектива»**

– Коли був створений театр?

– Театр з'явився у серпні 2002 року. Спочатку він створювався як вуличний. Відтоді ми постійно його вдосконалювали. Сьогодні театр може виступати у великих залах, у камерних приміщеннях, а за необхідності – й на вулиці.

– Чому театр сконцентрував увагу виключно на гендерній тематиці?

– Театр став складовою нашої громадської організації – Міжнародної Школи Рівних Можливостей. А оскільки ми займаємося гендерними питаннями, тож і театр називається Гендерним інтерактивним.

Проблематика всіх наших спектаклів – гендерно спрямована. Зі сцени ми говоримо про гендерну дискримінацію, домашнє насильство, торгівлю людьми та про багато іншого, що стосується нерівності статей.

Ми вже визначилися з форматом нашої роботи. Всі наші спектаклі тривають не більше десяти хвилин. Цього часу цілком вистачає для того, щоб розповісти глядачеві про суть тієї чи іншої проблеми.

Наш театр виступає на форумах дуже високого рівня. А це фестивалі, конференції, круглі столи, інші важливі заходи. Їхні учасники – дуже зайняті люди. Тому особливо важливо лаконічно через сценічне мистецтво розповісти їм про проблему, яку вони покликані вирішувати.

– Будучи гендерним театром, ви демонструєте гендерний підхід в усьому, в тому числі, і в доборі акторів?

– Ми стараємося, щоб в усіх спектаклях були задіяні представники обох статей. І не просто стараємося, ми цього прагнемо. А інакше й бути не може. Гендерна культура повинна виявлятися в усьому. В тому числі, й у театральній справі. Особливо, якщо ця справа стосується гендеру.

– Ваші актори у своїй більшості представляють молоде покоління, чи все-таки це переважно люди старшого віку?

– В основному це молоді люди. У нас є актори, які з нашим театром пов'язали своє життя ще далекого 2002 року. Сьогодні ми їх називаємо зірковим складом.

Наш театр часто буває за кордоном. Коли ми виїжджаємо до інших країн, то найчастіше беремо з собою перший акторський склад. І зрозуміло чому – ми вже обкатали акторів, вони стали справжніми професіоналами. А потім їм завжди цікаво зустрітися й побути разом.

Ці юнаки та дівчата або вже закінчили вищі навчальні заклади, або навчаються на останніх курсах. Багато з них завдяки театру обрали свої професії. Зазвичай, вони пов'язані з акторською майстерністю. Деякі стали ведучими на телебаченні, відомими журналістами, а дехто й загалом працює в театрах.

– Скільки людей входить до складу вашої трупі?

– Важко сказати, адже трупа постійно поповнюється новими людьми. У нас є спектаклі, в постановці яких зайнято понад 20 чоловік. Але є й такі, які передбачають участь лише кількох акторів.

– Чи це костюмовані спектаклі?

– У нашому репертуарі абсолютно різні спектаклі. Серед них є й музично-пластичні з більшою чи меншою кількістю хореографії, є і такі, що ставляться в публіцистичному жанрі. Безумовно, є й костюмовані спектаклі.

Найголовніше для нас – дуже яскраво представити тему, про яку говоримо, достукатися до сердець глядачів. Домогтися цього дуже складно, особливо, коли ти працюєш у залах, що збирають по 300-400 глядачів. Тому всі наші спектаклі дуже емоційні. Вони змушують співпереживати та навіть плакати.

– Хто вам ставить спектаклі?

– Чудовий режисер Яніна Німа. З нею нам дуже пощастило. Вона живе сценою і для неї гендерна тематика дуже близька. Тому ми розуміємо один одного з півслова.

Яніна Німа представлена у багатьох проектах. У неї великий стаж роботи в класичних театрах. Вона дуже сучасна та креативна. Тому в кожному нашому спектаклі багато інноваційних моментів. Це – суміш різних жанрів, відеоефектів, сучасних інноваційних розробок. Стараємося, аби кожен спектакль був індивідуальним, видовищним, отож таким, що запам'ятовується.

– Хто ваш глядач?

– Переважно свої спектаклі ми створюємо для проведення якихось акцій, інформаційних кампаній, для виступів у великих аудиторіях. А ще – ми орієнтуємося на молодь. Хоча сьогодні досить часто, як я вже казала, нас запрошують на різноманітні форуми. А на них, як відомо, збираються немолоді люди. Здебільшого це державні мужі, експерти.

Приміром, ми виступали на міжнародній конференції у Кьольні. Там були представники понад 100 держав. Вони обговорювали питання, пов'язані з торгівлею людьми.

Виступали і в Бонні. Це був форум з питань нелегальної міграції та біженців. Виступали у російській Державній Думі. Там ставили спектакль з протидії торгівлі людьми.

У наших спектаклях актори не розмовляють. Вони виконують певні дії – хореографічні чи пластичні. І все це роблять під попередньо записані текст та музику. А це означає, що цей текст ми завжди можемо перекласти на будь-яку мову. Що, власне кажучи, і робимо. Тому ми можемо виступати у будь-якій країні.

– В Україні чимало робиться задля вирішення гендерного питання, а воно, тим не менш, не вирішується. Чому?

– Не можна казати, що питання зовсім не вирішується. Ми лобіювали ухвалення гендерного закону, і він ухвалений. Зараз сподіваємося, що із запровадженням квот представництва жінок у владних структурах ситуація зміниться на краще.

Я вважаю, що просування у гендерному питанні є. Принаймні, вже ніхто не плутає гендер з тендером. Вже є чітке розуміння, що гендерні питання стосуються не лише жінок. За великим рахунком, утвердження гендерної рівності – це захист прав будь-якої людини.

– Сьогодні гендерне питання багатьма розглядається в контексті нашої можливої євроінтеграції. На ваш погляд, асоційоване членство України в Євросоюзі прискорить його вирішення?

– Думаю, що так. Бо посилиться обмін досвідом у всіх сферах життя. В тому числі – і у сфері гендерних відносин. Ні для кого не є секретом, що, наприклад, у захисті прав жінок Європа далеко пішла вперед. І нам нічого не залишається, як її наздоганяти.

Але є й інша причина, яка змусить нас всерйоз зайнятися вирішенням гендерних питань. Справа в тім, що в Цілях Розвитку Тисячоліття – Україна, розрахованих до 2015 року, вони віднесені до числа пріоритетних. До наміченого рубежу залишилося зовсім мало. Тому влада змушена буде хоч якось рухатися в гендерному напрямку. А інакше їй буде вкрай складно звітувати про здійснену роботу, що особливо актуально напередодні наступних президентських виборів.

– На ваш погляд, які ще нетрадиційні засоби окрім створення театру слід задіяти для того, аби дійсно зрівняти в правах українських жінок та чоловіків?

– У державних планах все було задумано вірно. Приміром, було задекларовано, що в школах проходитимуть уроки гендерної рівності. 2009 року навіть вийшов наказ міністра освіти та науки, який передбачав гендерну експертизу всіх підручників. Намічалось багато різних заходів, спрямованих на те, щоб у свідомості дітей та вчителів утверджувалася гендерна рівність. Та з приходом нинішнього міністра про все це постаралися забути.

Наша організація тісно співпрацює з Міністерством освіти та науки. За його підтримки ми реалізуємо всі проекти, пов'язані з освітнім та виховним процесом. Тому завжди знаємо, як чиновники міністерства реагують на ті чи інші питання. Сьогодні нам відкрито кажуть, що наказ є, та про нього намагаються не згадувати.

Одна надія, що ситуація поліпшиться. Сподіваємося, що в зв'язку з ухваленням нової Державної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків цей наказ витягнуть з-під сукна, доповнять та оновлять. Бо він правильний, він здатен якісно змінити нашу освіту.

– Чи ви маєте послідовників?

– Ми охоче ділимося нашими напрацюваннями з громадськими організаціями, з усіма, хто хотів би скористатися ними. Наприклад, у десяти київських школах створили подібні театри. Попередньо ці школи вибрали, бо бажалих перейняти наш досвід було набагато більше. Перевагу віддали школам, які хочуть

працювати у гендерному напрямку. Провели для них семінари, на яких пояснили, в чому полягає суть нашого театру. Після цього створили спектаклі на теми, які особливо важливі для тієї чи іншої школи.

12 грудня ми підбили підсумки щорічної акції «16 днів проти гендерного насильства». Завершили акцію гала-концертом, на якому кожна школа показала свій гендерний спектакль. Було дуже цікаво.

Я вважаю, що наш театр унікальний. Ми працюємо вже понад десять років. Багато від чого відмовилися, та чимало зберегли. А це означає, що ми творчо розвиваємося і у нас є стійкі традиції.

– У рамках якого проекту ви зараз працюєте?

– Проект так і називається – «Гендерний інтерактивний театр як ефективна форма проведення превентивної виховної роботи в школах». Назва довга та повністю відображає суть нашої діяльності.

Проект підтримало Посольство Німеччини в Україні. Це не дивно, бо Німеччина залишається країною, куди ми особливо часто їздимо не лише на гастролі, але й для того, аби обмінятися досвідом. У нас там чудові партнери, друзі за «творчим цехом».

У рамках інших проектів подібні театри ми створили в Білорусії та Молдові. Тож число наших однодумців зростає.

– Чи не боїтеся, що нинішні послідовники завтра для вас перетворяться на конкурентів?

– Не боїмося, тому що в гендерній сфері роботи вистачить на всіх. ■ VASSR

ВИЗНАЧЕНО ПЕРЕМОЖЦІВ КОНКУРСУ

«КРАЩІ ПРАКТИКИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ–2013»

СЕРЕД СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД

У Міністерстві регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України відбулась підсумкова конференція Конкурсу Ради Європи «Кращі практики місцевого самоврядування–2013».

Конкурс проводиться Центром експертизи реформ місцевого самоврядування Ради Європи у рамках Програми «Посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування в Україні» вже другий рік поспіль. Такі акції є загальноєвропейською ініціативою, яку з 2012 року підтримує і Україна як держава-член Ради Європи.

Очікуваним результатом Конкурсу є не тільки збір, відзначення та розповсюдження інноваційного досвіду, а й участь органів місцевого самоврядування у спільній роботі над реалізацією проектів за галузевими напрямками: будівництво, житлово-комунальне господарство, місцеве самоврядування, регіональний розвиток та соціальна сфера.

У поточному році на участь у Конкурсі було подано 264 заявки, що майже у 3,3 рази перевищує кількість заявок минулого року. Фіналістами та переможцями конкурсу цього року стали представники 41 органу місцевого самоврядування різних рівнів.

Серед конкурсантів заявки подали 116 сільські ради та 22 селищні ради. У фінал Конкурсу пройшли 12 практик сільських та селищних рад.

ПЕРЕМОЖЦЯМИ СТАЛИ:

У темі «Співробітництво громад, об'єднання зусиль, ресурсів»:

I місце отримала Заозерненська сільська рада м. Евпаторія (Крим) з проектом «Процвітання в єдності»,

II місце – Кримська сільська рада Сакського району АР Крим з проектом «Спільне створення регіонального комплексу заходів соціально-культурної сфери»,

III місце розділили Добровірська селищна рада Кам'яно-Бузького району Львівської області з проектом «Створення Агенції регіонального розвитку Кам'янка-Бузького району» та Жовтнева сільська рада Устинівського району Кіровоградської області з проектом «Інноваційний підхід до створення системи влучного освітлення сіл Жовтневої сільської ради».

У темі «Місцеві ресурси: пошук та мобілізація на користь громад»:

I місце виборолла Старолисецька сільська рада Тисменецького району Івано-Франківської області з проектом «Запровадження енергоефективних заходів на території Старолисецької сільської ради шляхом використання місцевих природних ресурсів»,

II місце – Денешниківська сільська рада Новоайдарського району Луганської області з практикою «Сільська ТОЛОКА, або дві собаки разом наловлять більше зайців, чим чотири собаки по різну!».

У темі «Демократія участі: залучення громадян до справ громади» :

I місце віддали Великологівській селищній раді Краснодонського району Луганської області: «Практика використання механізмів участі територіальної громади Великологівської селищної ради в покращенні освітніх послуг громади»,

II місце – Орхівська сільська рада Сакського району АР Крим: «Приклади успішної співпраці місцевої влади та громади задля вирішення пріоритетних напрямків соціально-економічного розвитку територіальної громади»,

III місце – розділили Давидівська сільська рада Ямиківського району Запорізької області: «Демократія участі: залучення громадян» та Городищенська селищна рада Перевальського району Луганської області «Залучення громадян до облаштування дитячо-спортивних майданчиків».

Спеціальну відзнаку одержала Глибочицька сільська рада Житомирського району Житомирської області, практика «Будівництво спортивного комплексу ім. В.І. Міщенка».

ВІТАЄМО ПЕРЕМОЖЦІВ!

ДЛЯ ДОТАЦІЙНИХ СІЛЬСЬКИХ БЮДЖЕТІВ ШЛЯХ ОДИН – ОБ'ЄДНАННЯ ЗУСИЛЬ МЕШКАНЦІВ ГРОМАДИ, БІЗНЕСУ, ФЕРМЕРІВ І ВЛАДИ

Назва практики «Спільне створення регіонального комплексу заходів соціально-культурної сфери»
Кримська сільська рада Сакського району
АР Крим представила на конкурс
«Кращі практики місцевого самоврядування–2013»,
в рамках Кокурсу Програми Ради Європи «Посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування», й була визнана однією з кращих.

Любов Рудакова,
Кримський сільський голова

У 90-х роках ХХ століття у зв'язку з відсутністю фінансування соціально-культурні заклади у сільській місцевості змушені були припинити свою діяльність. В наслідок цих обставин споруди об'єктів соціально-культурної сфери частково були перепрофільовані, частково зруйнувалися. Населення поступово втрачало надію на те, що колись знову з'явиться у селі школа чи дитячий садок. Адже для відновлення тільки приміщень потрібні були чималі ресурси, а ще потрібно було вдихнути в них життя.

Приведення закладів соціально-культурного напрямку у робочий стан та надання їм нового статусу – ось яке завдання постало перед Кримською сільською радою.

Проте це завдання виявилось дуже складним, адже громада втратила довіру до органів місцевого самоврядування. Найперше й найважливіше завдання, яке треба було вирішити, – об'єднати громаду: мешканців, бізнес, фермерів, і залучити місцеву владу для вирішення соціальних проблем, які й на цей час існують на селі.

На території Кримської сільської ради з 2005 року за ініціативою активістів, депутатів почали створюватися об'єднання громадян. Перше ГО «Степове» було створено для забезпечення села питною водою по програмі з ПРИК ПРООН. Ця перша практика стала прикладом для мешканців інших наших сіл. Поступово громадяни усвідомили, що більшість проблем можливо подолати, об'єднуючи свої зусилля та активізуючи владу до спільної роботи. Ця взаємна праця дає позитивні результати.

З 2006 року Кримська сільська рада розпочала працювати над створенням регіонального комплексу закладів освіти, культури, охорони здоров'я. Усі заходи здійснювалися з метою надання якісних послуг населенню, культурного, спортивного розвитку, виховання молоді для населення чотирьох громад Сакського району. Не завадить у такій справі й створення сприятливих умов для надання якісних медичних послуг. Сталий розвиток сільської території став стратегічним завданням активних, небайдужих людей, які зуміли висунути та захистити свої ініціативи перед владою, залучити громадськість до їх просування та впровадження.

Новим етапом співпраці Громадських об'єднань у 2012-2013 роках стала розробка проекту відродження об'єктів соціально-культурної сфери. Так, чотири громадських об'єднання трьох сіл Кримської громади вирішили сумісно працювати над вирішенням спільної проблеми. Люди намагались здійснити багаторічну мрію молоді – мати дошкільний заклад в селі, придбати автобус для підвозу дітей з віддалених сіл до навчальних закладів, відновити Палац культури.

У зв'язку з тим, що бюджет ради є дотаційним, Кримська рада вимушена була почати пошук додаткового фінансування. Підтримуючи ініціативу громади, пошук джерел надходження коштів можна було проводити лише через участь у конкурсних програмах.

Кримська сільська рада та громадські організації, працюючи над створенням регіонального комплексу соціально-

культурних закладів, взяли участь та отримали гранти третього, четвертого, шостого, восьмого, дванадцятого Всеукраїнського конкурсу проектів та програм. Залучено кошти за участю в міжнародних програмах ПРИК ПРООН, УФСІ, МРГ 1 та МРГ 2, Baby-sitter, та Pact/Uniter, всього було виконано 12 програм.

Завдяки цьому маємо хороші результати, які й є першими ознаками сталого розвитку сільської території: поліпшення якості життя населення сільської місцевості; збереження та відродження об'єктів комунальної власності; відкриття нових робочих місць; економія енергоресурсів; підвищення громадської відповідальності; зменшення відтоку населення з сільської місцевості.

Окрім цього, впроваджуючи проекти у життя, ми отримали колосальний досвід співпраці з Міжнародними фондами та громадськими організаціями, навчилися писати проекти та брати участь у реалізації програм. Зараз ми вважаємо, що обраний шлях розвитку сільської ради, в якій бюджет є дотаційним, на сьогоднішній день єдиний реальний. Адже вперше в Сакському районі було створено комплекс регіональних закладів, які дали можливість жителям цілого регіону, що складається з чотирьох сільських рад, отримати можливість користування послугами дитячих дошкільних, навчальних та медичних закладів.

Цей досвід став першим кроком спільного відродження соціальних об'єктів нашої громади, над якою ми працюємо донині. ■ VASSR

ДЕМОКРАТІЯ УЧАСТІ АБО ЯК ЗАЛУЧИТИ ГРОМАДЯН ДО СПРАВ ГРОМАДИ

Про активність мешканців у вирішенні проблем багато сільських та селищних голів можуть лише мріяти. Та є приклади об'єднання мешканців кількох сіл навколо вирішення проблеми забезпечення якісною питною водою населення. Одна з таких відмічена відзнакою Ради Європи за результатами конкурсу «Кращих практик місцевого самоврядування 2013 р.», проведених програмою Ради Європи «Посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування».

– У результаті втілення даної практики в життя покращилась якість подачі води населенню і навчилися об'єднувати громаду для вирішення проблем території, – розповідає сільський голова Юрій Шило. – У нас була проблема з питною водою. М'яко кажучи, якість подачі питної води населенню сіл Вовчанського та Давидівки була не найвища. Малий тиск, брак води для споживачів, особливо влітку, та надмірні витрати електроенергії, пов'язані зі старим обладнанням – ці проблеми треба було вирішувати негайно. Адже питна вода – основа здорового життя людей.

Ще у 2000 та 2005 роках артезіанські свердловини були передані на баланс Давидівської сільської ради. Запущене в експлуатацію в 1967-1969 рр. обладнання вже давно відпрацювало свій ресурс і знаходилось у занедбаному стані. Ремонт свердловин та обладнання (шафи управління та приміщення насосної) не проводилось. Саме тому населення, яке користується водою із цих свердловин, отримувало неякісні послуги, а це 1730 чоловік.

Ми визначили, що користувачами водопостачання є всі жителі громади – а це 1730 чоловік (706 домогосподарств). Окрім того, необхідна була вода двом дитячим дошкільним навчальним закладам на 56 дітей, двом загально-освітнім школам I-III ступеня на 158 дітей. Без якісної

питної води не могли обійтись також медичні заклади сільської ради: стаціонарне відділення для одиноких пристарілих громадян похилого віку на 30 чол., амбулаторія загальної практики сімейної медицини на 10 койко-місць денного стаціонару і фельшерсько-акушерський пункт. До переліку споживачів водопостачання додали сільськогосподарські підприємства: чотири фермерські господарства, п'ять підприємств та три ТОВ, два відділення поштового зв'язку та дві бібліотеки.

Роботи з покращення якості подачі питної води населенню розпочалися з загальних зборів жителів сіл Давидівка і Вовчанське. Саме тоді, у жовтні 2011 року, була створена громадська організація «Джерело Якимівського району Запорізької області». Ініціативна група, актив громади взялися за реалізацію проекту. Організація збору коштів, заказ та виготовлення проектно-кошторисної документації, проходження експертизи, авторського та технічного нагляду – початкові етапи реалізації запланованого потребували участі ініціативної групи на чолі з лідером в громаді.

Організаційні моменти згуртували громаду, адже потрібно було переконати людей у необхідності зміни ситуації, роз'яснити, яким шляхом треба йти, чому необхідно долучитись до вирішення проблеми усім мешканцям. Ми розуміли, що тільки завдяки участі кожного споживача послуг з водопостачання у реконструкції мереж ми зможемо претендувати на успіх. Усвідомлення громади спроможності вирішити власні проблеми самотужки – крок до об'єднання людей навколо наступних.

Цей шлях непростий, адже у більшості населення залишається усе ще споживацький тип мислення: ми тебе обрали сільським головою, ти нам зроби. Коли учасниками процесу стають усі люди, кожен своєю малою долею долучається до вирішення проблеми – ситуація змінюється.

Після проходження першого етапу – організаційного, можна переходити до наступного – проведення тендеру по підборі підрядної організації, заключення договорів підряду, проведення робіт по ремонту водопроводу, монтажу та пусконаладки обладнання.

Найприємніший момент – презентація проекту. Адже результати, кількісні та якісні зміни люди побачили у кожній оселі. Головне, що кожен став учасником усіх цих змін. І цей результат найважливіший.

Якщо підсумувати, то втілення цієї практики в життя дозволило підвищити тиск води у водопровідних системах сіл сільської ради та подвір'ях, що покращило роботу технологічного та господарського обладнання. Спільними зусиллями нам вдалося підключити до водомережі абсолютно всі подвір'я та домоволодіння сільської ради. За рахунок роботи частотних перетворювачів на 35% економити електроенергію, а значить заощаджувати ресурси громади.

Якщо споживання електроенергії до встановлення перетворювачів частоти складало 118-120 квт/добу, то після встановлення 72-76 квт/добу. Тиск води в системі від 0,2-0,8 кг/см² переріс в 1,0-2,5 кг/см². Це вагомі кількісні та якісні показники. Проте вони не замінюють одного найважливішого – віри людей, громади у власні можливості.

Контактна особа: Юрій Шило, Давидівський сільський голова.
Тел.: +38 (067) 748-00-98;
факс: (06131) 9-55-17; 6-12-00.
E-mail: davydrada@meta.ua
72550, вул. Радянська, 27, с. Давидівка, Якимівський район, Запорізька область.

■ VASSR

НАМ СВІТИТЬ СОНЦЕ!

Інноваційний підхід до створення системи вуличного освітлення сіл Жовтневої сільської ради Устинівського району Кіровоградської області визнано однією з кращих практик серед сільських та селищних рад у 2013 році. Будівництво вуличної мережі освітлення сіл Жовтневої сільської ради не обійшлося без використання сонячної енергії.

Ганна Мардаш, сільський голова села Жовтневе, Устинівський район, Кіровоградська область

Зовнішнє вуличне освітлення на території багатьох населених пунктів сільської місцевості спричиняє не просто незручності пересування, але подекуди призводить до справжньої біди.

Освітлення нашого села вийшло з ладу багато років тому. Люди залишились сам на сам з темрявою. Нам вкрай було необхідно освітити вулиці не тільки задля покращення умов проживання людей, їх безпечного пересування вулицями, але й для соціально-економічного розвитку території, її інфраструктури, інвестиційної привабливості.

Проте бюджет сільської ради самотужки не міг забезпечити вирішення проблеми через недостатність фінансових ресурсів у обсязі, необхідному для повного вирішення проблеми. Ми розуміли, що треба шукати альтернативну технологію. Тоді пішли шляхом запровадження альтернативних енергозберігаючих технологій – використання сонячної енергії.

Застосування новітньої технології використання сонячної енергії для зовнішнього освітлення вулиць населених пунктів передбачає використання автономних систем, які працюють автономно і не потребують прокладки ліній електропередач, забезпечують зменшення витрат на утримання і обслуговування мережі.

Освітлювальний комплекс складається зі світлодіодного світильника, модуля на сонячній батареї, опори та акумулятора.

Вдень батареї накопичують сонячну енергію, а у вечірній і нічний час вона витрачається на освітлення вулиць.

Для впровадження проекту ми об'єднали зусилля та ресурси територіальної громади. Проект реалізований за кошти у такій пропорції: з районного бюджету

надійшло 10 тис. грн, сільський бюджет виділив 30 тис. грн, 40 тис. грн виділили сільгоспвиробники, 7 тис. грн зібрали кошти громадяни і 100 тис. грн надійшло з державного бюджету.

Відтак, проектно-кошторисна вартість освітлення – 177 тис. грн. Результати виявились як кількісні, так і якісні. Нам вдалося зменшити витрати місцевого бюджету на 150 тис. грн, а населені пункти тепер освітлюються енергією сонця.

Контактна особа: Мардаш Ганна Василівна, Жовтневський сільський голова.

Тел./факс: 239 33142, 097 383 16 72

E-mail: october.sr@ukr.net

28613, вул. Центральна 1, с. Жовтневе, Устинівський район, Кіровоградська обл.

■ VASSR

АГЕНЦІЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ – ПРОФЕСІЙНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Так часто буває: у селі, селищі не вистачає кваліфікованих кадрів, які б посприяли розвитку території, громади.

У селищі Добротвір до вирішення такої проблеми підійшли креативно – створили Агенцію регіонального розвитку Кам'янка-Бузького району (АРР).

**Роман Ніколаєв,
Добротвірський селищний голова**

Мовою офіційною це звучить так: «АРР створена для сприяння економічному розвитку району, розвитку підприємництва, роботою над забезпеченням зайнятості населення, збільшенням надходжень до бюджету, захистом законних прав та інтересів суб'єктів підприємництва регіону. АРР сприяє знаходженню джерел коштів для всебічного економічного розвитку, формує конкурентоспроможний ринок, прогнозує і визначає перспективи подальшого економічного розвитку регіону». Мета й завдання зрозумілі.

Передумовами створення такої структури стало те, що організації місцевого самоврядування мають обмежений кадровий склад та працюють переважно в рамках визначених повноважень.

У результаті зменшення кількості державних підприємств суттєво зменшилася кількість робочих місць, а, відповідно, зросла кількість безробітних та зменшилися надходження до місцевого бюджету.

Ціла низка факторів перешкоджає активнішій участі громадськості у вирішенні суспільних проблем. Це і обмежений доступ до інформації; брак довіри в суспільстві; відсутність необхідних навичок, культури участі та досвіду; обмаль ресурсів (часу, коштів, навичок); патерналізм (державний та корпоративний). Низький рівень громадської активності населення в сфері енергоефективності.

На сьогоднішній день виникла необхідність у проведенні заходів з підвищення конкурентоспроможності та інституційної спроможності району, впровадження заходів з енергоефективності та енергозбереження, сприяння залучення інвестицій в розвиток територіальної громади району, зміцнення економічного потенціалу територіальних громад району, прогнозування і визначення перспектив подальшого соціально-економічного розвитку району.

Для реалізації цих заходів потрібно залучити спеціалістів та експертів різних галузей, щоб вибудувати логістичний ланцюг розвитку регіону.

Проблема виникала поступово і на даний момент наслідки її дуже вагомі. Багато населених пунктів регіону стали депресивними, у територіальних громадах назрівають невдоволення рівнем та якістю життя.

Кількість активних громадян мала, і відповідно низька можливість впливу на ситуацію. В реаліях нашого життя селищні та сільські ради, невеликі підприємства не вміють і не мають змоги писати грантові заявки. Часто це пов'язано з тим, що у них немає спеціалістів з написання таких заявок, або немає достатньої суми субвенції.

Пошуком інвесторів, донорів, фондів повинні займатися громадські організації і агенції регіонального розвитку. Вони гнучкіші, мобільніші, креативніші. В ідеальному варіанті – коли органи місцевого самоврядування співпрацюють з ГО та АРР. У перших є ресурси для реалізації проектів, у других необхідні знання. Агенція покликана розв'язати цю проблему.

Якщо не вирішувати ці проблеми, наслідком стане низький рівень соціально-економічного розвитку регіону, зростання незадоволення громади, зростаючий рівень безробіття, неконкурентоспроможний ринок, низький рівень зайнятості в малому та середньому бізнесі, зменшення надходжень до бюджету, низька громадянська активність членів громади.

З 1 липня 2012 року Агенція регіонального розвитку Кам'янка-Бузького району (за підтримки компанії ДТЕК) почала формувати команду. Агенція напрацьовувала форму реєстрації та стратегію діяльності. Усі працівники пройшли стажування в інших агенціях України для набуття необхідних навичок та перейняття досвіду роботи.

Етапи створення АРР

1) Інформування громади

Заходи:

Проведення громадських слухань «АРР як інструмент соціально-економічного розвитку». Представлення концепції АРР депутатам селищної ради. Проведення зустрічей з ключовими представниками бізнесу, фінансових установ, громадськими діячами і т.д.

2) Погодження юридично-правової форми та напрямків роботи Агенції визначення засновників та керівника

Заходи:

Вивчення успішного досвіду Агенцій в Україні. Проведення консультацій з експертами та юристами. Проведення робочих зустрічей зацікавлених сторін.

3) Планування та підбір персоналу

Заходи:

Визначення кількості та профілів необхідного персоналу відповідно до ролі та сфер діяльності Агенції. Розробка посадових інструкцій. Відкриття та промоція вакансій. Проведення інтерв'ю та інших необхідних етапів відбору.

4) Навчання керівника та персоналу Агенції

Заходи:

Проведення тренінгів та семінарів для персоналу. Проходження персоналом стажування в успішних Агенціях в Україні та в Спільноті СВБ.

5) Реєстрація

Заходи:

Підготовка та погодження документів. Подання документів на реєстрацію.

Відповідно до покладених завдань Агенція проводить:

- 1) аналіз соціально-економічної ситуації, проблем розвитку міста та підготовку пропозицій щодо шляхів їх вирішення;
- 2) розвиток партнерства та стратегічного планування у процесі підготовки стратегії розвитку міста;
- 3) координацію процесу виконання стратегії розвитку міста, плану її реалізації;
- 4) моніторинг та оцінка виконання стратегії розвитку міста та плану її реалізації;
- 5) координацію діяльності підприємств та організацій міста, незалежно від форм власності, у питаннях, пов'язаних із заснуванням та економічною діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності, дослідження конкурентних переваг підприємств;
- 6) наукові, економічні, соціальні та інші аналітичні дослідження в інтересах міста для розвитку підприємництва міста;
- 7) розробка проектів та програм економічного розвитку міста, їх адміністрування;
- 8) створення та адміністрування баз даних та інформаційного фонду у вигляді збірки каталогів, проспектів, періодичних видань, виготовлення презентаційних матеріалів про регіон, місто, підприємство і т.д.;
- 9) участь у підготовці планів і програм для навчальних закладів міста;
- 10) організація інформаційної, промоційної та іншої консалтингової діяльності з питань підприємництва та економічного розвитку, а також органів державного самоврядування, технічне забезпечення заходів;
- 11) участь у міжнародній діяльності в галузі економічного розвитку та представлення інтересів міста з економічних питань в інших організаціях, у тому числі міжнародних;
- 12) сприяння у впровадженні заходів з енергоефективності та енергозбереження;
- 13) сприяння пошуку інвесторів для розвитку підприємства;
- 14) організує та бере участь у форумах, симпозіумах, презентаціях, виставках, ярмарках, а також семінарах та конференціях;
- 15) розробку бізнес-планів та інвестиційних проектів, інвестиційних паспортів міст та району;
- 16) проведення аналізу ефективності інвестицій;
- 17) розробку методик мотивації громади з метою її залучення до вирішення пріоритетних проблем міста;
- 18) проведення конкурсних заходів соціального спрямування;

- 19) сприяння сталому розвитку територіальної громади міста, допомога по працевлаштуванню громадян;
- 20) сприяння створенню об'єднань громадян для захисту їх житлових, соціальних, культурних та інших інтересів, лобювання інтересів громади;
- 21) розробка проектів національних і регіональних програм економічного розвитку, розробка стратегій діяльності організацій та сприяння здійсненню іншої діяльності, що стосуються сфери місцевого розвитку, відповідно до чинного законодавства України;
- 22) організація додаткових необхідних фахових курсів з метою розвитку та формування кваліфікованих людських ресурсів;
- 23) підготовка пакету тендерної документації;
- 24) розробка та реалізація проектів місцевого екологічного плану дій регіону;
- 25) розробка і проведення PR-кампаній (комерційні, державні, громадські та бізнесові організації).

У результаті 26 жовтня 2012 року Агенція регіонального розвитку Кам'янка-Бузького району була офіційно зареєстрованою як комунальна установа (рішення 14 сесії 6 скликання Добротвірської селищної ради № 11 від 23 жовтня 2012 року та рішення 15 сесії скликання Стародобротвірської сільської ради № 07 від 09 жовтня 2012 р.), що здійснює свою діяльність на території усього Кам'янка-Бузького району, з центральним офісом у селищі Добротвір.

APP взяла участь у розробці Стратегії соціального партнерства компанії ДТЕК та місць присутності, наслідком якої стала розробка Агенцією близько 30-ти проектів за п'ятьма основними напрямками (охорона здоров'я, енергоефективність, розвиток бізнес-середовища, розвиток та активізація громади та соціально-значуща інфраструктура), впровадженням яких займається APP.

У 2013 році впроваджено проектів на суму 4 млн грн, додатково залучено близько 2 млн гривень. ■ VASSR

ПРИКЛАД УСПІШНОГО УПРАВЛІННЯ СПІЛЬНИМ МАЙНОМ

Взаєморозуміння та сумлінна співпраця між ОСББ та владою – запорука створення гідних та безпечних умов для проживання, забезпечення культурного дозвілля, – переконані працівники Орхівської сільської ради. Приклади успішної співпраці місцевої влади Автономної республіки Крим та громади с. Орхіве Сакського району були визнані експертами Ради Європи як краща практика розвитку місцевого самоврядування у 2013 році.

**Галина Чеснокова,
Член виконкому Орхівської сільської ради**

«Усе, що ми намагались зробити, було спрямоване задля вирішення пріоритетних напрямків соціально-економічного розвитку територіальної громади», – каже член виконкому Орхівської сільської ради Чеснокова Галина Іванівна.

У 1999 році Орхівська сільська рада зіштовхнулася з проблемою управління комунальним майном, а саме багатоповерховими будинками (яких у громаді – 8), переданими у власність територіальній громаді після реформування колгоспу. Відсутність сталого комунального підприємства або керуючої компанії спонукала владу шукати альтернативні варіанти управління майном.

У 1999 році було створено комунальне підприємство «Орхівське УКС», яке співіснувало лише до липня 2002 року. Відсутність платежів за некісні комунальні послуги, пасивна життєва позиція громади, що послужило створенню боргів мешканцями багатоповерхівок, призвело ззагалі до припинення надання послуг з обслуговування житла, а також до банкрутства цього комунального підприємства.

Створене у березні 2002 року комунальне підприємство «Валентина» та передача йому на обслуговування багатоповерхівки

на короткий термін організувало їх обслуговування. Але якість послуг, які надавались комунальним підприємством, не відповідала потребам мешканців, а також призвела до неплатежів за комунальні послуги та створенню боргів комунального підприємства «Валентина» перед бюджетом, працівниками з заробітної плати та енергопостачальниками.

Щоб не допустити банкрутства комунального підприємства, влада почала шукати шлях

до порозуміння з мешканцями багатоповерхівок та проводити пропаганду створення ОСББ на території громади.

Першою ластівкою у цьому напрямку було створення у квітні 2002 року ОСББ № 5 с. Орхіве по проспекту 60 років СРСР. Приклад вдалого управління спільним майном послужив активізації мешканців інших багатоповерхівок громади. Таким чином, з 2002 до 2007 року було створено 8 ОСББ, у яких співвласниками стало 470 чоловік.

Активізації мешканців багатоповерхівок сприяла небайдужість місцевої влади до вирішення їх проблем. Першочерговою була проблема дірявих дахів багатоповерхівок, які не ремонтувались протягом 20 років. Так, у 2007 році на 98 тис. грн з місцевого бюджету було придбано матеріал (акваізол) для ремонту дахів 8 багатоповерхівок. Розподіл його проводився відкрито на спільному засіданні членів виконкому сільської ради та керівників ОСББ в залежності

від площі дахів. Гроші на проведення робіт з ремонту було зібрано з членів ОСББ. Таким чином було відремонтовано близько 15 тис. кв. м дахів багатоповерхівок.

У 2007 році за кошти місцевого бюджету у сумі 98000 грн було замінено магістральний газопровід протяжністю 250 м на більший діаметром, замінено газорозподільний вузол, а за кошти мешканців ОСББ «Ветеран» прокладено міжквартирний газопровід та внутрішні мережі.

Активна позиція мешканців ОСББ призвела до участі у 2009 році у проекті ЄС/ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» та впровадженню ініціативи громади «Організований збір та вивіз побутових відходів в с. Оріхове». Загальна вартість пропозиції – 344400 грн, з яких вклад громади – 17500 грн, проекту – 77000 грн, місцевої влади – 249900 грн. Завдяки реалізації проекту було придбано автомобіль-сміттевоз, 27 євроконтейнерів для роздільного збору ТПВ. Застарілі сміттєзбірники було замінено новими контейнерами та механізовано збір та вивіз ТПВ.

Проведені роботи надали можливість мешканцям ОСББ раціонально використовувати комунальну власність, бути господарями у своєму селі, впроваджувати інноваційний механізм збору та вивозу ТПВ на території громади, створити позитивний імідж села, привити культуру існування та проживання на даній території, покращити санітарно-епідеміологічне становище у селі, запобігти виникненню хвороб, пов'язаних з забрудненням навколишнього середовища. Проект допоміг не лише очистити село від сміття та зробити ефективним сам процес його утилізації, а й в значній мірі сприяв зменшенню витрат на комунальні послуги (тариф на вивіз сміття зменшився з 4.51 грн/людини до 3.95 грн/людини, та з 2007 року є незмінним), що дуже важливо в умовах росту інфляції та безробіття.

самоврядування 2012 року «Охорона навколишнього середовища в територіальній громаді – турбота про здоров'я та благополуччя її жителів».

Розуміння місцевою владою ініціатив мешканців ОСББ, спрямованих на поліпшення умов проживання та створення комфортних умов для проведення культурного дозвілля, сприяла реалізації Програми Орхівської сільської ради «Вуличне освітлення Орхівської територіальної громади». В рамках цієї програми за кошти бюджету у сумі 56000 грн було придбано 150 джерел освітлення, а за кошти мешканців громади було їх встановлено, взято на обслуговування та подальше фінансування.

двох колишніх гуртожитків, переведених у житлові будинки, у листопаді 2013 року об'єднати задля створення ОСББ, незважаючи на те, що зараз відсутнє фінансування ОСББ з боку держави.

На сьогодні у громаді існує 10 ОСББ з загальною кількістю 515 співвласників, у яких проживають 1567 жителів.

Практика Орхівської сільської ради «Приклади успішної співпраці місцевої влади та громади задля вирішення пріоритетних напрямків соціально-економічного розвитку територіальної громади» є прикладом взаєморозуміння та сумлінної співпраці між ОСББ та владою, запорукою створення гідних та безпечних умов для проживання,

Реалізація проекту була відправним механізмом в розробці Програми збереження навколишнього середовища на території Орхівської сільської ради Сакського району АР Крим, затвердженою у березні 2011 року та подальшої реалізації проектів-переможців ІХ Всеукраїнського конкурсу проектів та програм розвитку місцевого самоврядування «Сохранение окружающей среды на территории Ореховского сельского совета. «Новая сельская громада» с инновационным механизмом обращения с ТБО» та Всеукраїнського конкурсу проектів та програм розвитку місцевого

Співвласниками ОСББ приведена в порядок прибудинкова територія, облаштовані дитячі майданчики, встановлені кодові замки на вхідні двері, замінені вікна на сходових пролітах, відремонтовані під'їзди.

Влада з перших кроків створення ОСББ прийняла позицію сумлінної співпраці з керівництвом ОСББ та її мешканцями. Люди повірили своїм можливостям та ніколи не пошкодували, що впровадили передовий досвід в управлінні майном.

Приклад успішного управління спільним майном ОСББ підштовхнув мешканців

забезпечення культурного дозвілля та санітарно-екологічного благополуччя.

На гербі Автономної Республіки Крим начертане «Процвітання – в єдинстві», а Сакського району «Разом – ми сила», і це відноситься до нашої громади. Тільки разом, подолавши недовіру, пасивність та відсутність достатнього фінансування з боку держави, можливо подолати ступінь різниці між умовами існування сільського та міського населення, створити гідні умови для проживання, культурного дозвілля та санітарно-екологічного благополуччя. ■ VASSR

СТАРИЙ ЛИСЕЦЬ ПРАГНЕ СТАТИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОЮ ГРОМАДОЮ

Проект «Запровадження енергоефективних заходів на території Старолисецької сільської ради шляхом використання місцевих природних ресурсів» став продовженням низки інших практик, які успішно реалізовані у Старолисецькій сільській раді, що на Прикарпатті. Його визнано переможцем у конкурсі Ради Європи «Кращі практики розвитку місцевого самоврядування» у 2013 році.

Анатолій Луцак,
сільський голова с. Старий Лисець, Тисменицький р-н, Івано-Франківська обл.

■ **Анатолій Луцак**

Сьогодні Старий Лисець є сучасним населеним пунктом із розвинутою соціально-економічною інфраструктурою. Перша писемна згадка про населений пункт відноситься до 1416 року. Це одне з найдавніших поселень України. Актуальною проблемою для сільської ради є зростання цін на енергоносії, що створює серйозне навантаження на сільський бюджет.

Вирішення будь-якої проблеми, чи то сільської ради, чи бізнесу, чи окремого громадянина напряму залежить від фінансового ресурсу. Навіть якщо такий ресурс заробляється громадою, але мусить йти на погашення за спожиті енергоносії, то перспектива розвитку такої територіальної громади є досить туманною. Потрібне альтернативне рішення, яке б опиралося на місцевий ресурс. Тим більше, якщо такий природний ресурс присутній, так як це є на території Старого Лисця, то потрібно такі рішення негайно втілювати в життя.

Бюджет Старолисецької сільської ради на 2013 р. становить 1,7 млн грн. Для

порівняння надаємо інформацію щодо динаміки споживання природного газу по сільській раді (медична амбулаторія, дитячий садок, будинок культури, адмін-будинок сільської ради) за 2009-2013 рр.

У той же час, опалювання сільської школи в 2012 році районному бюджету обійшлося в 413 тис. грн, 2011 р. – 495 тис. грн.

Як бачимо, проблема зростання цін на енергоносії, кризові явища в економіці не дають змоги розвиватися ні сільській громаді, ні місцевому бізнесу. Тому дуже доречним є альтернативне вирішення цієї проблеми.

Саме тому Старолисецька сільська рада на сучасному етапі своєї діяльності чітко визначила своїм головним пріоритетом стати енергодостатньою громадою.

Саме така позиція визначатиме подальший розвиток громади. Вона ґрунтується на новій європейській концепції розвитку енергетичних систем територіального утворення (міста, села).

Ця концепція полягає у балансі між енергією, що споживає окрема громада, та енергією, що виробляється в межах громади виключно з поновлювальних джерел енергії місцевого походження.

У 2010-2013 роках у Старому Лисці здійснено реконструкцію вуличного освітлення шляхом заміни існуючих світильників на енергоощадні. За рахунок

економії електроенергії у вечірній та нічний час освітлюються всі вулиці села. Старолисецька сільська рада в 2013 році за власні кошти здійснила заміну дерев'яних вікон на енергозберігаючі в дитячому садочку та медичній амбулаторії.

У 2011 та 2012 роках сільська рада запровадила нову систему опалення на твердому паливі, досягла позитивних результатів. Така новація широко висвітлювалась у місцевих та всеукраїнських ЗМІ.

Впровадивши альтернативне опалення в кінці 2011 року, Старолисецька сільська рада за перший квартал 2012 року отримала наступні результати: фактична оплата становила близько 50 тис. грн в порівнянні із 120 тис. грн аналогічного кварталу 2011 року. Тобто, альтернативи такому підходу немає.

Наш проект «Енергоефективна громада» став переможцем Всеукраїнського конкурсу проектів та програм розвитку місцевого самоврядування у 2011 році. Проект реалізовано в 2012 році. Його бюджет становив 208,3 тис. грн. За ці кошти придбано щепорізну машину, обладнання для завантаження щепи та її перевезення.

Проект сільської ради «Місцеві природні ресурси – запорука енергетичної безпеки громади» визнано переможцем Всеукраїнського конкурсу проектів та програм розвитку місцевого самоврядування у 2012 році. Бюджет проекту

№ п/п	Роки	Загальна сума бюджету, грн	Сума за спожитий газ, грн	% до загального бюджету	Вартість природного газу, грн	Кількість витраченого газу, м ³
1	2009	1026376	68317	6,7	2,619	26085
2	2010	1550516	122100	7,9	2,668	45765
3	2011	1722311	153044	8,9	3,815	40116
4	2012	1847834	17751	1,0	4,737	3747
5	2013	1709600	6452	0,4	4,664	1383

становить 368 тис. грн і реалізується в поточному році. Передбачається придбання обладнання для лінії з виготовлення паливних брикетів.

Така діяльність сільської влади є відповіддю на постійне зростання цін на «блакитне паливо», що створює серйозне навантаження на місцевий бюджет; дає можливість використовувати власні природні ресурси як альтернативу природному газу. Також зусилля сільської ради спрямовані на створення енергетичної безпеки громади.

Старий Лисець прагне стати енерго-ефективною громадою, модельним майданчиком для освіти та обміну досвідом у сфері енергозберігаючих технологій; ефективного використання природних ресурсів, що забезпечить повний перехід на альтернативне опалення як об'єктів комунальної власності, так і приватного сектору до 2017 року; прибуткову діяльність комунального підприємства, що вплине на суттєве наповнення місцевого бюджету та розвитку інфраструктури села.

Економічний аспект практики полягає у запровадженні альтернативної комплексної енергоефективної моделі в сільській громаді, що забезпечує суттєву економію бюджетних ресурсів. Це дало змогу направити зекономлені кошти на фінансування життєво необхідних потреб села.

Така практика суттєво зміцнила матеріально-технічну базу комунального підприємства, що дозволило йому працювати прибутково.

Також покращився санітарний та екологічний стан території села, кладовища, прибережних смуг, канав, лісових насаджень тощо. Ефективне використання природних ресурсів є запорукою запобігання пожежам та забезпечує повний перехід на альтернативне опалення як об'єктів комунальної власності, так і приватного сектору до 2017 року.

Об'єднання зусиль місцевої влади, громади та суб'єктів господарювання щодо енергозбереження та енергоефективності на території Старолисецької сільської ради передбачають отримання соціального

та економічного ефекту і розраховані на довгостроковий період.

Політика енергозбереження Старолисецької сільської ради охоплює усі сфери життєдіяльності територіальної громади та передбачає комплекс цілеспрямованих заходів, які є доцільними за тих чи інших умов. Основна мета – зменшити споживання енергетичних ресурсів шляхом впровадження альтернативних видів опалення на довгострокову перспективу.

Контактна особа: Анатолій Луцук, Старолисецький сільський голова.
Тел.: +38 (067) 475-95-89
77452, вул. І.Франка, 1, с. Старий Лисець, Тисменицький р-н, Івано-Франківська обл.

■ VASSR

СІЛЬСЬКА ТОЛОКА, АБО ДВІ СОБАКИ РАЗОМ НАЛОВЛЯТЬ БІЛЬШЕ ЗАЙЦІВ, ЧИМ ЧОТИРИ СОБАКИ ПО РІЗНУ!

Денежниківська Толока – це добровільна, безкоштовна спільна участь мешканців громади у громадських роботах або заходах, механізм соціального згуртування громади села. На принципах сільської толоки розроблена (2009 р.) та прийнята (2010 р.) Комплексна програма, орієнтованого на людину, керованого розвитку громади села Денежникове на період 2010-2020 рр.

**Сергій Артёмов,
Денежниківський сільський голова**

«Каскад-2020», що є, по суті, Стратегічний план розвитку та оновлення території громади села Денежникове на довгостроковий період. Він охоплює чотири стратегічні напрями розвитку громади та складається на даний час із 42 цільових проектів, близько третини з них – вже реалізована.

Село Денежникове – типове поселення сільськогосподарського району Луганської області, якому притаманні проблеми сільських територій на теперішньому етапі становлення українського суспільства – це й значний рівень безробіття серед мешканців села, низький рівень доходів та інші соціальні та економічні проблеми громади.

З розпадом великого сільськогосподарського підприємства КСП «Зоря» на початку 2000-х років залишились без роботи більш ніж 400 (з 860) мешканців громади села Денежникове, більшість з них – це жінки різних вікових груп, які працювали в основному у тваринництві, птахівництві та городництві, були задіяні у наданні освітніх та інших послуг, працюючи у дитсадку та їдальні КСП «Зоря». З того часу вони, разом з дітьми та молоддю села, разом з великими прошарком

мешканців непрацездатного віку опинилися у статусі вразливих груп населення.

Фермерські господарства, які створені на території громади, не змогли забезпечити робочі місця мешканцям села, і багато з них вимушені були займатись пошуком роботи з метою отримання доходів для існування родин за межами громади, району, області і навіть за кордоном. Що призвело, в свою чергу, до соціальної напруженості в громаді, до проблем виховання дітей, які залишились без батьківської опіки та проблем з доглядом вразливих груп сільського населення.

Багато сімей розпалося у результаті того, що батьки, займаючись заробітчанством

у різних місцях, були позбавлені наочного спілкування між собою та дітьми.

Але основною проблемою нашої, як і переважної більшості сільських громад, є проблема подолання патерналізму, тобто надмірних сподівань на владу, як на центральну державну, так і на місцеву.

Основним дієвим інноваційним механізмом реалізації практики є залучення фінансових та трудових ресурсів мешканців різних вікових та соціальних груп громади села Денежникове для вирішення соціальних та економічних проблем громади, використовуючи механізм сільської толоки.

Ефективність толоки у нашому селі була доведена під час будівництва у селі Денежникове храму Петра та Павла (1999-2005 рр.), який побудовано на місті зруйнованого у 1979 році місцевого храму. Утвердились у необхідності об'єднання громади під час будівництва газопроводів по вулицям села. Тоді, у 2002-2005 роках було створено 9 вуличних кооперативів, які побудували 95% відсотків мережі газопостачання сільської громади.

Крім того, такий механізм залучення не тільки трудових, фінансових і організаційних ресурсів громади успішно апробований при реалізації проекту Українського фонду соціальних інвестицій № 7-44-31-002 «Покращення умов для надання послуг в галузі культури в с. Денежникове (ремонт

сільського будинку культури, безбар'єрний доступ, навчання)» у 2007 році, вартістю 400 тис. грн, у тому числі внесок громади – 40 тис. грн.

У 2009 році громада стала переможцем Всеукраїнського конкурсу успішних громад і нагороджена комплектом комп'ютерного обладнання на суму майже 30 тис. грн. Конкурс організовано в рамках проекту «Розбудова потенціалу найбідніших громад», що фінансувався Урядом Японії.

У тому ж 2009 році сільськогосподарський обслуговуючий кооператив «Ай-Дар» (створений у 2007 році) громади села Денежникове, за результати діяльності визнаний найкращим обслуговуючим кооперативом Луганської області і, згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 9 вересня 2009 року № 1039, потрапив в число 20 показових кооперативів України, яким була надана державна підтримка у вигляді отримання молоковозу вартістю 240 тис. грн. Крім того, кооперативом у кінці 2009 року за бюджетні кошти придбано сільськогосподарської техніки на суму 72 тис. грн.

Саме в той час отримана звістка, що ініціатива кооперативу, яка оформлена в проектну заявку «Покращення добробуту членів СОК «Ай-Дар» за допомогою відновлення якості тварин, навчання та збагачення громади у с. Денежникове Луганської області» підтримано Міжнародною Благодійною Фундацією «Хайфер Проджект Інтернешнл» (зараз МБО «Добробут громад») з бюджетом 149906 доларів США. В рамках цього проекту № 27-0854-10 мешканці громади у якості «дару» отримали 27 племінних телиць, і вже 9 телиць було передано іншим учасникам проекту, мешканцям як громади села, так і сусідам – мешканцям сіл Штурмове, Шульгінка, Смолянинове та селища Новоайдар.

Для ілюстрації роботи кооперативу «Ай-Дар» приведено порівнювальну таблицю діяльності кооперативів України за програмою МБО «Добробут громад».

Маючи наочний приклад успішної діяльності кооперативу «Ай-Дар», п'ять особистих селянських господарств

Приклади підвищення середнього доходу на родину від продажу молока через кооперативи (за результатами 2011 року)

СОК	Кількість реалізованого молока (кг)	Кількість родин	Середній ріст доходів на родину (гривень)
Буджак	43 500	52	720
Ай-Дар	34 560	16	6832
Кримекопродукт (за 4 місяця)	197 034	133	744
Світанок Олександрівки	226 500	72	624
Іваноковецький світанок	112 000	47	480

громади села Денежникове вирішили об'єдналися у сільськогосподарський обслуговуючий кооператив «Каскад», і 6 червня 2012 року проведена державна реєстрація цього кооперативу.

Забігаючи наперед, слід зазначити, що ці кооперативи вирішили об'єднати свої матеріальні, організаційні та фінансові ресурси та створити асоціацію кооперативів і проект «Порятунок утопаючих – справа самих утопаючих!», який вони подали на щорічний обласний конкурс проектів місцевого самоврядування, визнаний переможцем.

Тим самим, першими в Луганській області, створюється сільськогосподарська обслуговуюча кооперація другого рівня.

Успішність будь-якої практичної діяльності залежить від рівня теоретичної підготовки тих, хто реалізує цю практику. З цього приводу у нас в селі є таке прислів'я: «Так зробити може кожен, якщо подивлятися!». Представники нашої громади на перших порах тільки те й робили, що подивлялися... навіть за кордоном! На території села проведено близько п'ятдесяти семінарів та тренінгів, та представники громади за період реалізації практики відвідали майже всі регіони України.

П'ять разів представники громади (за період 2008-2013 рр.) проходили навчання та стажування у Республіці Польща. Останній ознайомчий візит у Сілезьське воєводство Польщі здійснила група представників Новоайдарської громадської організації «Товариство сільських жінок «Акація» (8 осіб) у рамках реалізації проекту «Соціальне підприємство, як механізм соціального згуртування громади» у вересні 2013 року.

Зокрема, у 2009 році спеціалістами сільської ради у період стажування у Старому Полі Поморського воєводства Республіки Польща за допомогою польських експертів та рецензентів розроблена «Комплексна програма, орієнтованого на людину, керованого розвитку громади села Денежникове на період 2010-2020 рр. «Каскад – 2020», яка, після обговорення в громаді, була прийнята до реалізації на сесії сільської ради (рішення № 31/2 від 15 лютого 2010 року). Зараз «Каскад-2020» налічує 42 цільових проекти, близько третини з них реалізовані та знаходяться в процесі реалізації. Треба підкреслити, що абсолютна більшість цільових проектів «Каскаду-2020» розроблена з обов'язковим використанням в процесі їх реалізації механізму сільської толоки.

Вперше на Луганщині в селі Денежникове у 2010 році проведена Майстерня соціального згуртування, в рамках програми Європейського року боротьби з бідністю-2010. Представник громади, у тому ж 2010 році, ділився досвідом проведення Майстерень соціального згуртування у Молдові.

Також у 2010 році першими в Новоайдарському районі денежниківці започаткували новий вид дошкільної освіти, відкривши групу короткотривалого перебування дітей дошкільного віку у комунальному

дитячому садку «Колобок».

Першими у Новоайдарському районі на території громади села Денежникове прийняла у 2011 році гостей садиба зеленого туризму «Черехахи».

У 2012 році в садибі пройшов дводенний семінар-тренінг щодо розробки Стратегії розвитку сільського зеленого туризму на території Денежниківської сільської ради, яка після обговорення в громаді була прийнята сесією сільської ради і зараз успішно реалізується (в рамках Стратегії ведуться будівельні та роботи по благоустрою садиб для того, щоб найближчим часом відкрити ще дві садиби сільського зеленого туризму).

У 2011 році місцева громадська організація «Товариство сільських жінок «Акація» реалізувала спільний з громадською організацією «Центр європейських ініціатив» за фінансової підтримки МФ «Відродження» проект «Створення осередку громадської активності на базі Будинку культури села Денежникове, Луганська область» загальною вартістю 7 тис. грн, з них 3,5 тис. грн – внесок громади.

З 2012 року Новоайдарська громадська організація «Товариство сільських жінок «Акація» реалізує проект реплікації ЕС ПРООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду – II» «Охорона навколишнього середовища с. Денежникове Луганської області шляхом оснащення очисними спорудами ATVFL 15 дитсадку «Колобок» з бюджетом 188088 грн, в т.ч. внесок громади 12 000 грн.

Уже в 2013 році на території громади села Денежникове успішно реалізована адвокасі-ініціатива Новоайдарської громадської організації «Товариство сільських жінок «Акація»: «Зниження ступені, або ліквідація школи – тільки за результатами місцевого референдуму» за підтримки Східноукраїнського центру громадських ініціатив та фінансування МФ «Відродження»; реалізується проект адвокації: «Створення демонстраційного майданчика з впровадження крапельного зрошення» за фінансової підтримки спільного проекту ПРООН «Кожна краплина має значення», компанії «Кока – Кола» та Торгової Марки «BONAQVA»; реалізований проект «Підвищення обізнаності щодо раку молочної залози серед мешканців села Денежникове» за фінанси Українського Жіночого фонду.

Крім того, громадська організація «Слобідський селянський розвиток» реалізує проект адвокації «Охорона навколишнього середовища сільської громади села Денежникове» за підтримки Луганського міського осередку «Всеукраїнської

асоціації самоорганізації населення» та фінансування МФ «Відродження». Навесні 2013 року отримано повідомлення про перемогу громади села Денежникове у Всеукраїнському конкурсі проектів та програм розвитку місцевого самоврядування з проектом «Футбол, як інструмент для поглиблення соціальної згуртованості громади села Денежникове та один із шляхів наближення до стандартів Євросоюзу».

Три проекти стали переможцями у обласному щорічному конкурсі проектів місцевого розвитку: «Альтернатива газу – Є!» (визнаний найкращим проектом конкурсу); «Соціальне підприємство – як інструмент соціального згуртування громади села Денежникове», та вже згаданий вище «Порятунок утопаючих – справа самих утопаючих!».

Загальний бюджет для реалізації проектів – 1047 тис. грн, в т.ч.:

- місцевий бюджет (районна, сільська рада) – 258,923 тис. грн;
- організації-партнери – 387,478 тис. грн;
- фонди конкурсів (державний бюджет, обласна рада) – 404,599 тис. грн.

Цільовою групою реалізації практики, можна, цілком достовірно, вважати все наявне населення громади (860 мешканців), яке в процесі формування тої чи іншої ініціативи приймає участь в обговоренні і визначенні пріоритетності вирішення місцевих проблем шляхом проведення регулярних опитувань мешканців громади, заповнюючи анкети.

Економічне зростання території забезпечує не влада, а місцевий бізнес. Тому наочним показником економічного відродження території є той факт, що за останні три роки фермерськими господарствами (6 селянсько-фермерських господарств), які розташовані на території громади, побудовано 4 зерносховища (ще 2 зерносховища будуються), загальною потужністю більш, ніж 2 тис. тонн. Це стало запорукою того, що продукція рослинництва може реалізовуватись у періоди найбільшої ціни на цю сільгосп-продукцію. Крім того, фермерські господарства в останній час придбали близько десяти нових тракторів та більш, ніж 20 одиниць іншої сільськогосподарської техніки.

Таким чином, за період реалізації практики, залучено із зовнішніх джерел на розвиток громади майже 2 млн грн при внеску громади за той же період на різні проекти шляхом співфінансування близько 150 тис. грн.

За період реалізації практики громада отримала від місцевого бізнесу майже 4 млн грн внутрішніх інвестицій, що говорить про високий ступінь довіри бізнесу до місцевої влади та є дійсною гарантією сталого довготривалого розвитку громади.

Показовим також є той факт, що зараз на території громади зареєстровані та ведуть свою діяльність три громадські організації: «Новоайдарська районна громадська організація «Слобода», Новоайдарська районна громадська організація «Товариство сільських жінок «Акація», осередок Луганської обласної громадської організації донських козаків ім. Матвія Платова «Козача застава хутора Денежникове» та вже зазначені два сільськогосподарських обслуговуючих кооператива: СОК «Ай-Дар» та СОК «Каскад» і кооператив другого рівня кооперації «Асоціація сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та сільгоспвиробників «Айдар Плюс».

Нещодавно пройшли установчі збори молодіжної громадської організації «АИСТ» (аббревіатура російських слів «агентство изучения и сохранения территории»)

Було би помилковим не згадати про численні реалізовані громадою так звані «м'які» проекти та ініціативи, неодноразова участь у Всеєвропейських та Всеукраїнських ініціативах, таких як Європейський тиждень мобільності (в цьому році брали б участь вже втретє):

http://denezhnikovo.at.ua/news/v_sele_denezhnikovo_evropejskaja_nedelja_mobilnosti/2011-09-24-26

http://denezhnikovo.at.ua/news/v_denezhnikovo_evropejskaja_nedelja_mobilnosti_2012/2012-09-23-134

Всеукраїнська акція «Зробимо Україну чистою!» (вже три рази брали участь!): http://denezhnikovo.at.ua/news/aktivisty_zuch_obmenjalis_svoim_opytom_na_konferencii_v_kieve/2013-04-02-170 http://denezhnikovo.at.ua/news/znaj_nashikh_ochistim_ulicu_chtoby_zhit_na_chistoj_planete/2011-08-01-5

Всеукраїнська акція «Жовта картка української міліції». Проводимо фестивалі документального кіно Docudays UA http://denezhnikovo.at.ua/news/znaj_nashikh_denezhnikovo_posetilmezhdunarodnyj_kinofestival_dokumentalnogo_kino/2011-12-30-54

Громада відновила традиційні сільські святкування, такі як «Масляниця». Започаткувала нові святкування Міжнародного дня сільських жінок.

Наша громада широко використовує можливості Інтернету для створення позитивного іміджу та просування бренду громади. На сайті, всупереч теперішнім інформативним тенденціям засобів масової інформації, розміщується тільки позитивна інформація про життя нашої громади.

Завдяки Інтернету пробуємо використовувати елементи електронної демократії,

наприклад, взяли участь (до речі, єдина сільська рада Луганської області!) в інтернет-проекті «Твій місцевий депутат, Луганська область». Використовуємо інформаційні можливості соціальних мереж, розміщуємо відео про наше село та односельців, спілкуємося з Прем'єр-міністром України Миколою Азаровим. Навіть пісню «Лісапет» наші Денежниківські бабусі раніш Чернігівських бабусь виконали та розмістили в Інтернеті.

Відносно розповсюдження досвіду реалізації практики також скористаємося можливостями Інтернету й відбудемося посиланнями:

http://denezhnikovo.at.ua/news/gurtom_mozhno_i_batkivshhinu_ljubiti/2012-05-20-112 http://denezhnikovo.at.ua/news/i_opyt_syn_oshibok_trudnykh/2013-06-28-183

Нобелівським лауреатом з економіки у 2009 році стала Елінор Остром за фундаментальну працю «Керуючи спільним. Еволюція колективних дій», де зроблено наголос, що в сучасних умовах розвитку світового суспільства приватна ініціатива, яка направлена на отримання прибутку, стає загрозою для спільного користування наявними в громадах ресурсами. Тому, щоб забезпечити рівний доступ до ресурсів громади всіх її мешканців в ході реалізації проекту «Степове біорозноміття», розроблений План керування спільними пасовищами громади, та на сесії Денежниківської сільської ради прийнято рішення про створення та затверджено Положення про Громадське лісництво села Денежникове.

Англійське народне прислів'я, яке приведене у заголовку практики, цілком відповідає сучасним світовим тенденціям розвитку та оновленню малих сільських громад. А загальний слоган нашої громади, що відображає і місію Новоайдарської районної громадської організації «Товариство сільських жінок «Акація», яка зареєстрована і веде активну діяльність на території нашої громади, – це «Громада – Родина – Людина».

Автором практики є: місцеві активісти громадських організацій, депутати та члени виконкому сільської ради, місцеві підприємці та фермери, члени особистих селянських господарств та члени сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів; автором практики насправді є мешканці громади села Денежникове.

Контактна особа: Сергій Артьомов, Денежниківський сільський голова. Тел.: +38 (095) 632-27-93
E-mail: sartem24@bigmir.net
93511, вул. Центральна, 28 б, с. Денежникове, Новоайдарський район, Луганська область.

■ VASSR

ЩЕ ОДНА «ФУТБОЛЬНА» ІСТОРІЯ

Її розповів член правління Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад Сокальський Сергій Вікторович, який одержав спеціальну відзнаку Ради Європи як фіналіст конкурсу «Кращі практики розвитку місцевого самоврядування у 2013 році».

**Сергій Сокальський,
Глибочицький сільський голова, Житомирський район, Житомирська область**

– Наша громада має свою футбольну історію, – каже Сергій Вікторович. – Вона розпочалася ще в 70-х роках ХХ століття. Дуже багато поєдинків проходило на нашому стадіоні. За період з 1968 по 1991 рр. команди села Глибочиця («Чайка» – «Колос» – «Полісся») три рази виграли золоті медалі та ставали чемпіонами Житомирського району, три рази ставали срібними призерами та один раз виграли бронзу, плюс чотири різні кубки. Можна стверджувати, що глибочани протягом цих 24 першостей були одним з флагманів Житомирського районного футболу. Всього за цей період команди с. Глибочиця виграли 11 трофеїв.

Усе це було в радянські часи. А потім усе змінилось. Турніри з футболу на теренах Житомирського району припинились.

Можна сказати, що в період з 1991 по 2010 роки їх взагалі не було. Це призвело до того, що на нашому стадіоні не проводилися ніякі змагання, і тому стадіон з часом занепадав. За роки з 1996 по 2006 стадіон, перетворився на смітник, на якому поросли дерева заввишки 3-5 метрів. З цим треба було щось робити.

У травні 2006 року розпочалася робота з відновлення стадіону в с. Глибочиця. На жаль, процес відновлення був довгим та трудомістким. Ми вирішили розпочати будівництво спортивного комплексу ім. В.І. Міщенка. Сім років поспіль тривала боротьба за цей об'єкт. Бути чи не бути? Громада вирішила – бути!

Адже ми не мали місцевої спортивної бази для занять фізичною культурою та

спортом, не могли брати участь в районних та обласних змаганнях. Відкриття СК надало можливості для нового витка розвитку громади, можливість проведення спортивних змагань з волейболу, баскетболу, футболу та інших видів спорту, а також популяризації спорту на селі та підтримку здорового способу життя. Розвиток фізичної культури та спорту в селі, підтримка здорового способу життя, створення сучасної спортивної інфраструктури на території Глибочицької сільської ради та Житомирського регіону.

За 7 довгих років, незважаючи на брак коштів, нам таки вдалося встановити огорожу навколо спортивного комплексу, збудувати дренажну систему футбольного поля. Нарешті закінчено роботи з газоном футбольного поля (68x105 метрів), підведено лінію електропередач та підключено електроенергію до спортивного комплексу.

Нам вдалося навіть збудувати дві роздягальні для спортсменів, які розраховані на дві команди, суддівську бригаду та кімнату для охоронців, трибуни (капітальні споруди) на 300 глядачів, бігові доріжки. Усю цю красу доповнили баскетбольним та волейбольним майданчиком, міні-футбольним полем. Запрацювала система штучного поливу футбольного поля.

Варто відзначити, що СК збудовано в рекреаційній зоні (ліс, озеро), що дає змогу після занять фізичною культурою та спортом проводити сімейний відпочинку на природі. Користувачами спортивного комплексу є населення Глибочицької сільської ради, яке нараховує 4 тисячі осіб, та територіальна громада Житомирського

району, населення якого складає 70 тисяч чоловік.

Основними учасниками впровадження практики є Глибочицька сільська рада, територіальна громада Глибочицької сільської ради та спортивний актив громади. Завдяки впровадженню даного проекту на території Глибочицької сільської ради з'явився спортивний комплекс з прекрасною інфраструктурою, що дає змогу нашій громаді активно займатися спортом, брати участь в різноманітних турнірах. У нас знову є 3 футбольні команди територіальної громади (60 чоловік), які беруть участь у змаганнях Житомирського району з футболу, а також волейбольна команда (12 чоловік).

З серпня 2013 року зустрічі між нашими командами та іншими командами, які приймають участь в чемпіонаті

Житомирського району з футболу почали проводитись на нашому чудовому спортивному комплексі.

На нашому полі також в цьому році проводився золотий матч за перше місце в Вищій лізі чемпіонату, а також фінальний матч розіграшу кубку Житомирського району з футболу. В цьому році в розіграші чемпіонату Житомирського району з футболу взяло участь 33 команди, які були розділені на три ліги.

Будівництво спортивного комплексу ім. В.І. Міщенка дає можливість розвитку спортивної інфраструктури не тільки на території Глибочицької сільської ради, а й всього Житомирського регіону. ■ **VASSR**

**Вартість розміщення реклами та рекламних статей на сторінках науково-популярного видання
«Вісник Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад»**

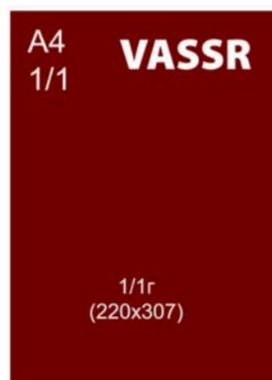
РОЗМІЩЕННЯ РЕКЛАМИ		
Рекламна полоса А4	Розмір, мм	Вартість, грн.
1/1	210x297	2500
1/2 горизонтальна	210x145	1350
1/2 вертикальна	103x297	1350
1/3 горизонтальна	210x100	1000
1/4 горизонтальна на 3 колонки	186x65	750
1/4 горизонтальна на 2 колонки	122x100	750
1/4 вертикальна	91x135	750
1/8 горизонтальна	91x65	500
2 стор. обкладинки	210x297	5000
3 стор. обкладинки	210x297	5000
4 стор. обкладинки	210x297	6000

РЕКЛАМНА ПУБЛІКАЦІЯ		
Рекламна полоса А4	Розмір, мм	Вартість, грн.
Внутрішній блок	210x297	1500
Центральний розворот	420x297	3000
Центральна вкладка (4 стор. А4)	420x297	5000
Перший розворот	420x297	3000
Останній розворот	420x297	3000

За умови розміщення у 3-х номерах – знижка 20%.

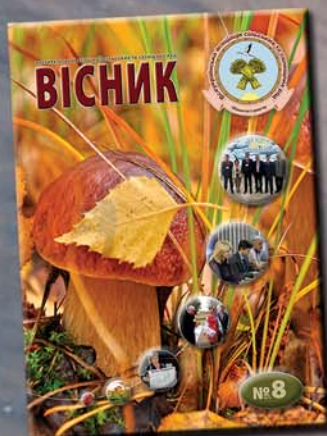
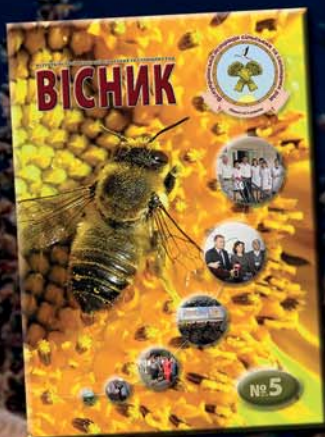
* Без врахування вартості роботи журналіста
Розробка оригінал-макету: ціна договірна

Контакти редакції:
04053 м. Київ, вул. Артема, 73,
e-mail: vassr.visnuk@mail.ru

Керівник проекту: Наталя Ключник
Тел.: +38 (067) 957-01-21

Виконавець: Ігор Горовий
Тел.: +38 (093) 279-85-92

Передплатний індекс у поштових відділеннях України 68544